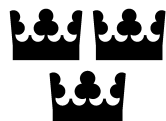

Arbetsmarknad och arbetsliv

14

Förslag till statsbudget för 2000

Arbetsmarknad och arbetsliv

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Arbetsmarknad och arbetsliv	11
2.1	Omfattning	11
2.2	Utgiftsutvecklingen	11
2.3	Resultatbedömning	13
2.3.1	Tillståndet och utvecklingen inom området.....	13
2.3.2	De viktigaste statliga insatserna inom området.....	16
2.3.3	Effekter av statliga insatser.....	17
2.3.4	Regeringens slutsatser.....	18
2.4	Åtgärder utanför utgiftsområdet.....	18
2.5	Skatteavvikelser	19
3	Arbetsmarknad	21
3.1	Omfattning och ändamål	21
3.2	Utgiftsutveckling	21
3.3	Resultatbedömning	23
3.4	Anslag.....	37
A1	Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	37
A2	Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	39
A3	Särskilda åtgärder för arbetshandikappade	44
A4	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 1995-1999 ¹	47
A5	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000 - 2006.....	50
A6	Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	53
A7	Bidrag till administration av grundbelopp till icke anslutna	54
4	Arbetsliv	57
4.1	Omfattning.....	57
4.2	Utgiftsutveckling	57
4.3	Resultatbedömning	61
4.3.1	De viktigaste statliga insatserna inom utgiftsområdet.....	61
4.3.2	Effekter av statliga insatser.....	61
4.3.3	Slutsatser.....	62
4.4	Revisionens iakttagelser	62
4.5	Bedömning av personalkonsekvenser	63
B1	Arbetsarkivverket	63

	B2	Arbetslivsinstitutet.....	65
	B3	Forskning, utveckling och utbildning m.m.	67
	B4	Rådet för arbetslivsforskning	69
	B5	Finansiering av forskning och utveckling inom arbetslivsområdet.....	70
	B6	Bidrag till Samhall AB	71
	B7	AmuGruppen AB	74
	B8	Arbetsdomstolen	74
	B9	Statens förliknings-mannexpedition	76
	B10	Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	77
	B11	Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	77
	B12	Internationella avgifter.....	80
	B13	Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning	81
	B14	Medlingsinstitutet	82
5		Jämställdhet mellan kvinnor och män	83
	5.1	Omfattning	83
	5.2	Utgiftsutveckling	83
	5.3	Anslag	83
		C1 Jämställdhetsombudsmannen	83
		C2 Särskilda jämställdhetsåtgärder.....	85
6		Staten som arbetsgivare	87
	6.1	Omfattning och ändamål	87
	6.2	Utgiftsutvecklingen	87
	6.3	Resultatbedömning.....	88
	6.4	Revisionens iakttagelser	88
	6.5	Anslag	89
		D1 Stabsuppgifter vid Arbetsgivarverket.....	89
		D2 Statliga tjänstepensioner m.m.....	89
	6.6	Arbetsgivarverket	90
	6.7	Statens pensionsverk.....	90

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	10
2.1 Utgiftsutvecklingen	11
2.2 Arbetsmarknad.....	13
2.3 Antalet sysselsatta fördelat efter näringsgren, 1000-tals personer	14
2.3 Skatteavvikelser.....	19
2.4 Utgiftsutvecklingen för de i utgiftsområde 14 ingående verksamheterna.....	19
3.1 Utgiftsutvecklingen	21
3.2 Kvantitativa verksamhetsmål för budgetåren 1997, 1998 och 1999	24
3.3 Konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder.....	25
3.4 Antalet långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna* och deras andel av arbetslösa resp. andel av arbetslösa + åtgärd.....	26
3.5 Olika gruppers andel av de öppet arbetslösa och de i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder	27
3.6 Situationer för funktionshindrade, fjärde kvartalen 1996 respektive 1998.....	29
3.7 Anslagsutveckling	37
3.8 Yrkesinriktad rehabilitering uppdragsverksamhet Arbetslivstjänster.....	38
3.9 Aske kursgård	38
3.10 Beräkning av anslaget för år 2000	39
3.11 Anslagsutvecklingen	39
3.12 Redovisning av statlig ålderspensionsavgift	41
3.13 Anslagsutveckling	44
3.14 Anslagsutveckling	47
3.15 Anslagsutveckling	50
3.16 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser	53
3.17 Anslagsutveckling	53
3.18 Beräkning av anslaget för år 2000	53
3.19 Anslagsutveckling	54
3.20 Beräkning av anslaget för år 2000	55
4.1 Utgiftsutvecklingen	57
4.2 Anslagsutveckling	63
4.3 Budget för avgiftsbelagd verksamhet	64
4.4 Beräkning av anslaget för 2000	65
4.5 Anslagsutvecklingen	65
4.6 Beräkning av anslaget för 2000	66
4.7 Anslagsutvecklingen	67
4.8 Fördelning av bidrag på områden	67
4.9 Beslutsbemyndigande	68
4.10 Beräkning av anslaget för 2000	69
4.11 Anslagsutvecklingen	69
4.12 Beräkning av anslaget för 2000	70
4.13 Anslagsutvecklingen	70
4.14 Beslutsbemyndigande	71

4.15 Beräkning av anslaget för 2000	71
4.16 Anslagsutveckling.....	71
4.17 Verksamhetsmål och utfall för Samhalls verksamhet åren 1997-1999	72
4.18 Anslagsutveckling.....	74
4.19 Anslagsutveckling.....	74
4.20 Beräkning av anslaget för 2000	76
4.21 Anslagsutveckling.....	76
4.22 Beräkning av anslaget 2000	77
4.23 Anslagsutveckling.....	77
4.24 Beräkning av anslaget 2000	77
4.25 Anslagsutvecklingen.....	77
4.26 Anslagsutveckling.....	80
4.27 Anslagsutveckling.....	81
4.28 Beräkning av anslaget 2000	81
4.29 Anslagsutveckling.....	82
5.1 Utgiftsutvecklingen.....	83
5.2 Anslagsutvecklingen.....	83
5.3 Beräkning av anslaget för 2000	85
5.4 Anslagsutvecklingen.....	85
6.1 Utgiftsutvecklingen.....	87
6.2 Anslagsutvecklingen.....	89
6.3 Anslagsutvecklingen.....	89
6.4 Uppdragsverksamhet	92

Diagramförteckning

2.1 Antal sysselsatta män och kvinnor	14
2.2 Öppen arbetslöshet, konjunkturberoende åtgärder samt summan av dessa i förhållande till arbetskraften.....	15

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner att 14 650 000 kr av inflytande arbetsmarknadsavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter får användas för tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen (ramanslaget A1 *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader*),
2. bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 14 000 000 000 kronor under åren 2001 – 2003,
3. bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget A3 *Särskilda åtgärder för arbetshandikappade*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 6 700 000 000 kronor under åren 2001 – 2003,
4. bemyndigar regeringen att under budgetåret 2000, i fråga om ramanslaget A5 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000 – 2006*, ingå ekonomiska förpliktelser som innebär utgifter på högst 2 400 000 000 kronor under åren 2001 – 2008,
5. bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B3 *Forskning, utveckling och utbildning m.m.*, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 250 000 000 kronor under åren 2001 – 2003,
6. bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B5 *Finansiering av forskning och utveckling inom arbetslivsområdet*, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 420 000 000 kronor under åren 2001 – 2003,
7. godkänner att högst 130 000 000 kronor av anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* får användas under budgetåret för en försöksverksamhet med bristyrkesutbildning för anställda,
8. godkänner regeringens förslag om dator-tek/aktivitetscenter (ramanslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder*),
9. godkänner vad regeringen anfört om det förstärkta anställningsstödet (ramanslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder*),
10. godkänner att regeringen får ge tillstånd till ändringar av Samhall AB:s bolagsordning utan riksdagens medgivande (ramanslaget B6 *Bidrag till Samhall AB*),
11. för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 14 *Arbetsmarknad och arbetsliv* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag	Anslagstyp	
A1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	ramanslag	4 527 565
A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	ramanslag	19 590 591
A3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade	ramanslag	6 828 941
A4 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 1995 – 1999	ramanslag	1 242 563
A5 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000 – 2006	ramanslag	641 000
A6 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	ramanslag	13 768
A7 Bidrag till administration av grundbelopp till icke anslutna	ramanslag	62 445
B1 Arbetarskyddsverket	ramanslag	392 685
B2 Arbetslivsinstitutet	ramanslag	155 396
B3 Forskning, utveckling och utbildning m.m.	ramanslag	308 585
B4 Rådet för arbetslivsforskning	ramanslag	28 322
B5 Finansiering av forskning och utveckling inom arbetslivsområdet	ramanslag	218 854
B6 Bidrag till Samhall AB	ramanslag	4 262 419
B7 AmuGruppen AB	ramanslag	4 368
B8 Arbetsdomstolen	ramanslag	17 920
B9 Statens förlikningsmännaexpedition	ramanslag	603
B10 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	ramanslag	57
B11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	obetecknat anslag	7 229
B12 Internationella avgifter	ramanslag	24 195
B13 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning	ramanslag	3 018
B14 Medlingsinstitutet	ramanslag	11 250
C1 Jämställdhetsombudsmannen	ramanslag	16 708
C2 Särskilda jämställdhetsåtgärder	ramanslag	13 706
D1 Stabsuppgifter vid Arbetsgivarverket	ramanslag	2 000
D2 Statliga tjänstepensioner m.m.	ramanslag	7 755 800
Summa		46 129 988

2 Arbetsmarknad och arbetsliv

2.1 Omfattning

Utgiftsområde Arbetsmarknad och arbetsliv omfattar utgifter för Arbetsmarknadsverkets (AMV), Arbetarskyddsverkets, Arbetlivsinstitutets, Rådet för arbetslivsforskning, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering m.fl. myndigheters förvaltning. Vidare omfattas utgiftsområdet av utgifter för arbetsmarknadspolitiska åtgärder och Europeiska socialfonden, Samhall AB:s verksamhet, jämställdhetspolitiska frågor och statliga arbetsgivarfrågor. Inom området finns också avgiftsfinansierad verksamhet, bl.a. inom AMV rörande yrkesinriktad rehabilitering.

2.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 2.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998 ²	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999 ²	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
47 668	47 971	48 796	46 130	46 251	46 642

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen samt regeringsbeslut den 31 mars 1999.

² Utfall 1998 och utgiftsprognos 1999 inkluderar äldreanslag.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Sedan hösten 1997 har sysselsättningen ökat starkt. Sysselsättningsökningen har varit mycket stark det senaste året och ökat i en årstakt av 100 000 nya jobb eller med 2,5 procent. Den öppna arbetslösheten har sjunkit från 8,0 procent 1997 till 6,5 procent 1998 och till ca 5,5 procent första halvåret 1999. Det förbättrade arbets-

marknadsläget har inneburit en minskad arbetslöshet för samtliga grupper. Arbetslösheten bland män är fortfarande högre än arbetslösheten bland kvinnor. En viktig förklaring till den minskade arbetslösheten är också regeringens omfattande utbildningssatsning, Kunskapslyftet.

Arbetsmarknadspolitiken har under 1990-talet utsatts för stora påfrestningar till följd av den höga arbetslösheten och den låga efterfrågan på arbetskraft. Ett stort antal personer har varit inskrivna som arbetsökande vid arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut i långa perioder. Det sker dock i dag en betydande nedgång av arbetslösheten även bland dessa grupper. Antalet kvinnor och män som är långtidsarbetslösa har kontinuerligt minskat sedan sommaren 1997, i takt med att efterfrågan på arbetskraft har ökat. Även antalet långtidsinskrivna följer samma utveckling. Detta är en utveckling som skiljer sig från den vi har sett i många andra europeiska länder, där långtidsarbetslösheten i stor utsträckning har tenderat att bita sig fast.

Efter en nedåtgående trend under en lång rad av år har det under 1998 skett en ökning av antalet anmälda arbetsskador och sjukdomar, främst besvär i rörelseorganen och psykiska belastningar. Arbetarskyddsverket har i sin tillsynsverksamhet prioriterat bl.a. sådana faktorer som har betydelse för uppkomsten av besvär av detta slag. Samverkan mellan arbetsmiljö-, socialförsäkrings- och arbetsmarknadsmyndigheterna i frågor om rehabilitering och arbetsanpassning har fortsatt att utvecklas.

Förändringar

Arbetsmarknadssituationen har under det senaste året förbättrats, efter en lång period med låg efterfrågan och hårt tryck på omställning inom svenskt näringsliv och offentlig sektor. Vid sidan av den långa och djupa lågkonjunkturen har den snabba tekniska utvecklingen och den ökade internationaliseringen påverkat villkoren för dagens och morgondagens arbetsmarknad. I arbetslivet ställs i dag allt större krav på en arbetsorganisation med hög anpassningsförmåga, men också på arbetskraftens förmåga till omställning. De anställda skall inte bara ha en bred kompetens utan också snabbt kunna lära sig nya arbetsuppgifter och ny teknik. Förändringarna innebär ofta utvidgade arbetsuppgifter och ett ökat ansvar för de enskilda individerna. Det innebär emellertid också ofta en ökad arbetstakt och en öka fysisk och psykisk belastning, som i sin tur kan innebära risk för ohälsa och ett minskat inflytande över den egna arbetssituationen. I denna föränderliga värld har arbetsmarknads- och arbetslivspolitikerna en viktig roll att spela och måste därför kontinuerligt anpassas till utvecklingen. I och med den förbättrade ekonomiska situationen har arbetsmarknadspolitikerna återgått till en inriktning med fokusering på att underlätta för tillväxt- och en sysselsättningsuppgång under prisstabilitet. Vidare har sambandet mellan de samhällsekonomiska förutsättningarna och lönebildningen utretts. En väl fungerande lönebildning är av avgörande betydelse för möjligheterna att uppnå regeringens mål om en sysselsättningsgrad på 80 procent år 2004.

Sverige deltar aktivt i EU:s gemensamma arbete för att öka sysselsättningen och bekämpa arbetslösheten. Inom ramen för detta arbete har gemensamma sysselsättningsriktlinjer tagits fram och nationella handlingsplaner för sysselsättningspolitiken i respektive medlemsstat utformats. Den svenska handlingsplanen visar vilken strategi Sverige har valt för att öka sysselsättningen och bekämpa arbetslösheten.

Mål

Regeringens övergripande mål på kort sikt är att den öppna arbetslösheten skall minska till 4 procent under år 2000 och att öka andelen re-

guljärt sysselsatta i befolkningen i åldern 20 - 64 år till 80 procent år 2004. Därefter är målet full sysselsättning.

Arbetsmarknads- och arbetslivspolitikerna skall bidra till tillväxt, sysselsättning och ett konkurrenskraftigt svenskt näringsliv samt skapa förutsättningar för flexibilitet, trygghet och delaktighet i arbetslivet. Arbetsmarknadspolitikens uppgift är främst att öka anpassningsförmågan på arbetsmarknaden. Det skall ske genom ett effektivt platsförmedlingsarbete som tillsammans med kompetenshöjande insatser och övriga åtgärder leder till en hög rörlighet på arbetsmarknaden.

Arbetslivspolitikerna skall verka för att individer inte förslits, skadas och slås ut från arbetslivet och i övrigt verka för en god och utvecklande arbetsmiljö. Kvinnor och män som trivs och mår bra genererar kreativitet och förnyelse och bidrar därigenom positivt till verksamhetens produktivitet och effektivitet och i förlängningen till tillväxt och lägre samhällskostnader. Arbetslivspolitikerna har även till uppgift att öka kunskap och kompetens i arbetslivet. Tillsammans med arbetsmarknadspolitikerna bidrar arbetslivspolitikerna till ökad sysselsättning och bättre matchning mellan utbud och efterfrågan på kompetens samtidigt som inflationsdrivande flaskhalsar på arbetsmarknaden undviks. Frågan om tillgång till kompetens blir därmed en mycket viktig fråga för arbetsmarknads- och arbetslivspolitikerna.

En central del för arbetslivet och dess utveckling - och därmed för samhällets utveckling - är jämställdhet mellan kvinnor och män. Det gäller även integrering av invandrare i arbetslivet och insatser för att motverka diskriminering och utestängning på grund av funktionshinder, etnisk bakgrund eller sexuell läggning.

För att bidra till ökad sysselsättning, tillväxt och ett konkurrenskraftigt svenskt näringsliv samt skapa förutsättningar för flexibilitet, trygghet och delaktighet i arbetslivet föreslår regeringen följande mål för arbetsmarknads- och arbetslivspolitikerna:

- hålla vakanstiderna nere för lediga platser,
- minska långtidsarbetslösheten,
- motverka långa tider utan reguljärt arbete,
- en god och utvecklande arbetsmiljö där individer inte förslits, skadas eller slås ut från arbetslivet,
- jämställdhet mellan kvinnor och män samt
- ett arbetsliv som präglas av integrering och mångfald

Prioriteringar

I takt med att konjunkturen växer sig allt starkare är det viktigt att arbetsmarknadspolitiken tillväxtinriktade sida betonas än mer. De lediga platserna måste tillsättas snabbt och effektivt och rörligheten på arbetsmarknaden stimuleras. Arbetsmarknadspolitiken kan på så sätt underlätta för en hög tillväxt utan att inflationsdrivande flaskhalsar och bristsituationer uppstår. Avskaffandet av det s. k. volymmålet vid årsskiftet har gjort det möjligt för arbetsförmedlingarna att i ökad utsträckning prioritera den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen. Samtidigt har kraven ökat på att den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen skall leda till arbete. Arbetsmarknadspolitiken har tillsammans med utbildningspolitiken också en mycket viktig uppgift i att arbeta med att stärka kompetensen hos dem med svag ställning på arbetsmarknaden, däribland många personer med utländsk bakgrund och funktionshindrade. Därigenom kan långa tider utan reguljärt arbete samt utslagning från arbetsmarknaden förhindras.

Kompetensutveckling av arbetstagarna och de arbetssökande är också av stor betydelse för ökad tillväxt och sysselsättning, liksom åtgärder för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden och motverka osaklig och diskriminerande särbehandling av personer med utländsk bakgrund, funktionshindrade och homosexuella personer. Mångfald i arbetslivet skall eftersträvas.

Ett arbetsliv i stark förändring och utveckling kräver fortsatta och intensifierade insatser för att få till stånd säkra och goda arbetsmiljöer med bra arbetsförhållanden. Förändring, utveckling och flexibilitet skall kunna förenas med trygghet och delaktighet för den enskilda människan. Individer måste ges större möjlighet till inflytande över sin egen kompetensutveckling. De riskfaktorer som stress, högt arbetstempo och nya arbets- och anställningsförhållanden kan medföra måste uppmärksammas. Den enskildes rättssäkerhet och integritet skall värnas.

Lönebildningen har stor betydelse för sysselsättning, tillväxt och inflationsutveckling. Regeringen återkommer inom kort till riksdagen med förslag bl.a. rörande ramverket för lönebildningen.

2.3 Resultatbedömning

2.3.1 Tillståndet och utvecklingen inom området

Av följande tabell framgår utvecklingen och antaganden om arbetsmarknaden fram till och med år 2000.

Tabell 2.2 Arbetsmarknad
Årlig procentuell förändring

	1996	1997	1998	1999	2000
BNP, fasta priser	1,3	1,8	2,5	3,6	3,0
Produktivitet	1,3	2,9	1,1	0,5	1,5
Antal arbetade timmar	0,1	-0,5	1,4	3,1	1,5
Medelarbetstid	0,7	-0,1	0,0	0,4	-0,1
Antal sysselsatta	-0,6	-0,1	1,5	2,7	1,6
Arbetskraft	-0,2	-1,1	-0,2	1,5	0,6
Öppen arbetslöshet, nivå	8,1	8,0	6,5	5,4	4,5
Personer i konjunkturoberoende åtgärder, nivå	4,5	4,3	3,9	3,3	3,5

Källor: Konjunkturinstitutet, Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

Sysselsättning

Arbetsmarknadsutvecklingen under 1990-talet har varit dramatisk. Under första hälften av 1990-talet minskade sysselsättningen med ca 12 procent, en nedgång utan motstycke i den svenska efterkrigshistorien. Nedgången drabbade först industrin och den privata tjänstesektorn för att så småningom spridas sig till den offentliga sektorn.

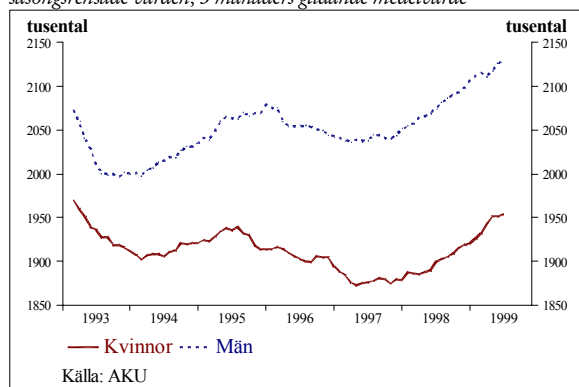
Under de inledande åren av detta decennium minskade sysselsättningen mest för männen då konjunkturedgången främst drabbade mansdominerande sektorer som industrin och byggsektorn. Sedan kom sysselsättningen att minska främst inom den offentliga sektorn, vilket medförde en större nedgång i sysselsättning bland kvinnor. Uppgången i sysselsättning de senaste åren har dock kommit såväl kvinnor som män till del.

Sysselsättningen har under ett antal år visat på goda ökningstal i den privata tjänstesektorn. Sedan hösten 1997 ökar även den offentliga sysselsättningen, vilket innebär att den totala syssel-

sättningen ökar. Under 1998 ökade antalet sysselsatta med 60 000 eller 1,5 procent. Sysselsättningsökningen har varit mycket stark sedan hösten 1998 och legat på en årsförändringstakt kring 100 000 personer, vilket motsvarar ca 2,5 procent. Uppgången är i dag jämnt fördelad mellan privat och offentlig sektor och även jämnt fördelad mellan män och kvinnor. Även antalet personer som deltar i arbetskraften har ökat sedan hösten 1997. Detta är en naturlig följd av att efterfrågan på arbetskraft ökar.

Diagram 2.1 Antal sysselsatta män och kvinnor

säsongrensade värden, 3 månaders glidande medelvärde

Under den stora nedgången av antalet sysselsatta i början av 1990-talet var det främst fasta jobb som försvann. Antalet tidsbegränsade jobb har trendmässigt ökat under hela decenniet. Det tycks också vara så att det finns en cyklisk faktor som innebär att det är de tidsbegränsade jobben som ökar först då sysselsättningen ökar. Under de senaste åren har en betydande ökning skett av tidsbegränsade jobb. Under det första halvåret 1999 har dock de fasta jobben respektive de tidsbegränsade jobben ökat lika mycket. Under samma period hade ca 570 000 personer tidsbegränsade anställningar, vilket motsvarar ca 16 procent av de anställda. Vid nyrekryteringar är det däremot mycket vanligt med tidsbegränsade anställningar. Majoriteten av de jobb som omsätts är tidsbegränsade. De flesta anställningar inleds med en provanställning och övergår sedan i många fall till en tillsvidareanställning. Det är framförallt ungdomar, särskilt unga kvinnor, som har tidsbegränsade anställningar. Det är även vanligare med tidsbegränsade anställningar inom kvinnodominerade branscher såsom vård och omsorg samt handel.

Antalet egna företagare, inklusive medhjälpande familjemedlemmar, har pendlat mellan 400 000 - 450 000 under hela 1990-talet. De egna företagarna utgör därmed ca 11 procent av de sysselsatta, medan de anställda utgör närmare 90 procent. Under åren 1996-1998 har antalet egna företagarna tenderat att minska något. Under första halvåret 1999 har dock antalet egna företagare ökat med 12 000 jämfört med första halvåret 1998.

Det är främst sysselsättningen i tjänstesektorn som ökar, medan industrisysselsättningen står stilla. På den privata sidan är det framför allt företags- och finansiella tjänster som under en längre period visat en stabil ökning. Under senare år har även sysselsättningen inom den offentliga sektorn ökat, främst inom utbildning och i viss mån inom vård och omsorg.

Tabell 2.3 Antalet sysselsatta fördelat efter näringsgren, 1000-tals personer

	1997	1998	1998 första halvåret	1999 första halvåret
Jordbruk m m	109	102	102	104
Tillverkningsindustri m m	800	803	798	795
Byggnadsindustri	218	220	214	221
Privata tjänster	1 567	1 610	1 581	1 655
Kommunala myndigheter	1 034	1 053	1 042	1 075
Statliga myndigheter	189	188	188	186
Totalt	3 921	3 979	3 925	4 036

Källa: SCB

Omkring en fjärdedel av de sysselsatta arbetar deltid. Andelen som arbetar deltid i Sverige har varit i stort sett oförändrat under 1990-talet. Den genomsnittliga arbetstiden bland deltidssysselsatta tenderar dock att öka. Det är främst kvinnor som arbetar deltid. Ca 40 procent av kvinnorna arbetar deltid vilket kan jämföras med ca 10 procent av männen. Inom den offentliga sektorn arbetar drygt en tredjedel deltid, vilket kan jämföras med knappt 20 procent inom den privata sektorn.

Regeringens sysselsättningsmål är att 80 procent av befolkningen i åldern 20-64 år skall ha reguljär sysselsättning år 2004. När målet sattes upp i budgetpropositionen för år 1999 var andelen sysselsatta 74 procent. Den goda sysselsättningsutvecklingen under det senaste året har medfört att andelen sysselsatta i befolkningen enligt SCB har ökat till 76 procent, justerat för säsong, i juli 1999.

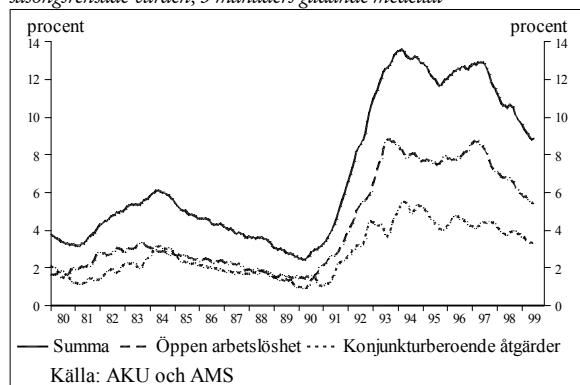
Arbetslöshet

Sedan sommaren 1997 har arbetslösheten minskat kraftigt. Inledningsvis förklarades nedgången i arbetslösheten till stor del av ett minskat arbetskraftsutbud bl.a. som en effekt av Kunskapslyftet, medan sysselsättningen ökade måttligt. Sedan hösten 1998 har sysselsättningsökningen varit starkare. Under första halvåret 1999 uppgick den öppna arbetslösheten till 5,5 procent. Den var 5,0 procent för kvinnor och 6,0 procent för män. Det innebär att arbetslösheten har minskat med 1,0 procentenhet för såväl män som för kvinnor sedan första halvåret 1998. Nedgången i arbetslöshet ger goda förhoppningar om att regeringens mål att den öppna arbetslösheten skall minskas till 4 procent under år 2000 kan komma att uppnås.

Även antalet personer i konjunkturberoende arbetsmarknadsåtgärder har minskat under de senaste åren, från som mest 226 000 eller 5,4 procent av arbetskraften år 1994 till omkring 150 000 eller 3,5 procent av arbetskraften i dag. Sedan hösten 1997 har dock antalet personer som studerat på heltid i Kunskapslyftet motsvarat 100 000-110 000 personer i genomsnitt per månad.

Diagram 2.2 Öppen arbetslöshet, konjunkturberoende åtgärder samt summan av dessa i förhållande till arbetskraften.

säsongrensade värden, 3 månaders glidande medeltal

För såväl unga kvinnor som unga män har de senaste årens utveckling på arbetsmarknaden inneburit en betydande förbättring. Arbetslösheten bland ungdomar har nästan halverats sedan årsskiftet 1996/97. I dag uppgår den öppna arbetslösheten bland unga män till 11 procent och till 8 procent bland unga kvinnor.

Både antalet långtidsarbetslösa och antalet långtidsinskrivna vid arbetsförmedlingarna har fortsatt att minska under budgetåret. Målet för

AMV om att högst 50 000 personer i genomsnitt under budgetåret får vara långtidsarbetslösa ser ut att kunna uppfyllas. Under första halvåret har i genomsnitt 45 000 personer varit långtidsarbetslösa. Målet för antalet långtidsinskrivna har reviderats till att högst 75 000 personer vid slutet av budgetåret skall vara långtidsinskrivna. Revideringen gjordes på grund av en teknisk justering av sättet att mäta de långtidsinskrivna, vilken medförde ett engångsjustering av antalet långtidsinskrivna vid årsskiftet. Justeringen medförde att antalet långtidsinskrivna vid årsskiftet ökade med 12 000 personer. I slutet av juli var 85 000 personer långtidsinskrivna. Flertalet av de långtidsinskrivna är män.

För utländska medborgare - i synnerhet de utomnordiska medborgarna - är arbetsmarknadsläget fortfarande besvärligt. Samtidigt som många av de tidigare invandrarna har förlorat sina arbeten under 1990-talet, har många av de nyanlända inte kunnat etablera sig på arbetsmarknaden. Den senaste tidens ökade arbetskraftsefterfrågan har emellertid medfört att arbetslösheten har minskat också bland de utländska medborgarna. Arbetslösheten bland de utländska medborgarna uppgår i dag till knappt 16 procent vilket är en kraftig nedgång jämfört med första halvåret 1997 då arbetslösheten uppgick till drygt 25 procent. Sysselsättningsgraden, det vill säga andelen sysselsatta i befolkningen i åldern 16 - 64 år, är dock fortfarande mycket låg bland de utländska medborgarna, ca 50 procent första halvåret 1999 jämfört med ca 44 procent första halvåret 1997. Bland de manliga utländska medborgarna var sysselsättningsgraden 54 procent att jämföra med 46 procent bland de kvinnliga. Även bland de utlandsfödda som blivit svenska medborgare är arbetslösheten dubbelt så hög jämfört med infödda svenskar.

Den förbättrade konjunkturen har påverkat arbetsmarknadsläget positivt i stort sett i hela landet. Sysselsättningen har det senaste året ökat i alla län, med undantag för Jämtland, Gotland och Norrbotten. Arbetslösheten har minskat i alla län. Arbetslösheten varierade under andra kvartalet 1999 mellan 3,3 procent i Kronobergs län och 9,7 procent i Norrbottens län.

EU:s sysselsättningsriktlinjer

Den 31 maj lämnade Sverige in en nationell handlingsplan för sysselsättning till EU-kommissionen. Sveriges handlingsplan bygger,

liksom övriga medlemsländers, på de riktlinjer för sysselsättning som antogs av ministerrådet i februari 1999. Amsterdamfördraget fastställer en procedur för samordning och övervakning av medlemsstaternas sysselsättningspolitik. Sysselsättningsriktlinjerna skall årligen infogas i nationella handlingsplaner för sysselsättning som utarbetas av medlemsstaterna i ett flerårigt perspektiv. Sveriges handlingsplan för 1999 är en uppföljning av den handlingsplan som presenterades i april 1998. På grundval av handlingsplanerna kommer rådet under hösten 1999 att granska genomförandet av medlemsstaternas sysselsättningspolitik.

EU:s sysselsättningsriktlinjer är indelade i fyra huvudområden; att förbättra anställbarheten, att utveckla företagargandan, att uppmuntra företagens och de anställdas anpassningsförmåga samt att stärka jämställdhetspolitiken. Inom varje huvudområde finns ett antal riktlinjer som anger vad länderna bör göra och i vissa fall finns konkreta mål som länderna skall sträva efter att uppnå. Europeiska socialfonden bör därvid användas för att stärka stödet för genomförandet av riktlinjerna. Sysselsättningsriktlinjerna, vars inriktning Sverige aktivt har påverkat, ligger väl i linje med den svenska arbetsmarknadspolitik och innebär framförallt att förhindra långtidsarbetslöshet bland alla grupper i samhället genom en ökad prioritering av utbildning och aktiv arbetsmarknadspolitik för att därigenom öka anställbarheten hos de arbetslösa.

I tre fall anger riktlinjerna kvantitativa mål för medlemsländernas sysselsättningspolitik. För det första skall alla arbetslösa ungdomar erbjudas arbete, åtgärd, utbildning eller någon annan aktiverande insats inom 6 månader. För det andra skall motsvarande erbjudas arbetslösa vuxna inom 12 månader. Slutligen skall andelen arbetslösa som deltar i aktiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder uppgå till genomsnittet för de tre mest framgångsrika länderna, vilket är 20 procent.

Sverige uppfyller de tre kvantitativa målen. I flera fall är regeringens ambition mer långtgående än vad riktlinjerna anger, bl. a. vad gäller åtgärder för unga arbetslösa.

2.3.2 De viktigaste statliga insatserna inom området

Arbets- och kompetenslinjen är grunden i den svenska arbetslivs- och arbetsmarknadspolitik. Aktiva insatser prioriteras före passivt understöd

för att främja en snabb platstillättning och motverka långtidsarbetslöshet och utslagning från arbetsmarknaden. Det innebär att de som har svårigheter att få eller behålla ett arbete i första hand skall erbjudas utbildning eller andra kompetenshöjande insatser för att öka sina möjligheter till anställning. Dessa insatser tillsammans med en effektiv platsförmedling förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt och motverkar därigenom inflationsdrivande flaskhalsar. Det är även av stor betydelse att arbetslivet främjar kompetensutveckling. Arbetsmarknads- och arbetslivspolitikerna är viktiga instrument för att förbättra jämställdheten mellan kvinnor och män i arbetslivet och därmed även i samhällslivet i övrigt.

Arbetsmarknadspolitikerna är ett centralt instrument för att nå regeringens övergripande mål om tillväxt, stabilitet och rättvis fördelning och därmed för att nå de kortsiktiga målen om halverad arbetslöshet och ökad sysselsättning samt det långsiktiga målet om full sysselsättning. Sverige befinner sig för närvarande i en högkonjunktur. Centrala uppgifter för arbetsmarknadspolitikerna är därför att snabbt och effektivt tillsätta de lediga platserna och att stimulera arbetskraftens rörlighet i syfte att öka sysselsättningen samt motverka inflationsdrivande flaskhalsar och bristsituationer. Arbetsmarknadspolitikerna har också till uppgift att värna om svaga grupper på arbetsmarknaden. Det är ytterst angeläget att de långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna får del av den uppgång som sker på arbetsmarknaden. Det förstärkta anställningsstödet för personer med långa arbetslöshetstider är ett sätt att stärka dessa personers möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. De förändringar som nu äger rum strävar till att höja effektiviteten inom arbetsmarknadspolitikerna bl.a. genom en tydligare målsättning om att insatserna skall leda till arbete. Detta sker dels genom en ökad prioritering av utbildnings- och kompetenshöjande insatser, dels genom en förstärkt verksamhetsuppföljning. Färre typer av åtgärder och ett förenklat arbetsmarknadspolitiskt regelverk bidrar också till att höja effektiviteten inom arbetsmarknadspolitikerna. Arbetsmarknadspolitikerna bör utvecklas så att den också förenar miljö- och sysselsättningsmål och samtidigt påskyndar omställningen till en ekologisk hållbar utveckling. Arbetsmarknadspolitikerna är också av betydelse när det gäller att motverka regionala obalanser.

Arbetslivspolitikerna skall främja arbetslivets utveckling med möjlighet till personlig utveck-

ling och arbete för den enskilde samt ökad tillväxt och produktivitet genom ny teknik, organisationsförändringar, kompetensutveckling och en sund lönebildning. Den har till uppgift att förebygga arbetsskador och ohälsa i arbetslivet och därigenom motverka utslagning samt att hjälpa människor tillbaka i arbete. En annan viktig uppgift är att utveckla ny kunskap och att föra kunskaper och erfarenheter vidare, så att arbetsmiljöarbetet kan förbättras ytterligare. Arbetslivspolitikerna skall också motverka en uppdelning av arbetslivet vad gäller arbetsvillkor, bl. a. de olika villkor som råder mellan kvinnor och män på grund av den könsuppdelade arbetsmarknaden och den ojämna fördelningen av ansvaret för hem och barn. Till arbetslivspolitikerna hör också frågor bl.a. om arbetsrätt och arbetstider. Ett bra arbetsliv och fungerande spelregler på arbetsmarknaden ökar produktiviteten samt främjar ekonomisk tillväxt och sysselsättning.

Inom ramen för jämställdhetspolitiken fortsätter arbetet med att omfördela makt och inflytande mellan kvinnor och män i samhället. Ett centralt mål för regeringens politik för arbete och tillväxt är att det råder lika villkor för män och kvinnor på arbetsmarknaden och i arbetslivet.

Staten som arbetsgivare utgör en del av den statliga förvaltningspolitiken. Området omfattar främst hur staten som arbetsgivare behandlar frågor om personal- och chefsförsörjning, personalutveckling och personalrörlighet samt löne- och anställningsfrågor.

I enlighet med vad som sades i budgetpropositionen för år 1998 (prop. 1997/98:1, Utg.omr. 14, s. 80 ff.) åläggs myndigheterna att inom ramen för regeringens system för arbetsgivarpolitisk uppföljning årligen redovisa sin kompetensförsörjning och de mål som gäller för denna. De redovisningskrav som regeringen har riktat till myndigheterna fokuserar på fyra områden som ur ett övergripande perspektiv har särskild betydelse för kompetensförsörjningen:

- åldersstruktur,
- könsfördelning,
- personalrörlighet samt
- lönenivåer och löneutveckling.

Regeringen fäster särskild vikt vid myndigheternas åtgärder för att eliminera osakliga löneskill-

nader mellan könen och främja den etniska och kulturella mångfalden.

En samlad redovisning av innevarande års uppföljning har lämnats i regeringens skrivelse 1998/99:150 Årsredovisning för staten 1998.

2.3.3 Effekter av statliga insatser

Arbets- och kompetenslinjen har varit vägledande för insatserna inom arbetsmarknadspolitikerna, vilket hittills också visat sig ge positiva resultat. De lediga platserna har tillsatts relativt snabbt. Flaskhalsar och bristyrken har i stort kunnat motverkas. Regionalt har dock bristsituationer uppkommit inom vissa yrkesområden, främst sådana yrken som kräver högskoleutbildning.

Arbetslösheten och långtidsarbetslösheten har minskat kraftigt. Grupper med en svagare anknytning till arbetsmarknaden såsom ungdomar, arbetshandikappade och personer med utländsk bakgrund har prioriterats till de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna genom att de fått en större andel av åtgärdsplatserna än vad de utgör av de arbetslösa. För ungdomarna har såväl arbetslösheten som långtidsarbetslösheten under det senaste åren minskat kraftigt, vilket är ett resultat av regeringens starkt uttalade ambition att ingen ungdom skall vara arbetslös i 100 dagar eller mer utan att få ett erbjudande om ett arbete eller utbildning. Antalet sysselsatta och arbetslösa arbetshandikappade och utländska medborgare har utvecklats på ungefär samma sätt som för övriga. En bidragande orsak till den positiva utvecklingen har varit, förutom konjunkturuppgången, regeringens utbildningssatsning Kunskapslyftet.

JämO har en central roll i arbetet för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet och för att se till att jämställdhetslagen följs. Den budgetförstärkning som JämO erhöll inför budgetåret 1997 har möjliggjort en lång rad satsningar för att effektivare medverka i jämställdhetsarbetet på arbetslivets område. Framför allt inom områdena information och opinionsbildning samt aktiva åtgärder har verksamheten intensifierats. Vidare har resurstillskottet betytt att driften av JämO:s verksamhet har kunnat rationaliseras.

Verksamheten inom arbetslivsområdet har genom en ökad inriktning av forskningen mot arbetsorganisationsfrågor, ett effektivare tillsynsarbete genom bland annat ett bättre samar-

bete mellan myndigheter, ökad kunskapsåterföring till bland annat näringslivet, till andra myndigheter samt universitet och högskolor, nätverksbildande och bättre informationsutbyte sammantaget gett förbättrade förutsättningar för att forsknings- och utvecklingsresultat samt tillsyn kan bidra till en positiv utveckling av arbetslivet.

2.3.4 Regeringens slutsatser

För att uppnå regeringens mål om en ökad sysselsättning respektive halverad öppen arbetslöshet är det viktigt att arbetsmarknads- och arbetslivspolitikerna än mer inriktas mot att främja tillväxten i ekonomin. Viktiga instrument inom arbetsmarknadspolitikerna för att uppnå målen är en fortsatt prioritering av en snabb tillsättning av de lediga platserna samtidigt som de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna bör användas mer strategiskt för att motverka flaskhalsar och bekämpa långa tider utan reguljärt arbete. Den inriktning som regeringen redan påbörjat med en ökad satsning på yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning framför praktikåtgärder för att motverka bristyrken och flaskhalsar bör fortsätta. Samtidigt är det viktigt att de arbetsmarknadspolitiska medlen används på ett sådant sätt så att oönskade undanträngnings- och inläsningseffekter minimeras.

Det är även ytterst angeläget att de svaga på arbetsmarknaden, i synnerhet de långtidsinskrivna, får del av den förbättrade arbetsmarknadssituationen genom att de i ökad utsträckning får det stöd och de kompetenshöjande insatser som behövs för att de skall få arbete. Det under hösten införda förstärkta anställningsstödet är ett av de medel som finns att tillgå. Många människor med utländsk bakgrund har en mycket svag förankring på arbetsmarknaden. Detta är ett stort resursslöseri ur flera synvinklar. I många fall saknar dessa personer sådana kontaktytor med svenska arbetsmarknaden, som kan vara en nödvändig förutsättning för att få jobb. Det är angeläget att kvinnor och män med utländsk bakgrund får möjlighet till arbetsmarknads-kontakter och att ekvivalering och anpassning av deras yrkeskunskaper förbättras, så att deras kompetens kan tas tillvara på den svenska arbetsmarknaden. Det är även viktigt att i konjunkturuppgången rikta insatser mot redan anställda för att motverka att bristyrken uppkommer. Samtidigt kan arbetslösa som ersätter dem

som deltar i olika kompetenshöjande insatser få den arbetslivserfarenhet som krävs för att öka sina chanser till ett reguljärt arbete. De arbetsmarknadspolitiska medlen måste också även fortsättningsvis fördelas på sådant sätt att de tilltagande regionala obalanserna motverkas.

En av regeringens ambitioner inom arbetslivspolitikerna är att förbättra förutsättningarna för moderna arbetsorganisationer i arbetslivet. Dessa kännetecknas bland annat av delaktighet, helhetsperspektiv, integration, jämställdhet mellan kvinnor och män, kompetensutveckling av de anställda samt en god arbetsmiljö i övrigt.

Regeringen skall även verka för att individer inte skall förslitas, skadas och slås ut från arbetslivet. Ökad kunskap och kompetens i arbetslivet skall bidra till ökad sysselsättning och tillväxt. Regeringen avser vidare att under hösten 1999 lämna en proposition till riksdagen med förslag till förändringar av ramverket för lönebildningen. Bl. a. kommer förslag att läggas om uppgifterna och befogenheterna för ett förstärkt medlingsinstitut. Regeringens uppfattning är att ett säkert och utvecklande arbetsliv är en förutsättning för det pågående arbetet med att åstadkomma en ekologisk hållbar utveckling.

En redovisning av hur jämställdhetspolitiken utvecklats kommer att lämnas till riksdagen i en skrivelse senare under hösten.

2.4 Åtgärder utanför utgiftsområdet

Arbetsmarknadspolitikerna är en integrerad del i den ekonomiska politiken och regeringens sysselsättningspolitik genomsyrar alla politikområden liksom arbetet för att öka jämställdheten mellan kvinnor och män. Regeringens utbildningsinsats Kunskapslyftet anknyter i högsta grad till arbets- och kompetenslinjen inom arbetsmarknadspolitikerna. Detta gäller även de stöd som finns till ökat företagande och ökad sysselsättning. De ökade statsbidragen till kommunerna, en nivåhöjning med 21,3 miljarder kronor år 2000 jämfört med år 1996, innebär möjligheter för kommunerna att behålla och utöka sin personalstyrka. Därutöver kan nämnas åtgärder såsom nedsättning av arbetsgivaravgiften, lättnader i ägarbeskattningen, möjligheter att kvitta underskott i nystartad näringsverksamhet mot inkomst av tjänst, rätt till tjänstedighet för att starta eget företag och ett treårigt program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt.

2.5 Skatteavvikelser

Samhällets stöd inom utgiftsområdet redovisas i huvudsak som anslag på statsbudgetens utgiftssida. Vid sidan av de stöd som redovisas via anslag finns dock fr.o.m oktober 1999 även stöd på statsbudgetens inkomstsida i form av särregler i skattelagstiftningen. Ett sådant stöd brukar betecknas som saldpåverkande skatteavvikelse. Om en sådan förmån på budgetens inkomstsida slopas leder detta till en budgetförstärkning för den offentliga sektorn.

Tabell 2.3 Skatteavvikelser

	Skatteavvikelse Brutto mdr kr		Skatteavvikelse Netto mdr kr	
	1999	2000	1999	2000
Saldopåverkande skattekreditering vid anställningsstöd	0,1	1,4	0,07	1,04

Den arbetsmarknadspolitiska åtgärden anställningsstöd utgår fr.o.m 1 oktober 1999 i form av en skattekreditering på arbetsgivarens skattekonto. Detta innebär att utgifterna för anställningsstöd på anslaget A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder kommer att upphöra. Under år 2000 kommer dock de som erhållit beslut om anställningsstöd före den 1 oktober fortfarande att erhålla det i form av bidrag. Kostnaden för anställningsstöd kommer istället i form av minskade skatteintäkter på budgetens intäktsida. Detta beräknas inklusive regeringens förslag avseende det förstärkta anställningsstödet medföra en skattekreditering av 1 400 miljoner kronor år 2000, eller m a o minskade skatteintäkter på samma belopp.

Tabell 2.4 Utgiftsutvecklingen för de i utgiftsområde 14 ingående verksamheterna

Miljoner kronor

	Utfall 1998 ²	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999 ²	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
Arbetsmarknad	34 039	34 414	35 453	32 907	32 987	33 231
Arbetsliv	5 534	5 381	5 553	5 435	5 450	5 474
Jämställdhet mellan kvinnor och män	36	33	50	30	31	31
Staten som arbetsgivare	8 059	8 143	7 739	7 758	7 784	7 906
Totalt för utgiftsområde 14	47 668	47 971	48 796	46 130	46 251	46 642

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen .

² Utfall 1998 och utgiftsprognos1999 inkluderar äldreanslag.

3 Arbetsmarknad

3.1 Omfattning och ändamål

Arbetsmarknadsverket (AMV) svarar för huvuddelen av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utgifterna under verksamhetsområdet avser arbetsmarknadspolitiska åtgärder, särskilda åtgärder för arbetshandikappade, AMV:s förvaltningskostnader, Europeiska socialfonden, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) samt bidrag till administration av grundbelopp. Inom verksamhetsområdet finns även avgiftsfinansierade verksamheter såsom Arbetslivstjänster och Aske kursgård som inte redovisas på statsbudgeten.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998 ²	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999 ²	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
34 039	34 414	35 453	32 907	32 987	33 231

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

² Utfall 1998 och utgiftsprognos 1999 inkluderar äldreanslag.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Antalet anställda inom AMV uppgick vid årsskiftet 1998/99 till 11 100 personer, varav 9 200 på arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut. De konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, den yrkesinriktade rehabiliteringen samt utbildning i företag hade under år

1998 i genomsnitt 173 000 deltagare samtidigt som 55 000 personer var anställda med lönebidrag eller i skyddad anställning hos offentliga arbetsgivare (OSA). Motsvarande uppgifter för första halvåret 1999 var drygt 170 000 respektive 56 500 personer.

De beräknat ökade utgifterna under år 1999 jämfört med föregående år beror främst på ökade utgifter under anslaget A 4 Europeiska Socialfonden m.m. för perioden 1995-1999 samt att statliga ålderspensionsavgifter belastar anslaget A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder från år 1999. Den beräknat minskade medelsförbrukningen från år 2000 förklaras av minskade resurser under sist nämnda anslag utifrån det förbättrade konjunkturläget.

Förändringar

Omläggningen till en mer tillväxtinriktad arbetsmarknadspolitik har fortsatt vilket bl.a. inneburit en prioritering av platsförmedling samtidigt som omfattningen av den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen ökat kraftigt sedan det andra halvåret 1998. Praktikåtgärderna har minskat i motsvarande omfattning. Detta är bl.a. resultatet av att regeringen avskaffade det s.k. volymmålet för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.

AMV har för budgetåret 1998 bytt redovisningsprincip vilket minskade anslagsbelastningen under anslagen A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder, A 3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade samt det under utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet uppförda anslaget A 1 Bidrag till arbetslöshetsersättning.

AMV tillämpar nu en kassamässig redovisning vilket innebär att bidrag som utbetalas med i princip en månads eftersläpning avräknas mot det budgetår då betalningar sker. Tidigare har utbetalningar som skett efter budgetårsskiftet före brytdag för årsbokslut belastat föregående budgetår. Bakgrunden till den förändrade redovisningsprincipen är att regeringen delat Ekonomistyrningsverkets bedömning att bidragen under anslaget i enlighet med nationalräkenskaperna bör definieras som transfereringar och att anslagsavräkningen därför skall ske kassamässigt. Vid omläggningen för budgetåret 1998 uppstod till följd av detta en engångseffekt genom att anslagen endast belastade med elva månaders bidragsutbetalningar i stället för tolv. Kommande budgetår påverkas inte av ändringen eftersom införandet av den kassamässiga redovisningen innebär att anslagsbelastningen jämfört med tidigare ökar den första månaden samtidigt som den minskar den sista månaden.

Riksdagen beslutade på regeringens förslag i budgetpropositionen för budgetåret 1999 att AMV i likhet med budgetåret 1998 får använda 850 miljoner kronor för tillfälliga personalförstärkningar vid arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99:AU1, rskr. 1998/99:105).

Regelförenklingsarbetet har fortsatt och sedan årsskiftet har praktikåtgärderna arbetslivsutveckling och arbetsplatsintroduktion sammanförts till åtgärden arbetspraktik. Regeringen aviserade i 1999 års ekonomiska vårproposition förenklningar av reglerna för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder förtydligas också utformningen och inriktningen av de nya förenklade reglerna som regeringen avser att föreslå riksdagen under våren 2000. Flyttningsbidragen har förenklats och effektiviserats genom att i högre utsträckning rikta sig till enskilda individer som är eller riskerar att bli arbetslösa och i mindre utsträckning till individens hushåll. Riksdagen har även på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 fattat beslut om ett förstärkt anställningsstöd som träder i kraft den 1 oktober 1999 för personer som varit inskrivna vid arbetsförmedlingen längre tid än tre år. Samtidigt omvandlas anställningsstödet från ett bidrag till en kreditering av arbetsgivarnas skattekonto. Därutöver har också riksdagen på regeringens förslag fattat beslut om att höja anslaget Särskilda åtgärder för arbetshandikappade med 90 miljoner kronor från den 1 juli 1999 för att öka utrymmet

för fler lönebidrag och OSA (prop. 1998/99:100, bet. 1998/99:FiU27, rskr. 1998/99:294). AMV överskred dock i praktiken med hänsyn tagen till den tekniska justeringen anslaget med ca 300 miljoner kronor år 1998. Sammantaget har därför AMV ca 210 miljoner kronor mindre att förbruka om inte årets anslagskredit utnyttjas.

Ungdomssatsningen genom utvecklingsgarantin och kommunernas ansvar för unga arbetslösa har i kombination med det förbättrade konjunkturläget starkt bidragit till att uppfylla målet om att ungdomar skall erbjudas arbete, utbildning eller praktik inom 100 dagars arbetslöshet. För att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden har regeringen även under budgetåret 1999 avsatts 30 miljoner kronor till särskilda brytprojekt. Försöksverksamheten i Skåne, Dalarnas, Gävleborgs, Värmlands och Jämtlands län fortsätter under år 1999 vilket bl.a. innebär att dessa län har en utökad ram för otraditionella insatser under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Ramen för otraditionella insatser uppgår till 1 323 miljoner kronor varav 823 miljoner avser försökslänerna. Därutöver finns en ram på 50 miljoner kronor för otraditionella insatser under anslaget Särskilda åtgärder för arbetshandikappade.

Prioriteringar

Omläggning till en mer tillväxtinriktad arbetsmarknadspolitik skall fortsätta för att öka sysselsättningen genom en effektiv platstillättning och genom att förhindra uppkoms-ten av inflationsdrivande flaskhalsar. Samtidigt skall insatserna för de mest utsatta grupper intensifieras för att motverka långa arbetslöshets-tider som kan leda till att personer permanent slås ut från den reguljära arbetsmarknaden. Ökad uppmärksamhet måste också ägnas de regioner som har den svagaste sysselsättningstillväxten. Platsförmedlingsinsatser och den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen skall prioriteras för att lediga platser snabbt skall kunna tillsättas. Förutom kompetenshöjande insatser för arbetslösa är det av stor vikt att framförallt i detta konjunkturläge framhålla arbetslöshetsför-säkringens roll som en omställningsförsäkring. Arbetet med att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden skall fortsätta tillsammans med åtgärder som främjar mångfalden på arbetsmarknaden. Därigenom kan arbetsmarknadspolitiken bidra till att rege-

ringens sysselsättningsmål och delmål att halvera arbetslösheten under år 2000 kan uppnås.

De regionala tillväxtavtalen skapar goda förutsättningar för en bättre samverkan och ett bättre resursutnyttjande kring den regionala näringspolitiken där arbetsmarknadspolitikerna har en stor betydelse. Arbetsmarknadspolitikens tillväxtpolitiska och fördelningspolitiska uppdrag är förenliga och spelar tillsammans en viktig roll för att öka sysselsättningen. Genom bl.a. kompetensutvecklingsinsatser för arbetslösa som ökar deras anställbarhet kan samtidigt arbetsgivarnas arbetskraftsbehov tillgodoses.

3.3 Resultatbedömning

Övergripande mål och verksamhetsmål budgetåren 1998 och 1999

För budgetåren 1998 och 1999 angavs tre övergripande mål för arbetsmarknadspolitikerna och AMV:

- hålla nere vakanstiderna för lediga platser,
- minska långtidsarbetslösheten,
- motverka långa tider utan arbete.

I tabell 3.2 redovisas de kvantitativa verksamhetsmålen för AMV. De gäller anvisningsgraden av arbetssökande till lediga platser, antalet långtidsarbetslösa och antalet långtidsinskrivna samt antalet personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Under budgetåret 1998 har AMV uppnått samtliga verksamhetsmål med undantag för den genomsnittliga bidragsnivån för lönebidrag.

AMV har nått den reviderade målsättningen att minst 124 000 personer i genomsnitt under budgetåret 1998 skall delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder och yrkesinriktad rehabilitering, exklusive försökslänen. Målsättningen har nåtts

främst på grund av att regeringen reviderade målet under hösten 1998 utifrån bedömningen att AMV inte skulle nå upp till volymmålet. Riksdagen beslutade därför på regeringens förslag på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 att föra bort 800 miljoner kronor från anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99:FiU11, rskr. 1998/99:48).

Under budgetåret 1998 har försöksverksamhet med friare användning av de arbetsmarknadspolitiska medlen bedrivits i Skåne, Värmlands, Dalarnas, Gävleborgs och Jämtlands län. Det innebär att dessa län inte har haft ett mål för omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna samt att de får använda en större andel av åtgärdsmedlen till otraditionella insatser. I stället för volymkrav skall länen uppvisa resultat beträffande ökad sysselsättning, minskad arbetslöshet och färre personer i åtgärder samtidigt som utbetalningarna av arbetslöshetsersättningen inte får överstiga vad som skulle förväntats utan försöksverksamhet. Försöksverksamheten pågår även under budgetåret 1999.

Samtliga län har tillgång till otraditionella medel. De otraditionella insatserna skall motiveras av arbetsmarknadsskäl och inte rymmas inom ordinarie åtgärder. Alltför många av de projekt som finansierats helt eller delvis med dessa medel har haft en svag mål- och resultatfokusering. Endast ett fåtal län har utvecklat ett system för en effektiv uppföljning. Detta har gjort det svårt att följa upp och utvärdera verksamheten. AMS har utlovat en bättre uppföljning framöver. För att förbättra hanteringen av de otraditionella insatserna har regeringen utfärdat ändringar i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Tabell 3.2 Kvantitativa verksamhetsmål för budgetåren 1997, 1998 och 1999

	Mål 1997	Resultat 1997	Mål 1998	Resultat 1998	Mål 1999	Resultat halvår 1999
Andel av de lediga platserna som anmälts till Af som skall anvisas med lämpliga sökande	88%	89%	90%	91%	90%	91%
Andel av samtliga arbetsgivare som anmält plats till Af skall ha fått tillräckligt med sökande för att kunna anställa inom den tid som har överenskommit med Af	Ej mål	Ej mål	Ej mål	Ej mål	minst 80%	68%
Andel personer som fått arbete 90 dagar efter avslutad yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning skall uppgå till minst	Ej mål	Ej mål	Ej mål	Ej mål	kvartal 4 1999 70%	44%
Antalet långtidsarbetslösa skall i genomsnitt per månad inte överstiga:	100 000	94 800	73 000	57 600	50 000	44 600
Alla långtidsarbetslösa ungdomar skall erbjudas arbete eller åtgärd inom 100 dagar	Ej mål	Ej mål	0	538 (4 180)**	0	283 (2800)**
Antalet långtidsinskrivna skall i genomsnitt per månad inte överstiga:	120 000	118 900	100 000	90 500	75 000***	85 200
Antalet personer som deltar i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder skall i genomsnitt vara:	207 000	197 100	124 000*	124 100*	Ej mål	Ej mål
Antal arbetshandikappade som deltar i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder skall minst utgöra:	26 000	27 000	17 000*	17 200*	Ej mål	Ej mål
Antal sysselsatta inom ramen för anslaget Särskilda åtgärder för arbetshandikappade skall minst utgöra:	50 000	51 000	53 000	55 000	55 000	56 800
Målsättningen för den högsta genomsnittliga bidragsnivån i lönebidrag:	60%	59%	58%	60%	60%	60,5%

* Exklusive Skåne, Gävleborgs, Dalarnas, Jämtlands och Värmlands län, som är försökslän

** Inom parentes redovisas antalet registrerade långtidsarbetslösa ungdomar inklusive de som har ett erbjudande om åtgärd/arbete.

*** Vid slutet av året

Regeringens omläggning till en mer tillväxtinriktad arbetsmarknadspolitik har fortsatt under budgetåret 1999 med tyngdpunkt på platsförmedling och yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning. Regeringen beslutade därför att slopa verksamhetsmålet för omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna inför budgetåret 1999. I samband med detta infördes två nya verksamhetsmål för AMV.

- Av samtliga arbetsgivare som anmält ledig plats till arbetsförmedlingen skall 80 procent ha fått tillräckligt med sökande för att kunna anställa inom den tid som överenskommit med arbetsförmedlingen,

- Andelen personer som fått arbete 90 dagar efter avslutad yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning skall öka kontinuerligt under budgetåret 1999. Under fjärde kvartalet skall andelen som fått arbete efter 90 dagar uppgå till minst 70 procent.

Vid sidan av platsförmedling, vägledning och arbetslivsinriktad rehabilitering spelar de olika arbetsmarknadspolitiska programmen en viktig roll för att höja kompetensen för de arbetslösa och därmed förbättra matchningen mellan arbetssökande och lediga platser.

Tabell 3.3 Konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder

	Genomsnittligt antal per månad		Därav kvinnor respektive män (%)				Antal i arbete 90 dagar efter avslutad åtgärd	
	1997	1998	1997		1998		1997	1998
			Kvinnor	Män	Kvinnor	Män		
Anställningsstöd	-	10 547	-	-			-	62
Arbetslivsutveckling	52 545	38 892	46	54	46	54	15	20
Arbetsmarknadsutbildning	36 931	41 899	49	51	47	53	21	29
Arbetsplatsintroduktion	34 292	19 347	47	53	48	52	32	39
Beredskapsarbete	7 118	1 165	37	63	41	59	23	36
Datortek	13 961	11 521	56	44	55	45	19	23
IT-utbildning	-	200	-	-	31	69	-	-
Kommunala uppföljningsplatser	14 158	12 176	60	40	59	41	28	36
Offentligt tillfälligt arbete	5 351 ^{*)}	7 741	47	53	47	53	7	11
Rekryteringsstöd	3 698	480	32	68	32	68	67	72
Resursarbete	637 ^{*)}	4 104	82	18	74	26	-	51
Starta-eget-bidrag	12 280	12 514	42	58	48	52	72	71
Utbildningsvikariat	3 545	339	77	23	76	24	52	67
Utvecklingsgaranti 20-24 år	-	2 846	-	-	44	56	-	32
Yrkesinriktad rehabilitering (AMI)	6 939	8 054	48	52	48	52	16	24
Jobbsökaraktiviteter	3 331	1 800	-	-	-	-	-	-

* Under budgetåret 1997 utgiftsområde 13

Hålla nere vakanstiderna för lediga platser

Genom att snabbt och med god kvalitet förmedla arbetssökande till de lediga platserna som anmälts till arbetsförmedlingen skall vakanstiderna hållas nere, vilket främjar tillväxt och motverkar inflationsdrivande flaskhalsar på arbetsmarknaden.

Antalet nyanmälda platser ökade med 28 procent under år 1998 jämfört med år 1997. Totalt anmälde 413 000 platser till arbetsförmedlingen under år 1998. Till över 90 procent av de lediga platserna anvisade arbetsförmedlingarna minst en sökande. Till de platser som inte fått anvisning har krävts högskoleutbildning inom teknik och data eller så finns de inom hälso- och sjukvårdsområdet samt lärarplatser. Under första halvåret 1999 har platsinflödet fortsatt att öka samtidigt som arbetsförmedlingarna upprätthållit en hög anvisningsgrad. AMS har vidtagit en rad olika åtgärder för att förbättra verksamhetens information, service och tillgänglighet, som främst riktas till små och medelstora företag. Den fortsatta utbyggnaden av Arbetsförmedlingens Internettjänster har väsentligt höjt servicenivån till företag. Företag kan nu på egen hand annonsera om lediga jobb, ta emot an-

sökningar via elektronisk post, söka efter lämpliga kandidater i en CV-databas och via elektronisk post kontakta sökande. Insatser har gjorts för att informera företagen om möjligheterna med Arbetsförmedlingens Internettjänster. Under år 1999 har AMS också inrättat ett call-center i Söderhamn. Företag kan via 020-nummer erhålla snabb information om AMV:s ansvarsområden. Vidare deltar AMS som en av parterna i ett projekt som leds av NUTEK som bl.a. syftar till att små och medelstora företag skall kunna vända sig till en informationskälla för att få information från olika myndigheter. På lokal nivå har arbetsförmedlingen bl.a. ordnat utbildningar för mindre företag i syfte att lära dessa använda olika internettjänster, deltagit i uppsökande verksamhet tillsammans med kommunen och bildat specialförmedlingar för småföretag som hjälper till i rekryteringsärenden. Arbetsförmedlingen Utland bistår med information, rådgivning och rekryteringsstöd då utländska företag önskar etablera sig i Sverige. Arbetsförmedlingen Utland är en del i det EU-täckande kontaktnätet Euro infocenter.

I den översyn som Näringsdepartementet påbörjat beträffande åtgärder för att främja fler

och växande företag spelar arbetsmarknadspolitiken och dess verkställande myndigheter en viktig roll. Översynen syftar till att förenkla och effektivisera verksamheten ur företagarnas synpunkt.

En av de viktigaste arbetsmarknadspolitiska insatserna för att hålla nere vakanstiderna på lediga platser är arbetsmarknadsutbildningen. Därför har den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen prioriterats under budgetåret 1998. I genomsnitt har 26 000 personer per månad deltagit i yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning. Det kan jämföras med drygt 20 000 personer under budgetåret 1997. Totalt deltog 42 000 personer i genomsnitt per månad i arbetsmarknadsutbildning under budgetåret 1998. För att ytterligare betona vikten av att yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning skall leda till reguljära jobb införde regeringen ett nytt mål för arbetsmarknadsutbildningen budgetåret 1999. I juni 1999 uppgick andelen i jobb efter avslutad yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning till 43 procent, jämfört med 38 procent motsvarande tidpunkt år 1998. Sedan april 1999 har andelen till arbete efter avslutad utbildning ökat konstant.

Som ett resultat av ökad prioritering av utbildningsinsatser har andelen personer i utbildningsåtgärder ökat från första halvåret 1998 till andra halvåret 1999 med ca 35 procent medan andelen i praktikåtgärder har minskat med 23 procent. Antalet personer i arbetsmarknadsutbildning har ökat från knappt 41 000 per månad till knappt 53 000 per månad under denna period. Under de första två kvartalen 1999 har dock andelen i yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning minskat, medan andelen i förberedande uppvisar en något stigande trend vilket inte är tillfredställande. Majoriteten av utbildningsdeltagarna, cirka 60 procent, deltar dock i yrkesinriktad utbildning.

Minska antalet långtidsarbetslösa

Det andra övergripande målet för AMV är att minska antalet långtidsarbetslösa. Under budgetåret 1998 har långtidsarbetslösheten minskat kraftigt. Det är ett resultat av att arbetsförmedlingarna tydligt har prioriterat de långtidsarbetslösa till de olika arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Även en minskad tillströmning av nya långtidsarbetslösa förklarar den kraftiga minskningen av antalet långtidsarbetslösa.

Tabell 3.4 Antalet långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna* och deras andel av arbetslösa resp. andel av arbetslösa+åtgärd

	Långtidsarbetslösa		1998		Kvartal 2		Långtidsinskrivna*			Juni	
	1997	%	1998	%	1999	%	1997	1998	%	1999	%
Kvinnor	40 071	24	21 633	17	17 296	14	48 011	36 806	18	34 035	15
Män	54 770	27	31 583	20	26 868	19	70 929	53 644	23	51 122	22
Totalt	94 841	26	53 216	19	44 164	16	118 940	90 450	20	85 157	19
55- år	14 445	44	9 331	36	10 628	27	14 595	10 115	24	16 572	33
25-54 år	61 864	24	37 192	18	30 268	16	96 079	75 497	24	65 001	20
20-24 år	17 401	27	6 214	15	3 063	9	8 252	4 822	7	3 575	6
18-19 år	1 132	10	479	6	205	3	14	16	0	9	0
Totalt	94 841	26	53 216	19	44 164	16	118 940	90 450	20	85 157	19
Arbetshandikappade	12 699	35	7 867	30	7 002	24	24 541	20 886	39	20 846	40
Utomnordiska medborgare	11 313	29	6 781	21	5 008	17	19 338	14 017	28	11 779	24

* Definitionen av långtidsinskrivna har förändrats mellan budgetåren 1998 och 1999. Från och med budgetåret 1999 bryts inskrivningstiden endast med reguljärt arbete som varar längre än 30 dagar. Hit räknas också lönebidrag och OSA. Under budgetåret 1998 kunde inskrivningstiden brytas även med anställningsstöd och reguljärt arbete som varade mindre än 30 dagar.

Regeringens målsättning att samtliga ungdomar skall erbjudas reguljärt arbete, lämplig utbildning, praktik eller sysselsättningskapande åtgärd inom 100 dagar har uppfyllts. I slutet av budgetåret 1998 var drygt 4 200 ungdomar långtidsarbetslösa, av dessa hade dock 3 600 ett beslut eller erbjudande om att påbörja utbildning, praktik eller sysselsättningsprogram. Den nytillkomna utvecklingsgarantin har in-

neburit att 225 kommuner har tecknat avtal med länsarbetsnämnderna och den har under budgetåret omfattat 2 800 ungdomar. Statskontorets utvärdering (Utvecklingsgarantin för ungdomar - det första året, 1999:6) visar att ungdomar som deltar i utvecklingsgarantin i nästan dubbelt så stor utsträckning har fått ett arbete jämfört med dem som inte deltar i sådant program.

Antalet långtidsarbetslösa utomnordiska medborgare har minskat med 40 procent under budgetåret 1998, vilket kan jämföras med en total minskning av antalet långtidsarbetslösa med 44 procent. Långtidsarbetslösa med utomnordiskt medborgarskap har prioriterats till de arbetsmarknadspolitiska programmen i förhållande till korttidssökande. AMS har under budgetåret 1999 fortsatt att utveckla och förbättra kvalitén i handlingsplanerna för de arbetssökande. Över 95 procent av dem som riskerar att bli eller är långtidsarbetslösa har fått en individuell handlingsplan, enligt AMS. Stickprovsundersökningar, som AMS genomför kontinuerligt, visar dock att kvalitén måste förbättras och sökandes delaktighet avsevärt måste öka. AMS kommer därför att gå ut med tydligare information som vänder sig direkt till de arbetssökande om handlingsplanens betydelse. AMS har även bildat en central arbetsgrupp med representanter från AMS och länsarbetsnämnderna. Gruppen skall leda och driva utvecklingsarbetet med handlingsplanerna vidare. Erfarenheter och betydelsen av handlingsplanen skall också integreras tydligare i personalutbildningen. AMS kommer också att fortsätta granska handlingsplanernas kvalitet.

Motverka långa tider utan arbete

I genomsnitt per månad har under budgetåret 1998 ca 7 300 personer upphört att vara långtidsinskrivna. Drygt hälften av dessa har fått arbete. Jämfört med budgetåret 1997 är det en förbättring. Det är fler män än kvinnor som är långtidsinskrivna. Fler kvinnor har dock varit inskrivna över två år än vad som redovisas som långtidsinskrivna. Det beror på att många kvinnor har tillfälliga jobb eller är deltidsarbetslösa långa tider.

Samtidigt som antalet långtidsinskrivna totalt har minskat så har framför allt andelen arbetshandikappade och utomnordiska medborgare ökat bland de långtidsinskrivna. Vidare har också andelen långtidsinskrivna med mycket långa inskrivningstider ökat. Vid budgetårets slut hade 44 procent av de långtidsinskrivna en inskrivningstid på över fyra år.

Den yrkesinriktade rehabiliteringen på arbetsmarknadsinstitutet (Ami) har fortfarande tonvikt på personer med arbetshandikapp.

I genomsnitt var ca 8 100 personer per månad inskrivna vid Ami under budgetåret 1998. Fler har deltagit under budgetåret 1998 jämfört

med budgetåret 1997. En fjärdedel av dem som genomgått Ami hade arbete 90 dagar efter deltagandet, vilket är en god förbättring jämfört med budgetåret 1997 vilket förklaras av en ökad användning av lönebidrag för denna grupp. Insatser för dessa grupper bidrar dessutom till att öka det aktiva utbudet av arbetskraft och bidra till en ökad sysselsättning.

Prioriterade grupper

Arbetsmarknadspolitiken har en viktig fördelningspolitisk uppgift att stödja personer som har särskilt svårt att få och behålla ett jobb.

Regeringen anser att det är av största vikt att de arbetsmarknadspolitiska insatserna används på ett bra och effektivt sätt för att underlätta integreringen i det svenska arbetslivet. Detta skall ske utifrån individen och de lokala förutsättningarna. Regeringen har tagit initiativ till ett projekt som ur ett tillväxtperspektiv skall kartlägga och analysera hur kön, klass, etnisk tillhörighet, ålder, sexuell läggning och funktionshinder påverkar enskildas möjligheter på arbetsmarknaden och till företagande samt hur mångfald i näringslivet kan leda till ökad tillväxt. Regeringen återkommer till riksdagen med förslag och ett samlat program för att bättre utnyttja mångfalden i arbetslivet.

Tabell 3.5 Olika grupperns andel av de öppet arbetslösa och de i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder

	Arbetslösa 1997	1998	Åtgärder 1997	1998
Kvinnor	46	45	48	48
Män	54	55	52	52
Totalt	100	100	100	100
55- år	9	9	4	10
25-54 år	70	73	69	66
20-24 år	18	15	20	18
18-19 år	3	3	7	6
Totalt	100	100	100	100
Arbetshandikappade	10	10	15	15
Utomnordiska medborgare	11	11	13	13

Ungdomar

Arbetsmarknadsläget för ungdomar har förbättrats avsevärt under de senaste åren. Den öppna arbetslösheten bland ungdomar under 25 år har nästan halverats från 74 000 i genom-

snitt per månad under första halvåret 1997 till 38 000 under det första halvåret 1999.

Ungdomar har generellt sett större möjligheter än övriga grupper att få arbete när konjunkturen vänder uppåt. Det är emellertid vanligare att ungdomar har tidsbegränsade anställningar och att de arbetar deltid jämfört med den övriga arbetskraften. Andelen ungdomar i arbetskraften har minskat kraftigt under 1990-talet. Mellan åren 1990 och 1998 minskade arbetskraftsdeltagandet för ungdomar mellan 20 och 24 år från 82 till knappt 63 procent. Den främsta förklaringen till minskningen är att allt fler ungdomar i den ålderskategorin genomgår utbildning.

Antalet långtidsarbetslösa ungdomar, dvs. ungdomar som varit arbetslösa i mer än 100 dagar, minskade från 18 500 i genomsnitt per månad under år 1997 till 6 700 i genomsnitt per månad år 1998. Under första kvartalet 1999 minskade långtidsarbetslösheten ytterligare till i genomsnitt 3 300 ungdomar per månad. Av de långtidsarbetslösa ungdomarna var 35 procent kvinnor och 65 procent män. Detta motsvarar 9 procent av samtliga arbetslösa ungdomar och ungdomar utgör 7 procent av samtliga långtidsarbetslösa.

De dominerande arbetsmarknadspolitiska programmen för unga under år 1998 samt under första halvåret 1999 var det kommunala programmet för ungdomar under 20 år, det kommunala programmet utvecklingsgaranti, arbetsmarknadsutbildning inklusive de särskilda SwIT-utbildningarna och arbetsplatsintroduktion.

Statskontoret och Ungdomsstyrelsen har utvärderat utvecklingsgarantin och lämnade under våren 1999 var sin slutrapport till regeringen. Utvecklingsgarantin, vilken infördes den 1 januari 1998, innebär en möjlighet för kommunerna att genom avtal med länsarbetsnämnderna åta sig att erbjuda långtidsarbetslösa ungdomar mellan 20 och 24 år en aktiverande och utvecklande insats på heltid. Enligt Statskontorets utvärdering får ungdomar som deltagit i utvecklingsgarantin arbete eller påbörjar utbildning snabbare än andra långtidsarbetslösa ungdomar. Ungdomar som deltagit i programmet får i genomsnitt ett arbete på mindre än hälften av den tid som ungdomar som inte gått igenom programmet. Även Ungdomsstyrelsens rapport visar att många av de ungdomar som deltagit i utvecklingsgarantin har fått arbete eller påbörjat studier. Ung-

domsstyrelsens menar att utvecklingsgarantin är en arbetsmarknadsåtgärd som passar ungdomar för vilka de traditionella åtgärderna inte fungerar och att åtgärden kan öppna upp för ett nytt sätt att arbeta gränsöverskridande mellan utbildning, personlig utveckling och arbete. Ungdomsstyrelsen anser att utvecklingsgarantin i huvudsak är ändamålsenligt men riktar kritik mot programmets ersättningsystem som bygger på att ungdomarna får olika ersättning beroende på vilken bakgrund de har.

Interpraktik är ett arbetsmarknadsprogram som administreras av Svenska EU Programkontoret för utbildning och kompetensutveckling. Interpraktik innebär att långtidsarbetslösa ungdomar mellan 20 och 30 år kan praktisera i utlandet. Under budgetåret 1998 avsattes medel till 1 000 interpraktikstipendier. Då intresse för programmet visade sig vara stort hade de 1 000 stipendierna beviljats redan under september månad. Merparten av de deltagande ungdomarna var under 25 år och fler kvinnor än män deltog i programmet. Enligt Svenska EU Programkontorets utvärdering var det 79 procent av deltagarna i arbete eller utbildning 6 månader efter avslutad utlandspraktik, 16 procent var arbetssökande och 5 procent var i andra arbetsmarknadspolitiska program.

Äldre

Under de närmaste åren kommer antalet personer som är 55 år eller äldre på arbetsmarknaden att öka kraftigt. De äldre i arbetskraften kommer också i framtiden att vara betydligt mer välutbildade än de som nu pensioneras. Samtidigt som andelen yngre i befolkningen minskar kommer många att pensioneras under de närmaste tio åren. Detta kan leda till arbetskraftsbrist om inte de äldres erfarenhet och kompetens tas tillvara redan nu. Det ställer nya krav på medvetna strategier hos företag och organisationer för att behålla de äldre, samtidigt som yngre anställs. Mot bakgrund av detta tog Nä-ringsdepartementet under FN:s äldreår 1999 initiativ till en konferens i juni för att belysa varför det är nödvändigt med ett arbetsliv för alla åldrar.

Syftet med konferensen var att stimulera till debatt och slå håll på myter och vanföreställningar om äldre och deras kompetens.

Arbetslösheten för de äldre är ungefär lika med genomsnittet trots att antalet öppet ar-

betslösa personer som är 55 år eller äldre som är anmälda på arbetsförmedlingen ökat. Första halvåret 1998 var i genomsnitt 26 000 arbetslösa per månad i jämförelse med 38 000 motsvarande halvår 1999, varav 16 000 var kvinnor och 22 000 män.

Samtidigt som de äldre som förlorat sitt arbete har svårt att åter komma in på arbetsmarknaden, har dock andelen av de äldre långtidsarbetslösa minskat från 36 procent 1998 till 24 procent första kvartalet 1999, men med tendens till ökning under andra kvartalet.

AMV prioriterar de äldre i sin verksamhet. Det märks genom att andelen äldre i arbetsmarknadsprogram ökat sedan föregående år. Under första kvartalet 1999 fanns 21 000 personer som är 55 år eller äldre i ett arbetsmarknadspolitiskt program i jämförelse med drygt 14 000 under motsvarande kvartal 1998. Den dominerande arbetsmarknadspolitiska åtgärden under budgetåret 1998 var offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa (OTA) som enbart riktar sig till långtidsarbetslösa som är 55 år eller äldre. I genomsnitt deltog ca 6 000 i OTA och av dessa var 52 procent kvinnor och 48 procent män. OTA planerades att upphöra den 31 december 1998, men riksdagen beslutade på regeringens förslag att förlänga åtgärden under 1999 för de personer som deltog i åtgärden före den 1 januari 1999. För personer som fyllt 62 år kan åtgärden förlängas till dess att de fyller 65 år.

Arbetshandikappade

Arbetshandikappade har fått del av konjunkturuppgången men inte i samma omfattning som andra. Den öppna arbetslösheten för arbetshandikappade har minskat cirka 20 procent mellan år 1997 och första halvåret 1999 jämfört med cirka 30 procent för befolkningen som helhet. Den öppna arbetslösheten för arbetshandikappade sjönk mellan åren 1997 och 1998, från i genomsnitt 36 100 personer per månad till i genomsnitt 28 800. Den öppna arbetslösheten har därefter varit oförändrad mellan år 1998 och första halvåret 1999. 45 procent av de öppna arbetslösa arbetshandikappade är kvinnor och 55 procent män.

Regeringen följer även arbetslösheten för funktionshindrade genom en särskild rapport av SCB, AMS och Rådet för arbetslivsforskning. Där framgår att andelen funktionshindrade av befolkningen har minskat något mellan åren 1996 och 1998, från 19 till 17 procent.

Arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden för funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga har dock samtidigt ökat under perioden. Det bör noteras att både arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden har minskat för personer utan funktionshinder under samma tid. Sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet är dock fortfarande lägre för funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga än för befolkningen som helhet.

Tabell 3.6 Situationer för funktionshindrade, fjärde kvartalet 1996 respektive 1998

	Arbetskraftsdeltagande		Arbetslösa av arbetskraften	
	1996	1998	1996	1998
Funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga	54%	62%	11%	9%
Ej funktionshindrade	81%	78%	8%	5%

I genomsnitt hade 11 procent av personer med arbetshandikapp ett arbete en månad efter att en konjunkturberoende åtgärd avslutats under första halvåret år 1999. Det är en minskning med nio procentenheter jämfört med budgetåret 1998, då 20 procent fick ett arbete inom en månad. Minskningen kan antas bero på att antalet anställningar med lönebidrag inte ökade i samma omfattning under våren 1999 som våren 1998.

Personer med arbetshandikapp är normalt sett överrepresenterade i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder jämfört med deras andel av de arbetslösa, vilket framgår av tabell 3.5. Omfattningen av särskilda åtgärder för arbetshandikappade redovisas under anslaget Särskilda åtgärder för arbetshandikappade

Personer med funktionshinder har också generellt sett lägre utbildningsnivå än övriga i befolkningen, vilket inverkar negativt på möjligheten att få ett arbete. Ungefär hälften av de öppna arbetslösa arbetshandikappade vid arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsintitut har högst grundskoleutbildning. Under år 1998 var 15 procent av deltagarna i arbetsmarknadsutbildning arbetshandikappade, vilket har minskat till 13 procent under första halvåret 1999. Vid Samhall har 330 personer deltagit i arbetsmarknadsutbildning och annan extern utbildning, exklusive Kunskapslyftet under 1998.

Under 1998 fick 1 700 funktionshindrade skolungdomar del av verksamheten Unga Handikappade, som riktar sig till funktions-

hindrade skolungdomar med behov av särskilda insatser från arbetsförmedling eller arbetsmarknadsinstitut, vilket ungefär motsvarar antalet deltagare 1997.

Utomnordiska medborgare och personer med utländsk bakgrund

De utomnordiska medborgarnas arbetskraftsdeltagande har minskat dramatiskt sedan början av 1980-talet. År 1980 var 77 procent av de utomnordiska medborgarna antingen sysselsatta eller arbetslösa. År 1998 hade andelen sjunkit till 54 procent. Stora skillnader finns också i sysselsättningsintensiteten mellan könen och olika medborgarskap. Bland utomnordiska kvinnor var andelen sysselsatta endast drygt 32 procent år 1998 jämfört med männens 45 procent. Den högsta andelen arbetslösa finns bland medborgarna från afrikanska och vissa asiatiska länder. Situationen gäller även de som erhåller svenskt medborgarskap.

De utomnordiska medborgarna har prioriteras till de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, framförallt till arbetsmarknadsutbildning. Under 1998 var deras andel av åtgärdsplatserna 13 procent samtidigt som deras andel av de arbetslösa uppgick till 11 procent. Långtidsarbetslösheten och antalet långtidsinskrivna har även sjunkit kraftigt bland utomnordiska medborgare.

I enlighet med riksdagens beslut (prop. 1998/99:165) erbjuds storstadsregionerna med utsatta bostadsområden att teckna lokala utvecklingsavtal med staten i syfte att bryta den sociala, ekonomiska och etniska segregationen. En storstadsdelegation har tillsatts inom regeringskansliet för att bereda storstadsfrågor. Regeringen beräknar 100 miljoner kronor inom den totala ramen för otraditionella insatser i arbetsmarknadspolitiken under budgetåret 1999 för användning inom ramen för de lokala utvecklingsavtalen.

Jämställdheten på arbetsmarknaden

Regeringen anser det är av största vikt att könsuppdelningen på arbetsmarknaden bryts. Kvinnor och män arbetar i stor utsträckning inom olika yrken och på olika delar av arbetsmarknaden. Kvinnor har oftare tillfälliga arbeten och deltidsarbeten. Det är mest män som har rekryterats till de nya arbetena inom de privata tjänstenäringarna. Kvinnorna har utbildat sig i högre grad, t.ex. inom Kunskapslyftet,

vilket sannolikt gynnar dem framför allt på sikt.

Kvinnorna utgör en något högre andel, 55 procent, av de arbetsökande på arbetsförmedlingen. Andelen kvinnor varierar dock mellan olika sökandekategorier. Fortfarande är arbetslösheten högre bland män än bland kvinnor. Däremot finns 70 procent av kvinnorna bland de ombytessökande, deltidsarbetslösa och bland sökande med tillfälliga arbeten.

Kvinnornas andel av de konjunkturberoende programmen var 48 procent under år 1998, det vill säga större än deras andel av de arbetslösa. En större andel av männen, 63 procent, än av kvinnorna, 37 procent, fick anställningsstöd under år 1998. API, ALU och OTA och arbetsmarknadsutbildning fördelade sig på kvinnor och män i ungefär samma andelar som arbetslösheten. Resursarbete är ett arbetsmarknadspolitiskt program som i huvudsak riktas till kvinnor och under 1998 var 74 procent av deltagarna i detta program kvinnor. Resursarbete bedrivs till stor del inom vård och omsorg. Kvinnor är även överrepresenterade vad gäller anvisning i datortek och det kommunala ungdomsprogrammet för 18-19-åringar. Under det första året, det vill säga år 1998, av den nya utvecklingsgarantin för 20-24-åringar har åtgärden till en något större del omfattats av män.

Den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen har endast sporadiskt brutit könsuppdelningen. Framst har detta kunnat ske i samband med särskilda satsningar, till exempel vid brytprojekt. Fortfarande är kvinnor generellt sett överrepresenterade inom utbildningar till vård- och kontorsarbete och underrepresenterade inom utbildningar till data-, teknik- och tillverkningsyrken. Inom IT-satsningen, som påbörjades under år 1998, var 68 procent av deltagarna män. Även anvisningar till lediga platser följer traditionella mönster. Männen är kraftigt överrepresenterade bland dem som blir anvisade till tillverkningsyrken, medan det är väsentligt vanligare att kvinnor anvisas till arbeten inom kundservice, försäljning, vård och omsorg samt till kontorsarbete.

Friare användning av de arbetsmarknadspolitiska medlen

Under våren 1998 fattade regeringen beslut om att Skåne län under en period av nästan två år, samt ytterligare fyra län, Dalarnas, Gävleborgs, Jämtlands och Värmlands län, under en

period av ett och ett halvt år, skall utgöra försöksområden med en friare användning av vissa arbetsmarknadspolitiska medel samt arbetslöshetsersättning.

Försöksverksamheten innebär att länen dels kan utnyttja anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder utan att ha något mål för omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, dels får använda nästan 20 procent av det totala anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder till otraditionella insatser år 1998 och 15 procent år 1999. Under försöksperioden får länen också fatta beslut om aktivare användning av arbetslöshetsersättning, vilket innebär att arbetslösa personer som har rätt till arbetslöshetsersättning kan delta i projekt som initieras av länsarbetsnämnder eller kommuner.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) har fått i uppdrag att utvärdera försöksverksamheten. Enligt en delrapport från IFAU är det vanligt att projekten inte riktar sig till arbetslösa i första hand utan utgör olika former av näringslivsprojekt. Många näringslivsprojekt har också karaktären av riktat stöd till enskilda företag. IFAU anser mot bakgrund av detta att det dels finns risk för övervältringseffekter mellan stat och kommun, dels finns en risk att en del av näringslivsprojekten snedvrider konkurrensen på den lokala och den nationella arbetsmarknaden. Institutet menar även att man sett projekt med tydliga inläsningseffekter av yrkesgrupper som är mycket efterfrågade på arbetsmarknaden. IFAU har i projektbeskrivningarna i ett flertal fall funnit tydliga tecken på att arbetsmarknadspolitiska medel använts för klart kommunala intressen. Slutrapporten skall redovisas i mars år 2000.

Även Riksrevisionsverket har av regeringen fått ett uppdrag att utvärdera verksamheten. I enlighet med beslutet lämnades en delrapport "Att följa upp otraditionella inslag i arbetsmarknadspolitiken - delrapportering från granskningen av försöksverksamheten med friare användning av arbetsmarknadspolitiska medel", den 16 augusti 1999. De resultat som redovisas i rapporten är preliminära men visar enligt RRV:s analys att den utbuds- och tillväxtorienterade åtgärden arbetsmarknadsutbildning inte ökat mer i försökslänen än i övriga landet. RRV anser dock att det statistiska underlaget måste kompletteras för att det skall vara meningsfullt att gå vidare med analysen om förändringar i medelsanvändningen. RRV

redovisar vidare att avsteg gjorts från de regler som gäller för försöksverksamheten. Försöksverksamheten upphör vid utgången av år 1999 och RRV skall lämna sin slutrapport till regeringen senast den 31 januari 2000.

Lokal samverkan mot arbetslöshet

När propositionen 1995/96:148 Lokal samverkan mot arbetslösheten initierades, befann sig Sverige i ett dramatiskt sysselsättningsläge som ställde stora och delvis nya krav på arbetsmarknadspolitiken. Erfarenheten hade visat att det var svårt att bevara kvalitén och effektiviteten när åtgärdsvolymen blev för stor. Kommunerna och arbetsförmedlingarna hade i allmänhet påbörjat ett visst samarbete kring utbildning och arbete åt i första hand ungdomar. Det fanns då mot denna bakgrund ett behov att pröva om nya arbetsformer kunde ge en förbättrad effektivitet i användningen av de arbetsmarknadspolitiska resurserna. Bland annat var det av intresse att pröva om en förbättrad samverkan mellan kommuner och arbetsförmedlingar, och en ännu starkare lokal förankring av arbetsmarknadspolitiken, skulle kunna bidra till en ökad träffsäkerhet och förbättrad kvalitet i åtgärderna. Därför gav regeringen två oberoende utvärderare, Riksrevisionsverket (RRV 1997:26 och RRV 1997:58) samt Växjö universitet (Utvärdering av Lokal samverkan mot arbetslöshet), i uppdrag att göra en bedömning av försöksverksamheten under den första perioden. Det som förutom den lokala samverkan har utmärkt försöksverksamheten är att tillgången till otraditionella medel har varit större än vanligt.

Riksrevisionsverket har emellertid funnit att det otraditionella inslaget i försöksverksamheten varit ytterst litet även om variationen mellan olika kommuner har varit påtaglig. De flesta projekt som har bedrivits hade kunnat genomföras inom ramen för ordinarie verksamhet. De resultat av försöksverksamheten som hittills kunnat studeras tyder, enligt RRV, på en högre effektivitet i försöket än i de ordinarie arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Vidare menar RRV att insatserna i försöksverksamheten i större utsträckning leder till arbete jämfört med ordinarie arbetsmarknadspolitiska åtgärder. I sin rapport befarar dock RRV att vissa inläsningseffekter kan ha uppstått då tiden i åtgärderna varit längre än vad som normalt är brukligt inom ramen för den traditionella arbetsmarknadspolitiken.

Växjö universitet skriver i sin rapport att man inte kan se något entydigt resultat vad gäller effekter på arbetsmarknadspolitiska mål. Detta kan, enligt författarna, delvis förklaras med att det vuxit fram ett starkare samarbete även i kommuner som inte deltagit i försöket. Detta gäller till exempel de jämförelsekommuner man använt i utvärderingen.

Resursarbete

Resursarbetsdelegationen avslutade sin verksamhet den 30 juni 1999 efter att ha arbetat sedan den 1 oktober 1997. Delegationen har främst verkat för att öka omfattningen av åtgärden. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) har också utvärderat resursarbete på regeringens uppdrag och lämnat sin rapport i augusti 1999.

De flesta av landets kommuner har haft resursarbetare, huvudsakligen inom kommunal verksamhet (vård och omsorg). Tre av fyra deltagare har varit kvinnor. Resursarbetarna har vikarierat ungefär halva tiden men inte fått kompetensutveckling i någon större utsträckning. Åtgärden verkar ha bidragit till att arbetsgivarna har inventerat personalbehovet på längre sikt. Delegationen hävdar att ungefär hälften av deltagarna har fått arbete inom tre månader, men IFAU anser däremot att åtgärden inte lett till arbete i större omfattning än andra åtgärder.

Regeringen anser att resursarbete har varit en lämplig åtgärd för att upprätthålla kompetensen och kvaliteten inom offentlig sektor under en period då resurserna inom sektorn varit begränsade och arbetslösheten har varit hög. Till följd av det förbättrade arbetsmarknadsläget kommer åtgärden resursarbete att successivt avtrappas från och med den 1 oktober 1999 och helt upphöra den 31 mars 2000.

Slutrapport från vård och omsorgskommissionen

Mot bakgrund av behoven och svårigheterna att rekrytera personal till vård- och omsorgssektorn så inrättade regeringen den 17 juni 1998 en kommission med uppgift att kartlägga rekryteringsbehoven samt föreslå åtgärder för att underlätta rekryteringen av personal till vård- och omsorgssektorn. I kommissionen har ingått företrädare för regeringen, kommun och landstingsförbunden samt företrädare för de fackliga huvudorganisationerna. Kommissionen avslutade sitt uppdrag den 31 juli 1999

och publicerade då sin slutrapport, *Den ljusnande framtid är vård* (Ds 1999:44).

I rapporten konstaterades att det redan i dag råder brist på personal inom vård- och omsorgssektorn, och att bristen kommer att öka och omfatta fler yrken under de kommande åren. Orsakerna till att intresset för dessa yrken minskar är komplexa, man kan dock peka på följande viktiga faktorer:

- ofta svag löneutveckling,
- ofta oregelbundna arbetstider,
- i bland ofrivillig deltid,
- ofta bristfällig arbetsmiljö och
- ofta svagt inflytande på arbetssituationen.

Prognoser för år 2010 pekar på att det kommer att råda en mycket stor brist på omsorgspersonal - 150 000 personer fler än de som i dag utbildas kommer att behövas. Bristerna kommer att bli akuta inom vissa specialtområden för sjuksköterskor och läkare.

Kommissionen konstaterar vidare att trots rekryteringssvårigheterna till vård och omsorgssektorn ligger deltidsarbetslösheten på en oacceptabelt hög nivå. Vård- och omsorgssektorn har den största andelen deltidsanställda. Samtidigt är antalet deltidsarbetslösa mycket hög. Bland omvårdnadspersonalen är cirka 41 000 personer deltidsarbetslösa, vilket motsvarar cirka 18 procent av de som är sysselsatta i den yrkesgruppen.

Kommissionens ledamöter har enats om att tillsammans verka för att komma tillrätta med dessa problem och enats om ett antal konkreta förslag för att åstadkomma detta. Åtgärderna rör såväl områdena utbildning, arbetsmarknad som sjukvård och social omsorg. Genomförandet av de olika åtgärderna vilar på såväl stat som kommun och landsting.

I korthet är förslagen följande

- Öka antalet utbildningsplatser för läkare och sjuksköterskor
- Minska deltidsarbetslösheten
- Starta diskussioner om att överföra huvudmannaskapet för landstingskommunala vårdutbildningar inom högskolan till staten
- Genom särskilda insatser öka antalet invandrare som är anställda inom vården
- Satsa på att utveckla ledarskapet inom vården
- Öka antalet studerande vid gymnasiets omvårdnadsprogram

- Utbilda personal från sektorer där övertalighet råder till arbeten inom vård och omsorg

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) har haft invändningar vid granskningen av AMV:s årsredovisning i två avseenden. AMV har vad avser bidrag för utbildning i företag hos landsting och primärkommuner inte uppfyllt kraven på god intern kontroll. Detta har fått till följd att bidrag har betalats ut med belopp som överstiger den verkliga kostnaden och att utbetalningar har skett med bristfälligt underlag. Vidare har AMV ingått åtagande om framtida bidragsutbetalningar som skall täckas av kommande års anslag. RRV anser att AMV inte har befogenhet att ingå dylika åtaganden med hänsyn till att verket inte tilldelats bemyndigande avseende bidrag.

Därutöver har RRV iakttagit att drygt hälften av besluten av vissa arbetsgivarstöd såsom t.ex. lönebidrag har fattats efter det att åtgärden påbörjats. RRV menar vidare att resultatredovisningen har vissa brister bl.a. när det gäller analysen av begreppet lämpliga sökande samt uppföljningen av anvisningar inom bristyrkesområden. Dessa uttalanden gäller verksamhetsmålet för anvisning av sökande till ledig plats. Vidare menar RRV att analys saknas om vilken betydelse omfattningen och ökningen av antalet registrerade i sökandekategori för sökande som är på väg in eller ut från arbetsmarknaden (sökandekategori 14) kan ha för måluppfyllelsen för verksamhetsmålen för långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna. Sökande i denna sökandekategori redovisas inte som arbetslösa i AMS verksamhetsstatistik. Regeringen anser att det är mycket allvarligt att AMV inte uppfyller kraven på god intern kontroll vad avser bidrag för utbildning i företag.

Regeringen följer noggrant vilka åtgärder AMS vidtar med anledning av RRV:s invändning. I syfte att säkerställa styrningen av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten överväger regeringen att vidta lämpliga åtgärder för att tydliggöra AMS roll som chefsmyndighet.

Regeringen har på tilläggsbudgeten för statsbudget för budgetåret 1999 begärt ett bemyndigande för budgetåret 1999 som omfattar

åren 2000-2002 för anslagen Arbetsmarknadspolitiska åtgärder och Särskilda åtgärder för arbetshandikappade.

När det gäller RRV:s kritik angående verksamhetsmålen så sker det en kontinuerlig dialog mellan regeringen och AMS. I de fall där RRV påtalat brister, t.ex. konsekvensen av registreringen i sökandekategori 14, har AMS kommit in med en analys till regeringen och därefter gått ut med instruktioner till den operativa verksamheten. Regeringen förutsätter dock att AMS beaktar RRV:s kritik avseende bristerna på analys i årsredovisningen. Regeringen och AMS kommer kontinuerligt att ha en dialog om verksamhetsmålen.

Regeringen förutsätter att AMS även beaktar de brister som i övrigt framkommer i RRV:s granskning.

Slutsatser och övergripande mål

Arbetsmarknadspolitiken har lagts om mot en tydligare tillväxtfrämjande inriktning. Åtgärderna skall i högre grad inriktas mot sektorer där brist på utbildad arbetskraft kan bedömas uppkomma eller börjat synas. Som ett led i denna inriktning på att förebygga flaskhalsar genomförs under år 2000 en försöksverksamhet där även anställda kan få bristyrkesutbildning. Insatserna måste i än större utsträckning inriktas på ett effektivt platsförmedlingsarbete och företagskontakter för att motverka inflationsdrivande flaskhalsar. Det behövs vidare ett fortsatt stort utrymme för en yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning av hög kvalitet som komplement till den reguljära utbildningen. Arbetsmarknadsutbildningen måste ges en tydligare yrkesinriktning genom att andelen förberedande utbildning minskar. Samtidigt skall arbetspraktiken dras ner bl.a. för att den önskade undanträngning som denna åtgärd ibland kan ge upphov till skall minimeras. Dessa förändringar får dock inte leda till ökad utförsäkring. Förmedlingarna måste även fortsättningsvis prioritera personer som är långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna och riskerar utförsäkring. Arbetsmarknadspolitiken måste prioritera personer som har den svagaste ställningen på arbetsmarknaden samt verka för mångfald i arbetslivet.

De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall utgöras en del av en kvalitativ handlingsplan för den enskilde sökande och inriktas på att öka

hans eller hennes möjligheter att få en anställning på den reguljära arbetsmarknaden.

Samtidigt är det viktigt att det förbättrade arbetsmarknadsläget kommer alla grupper till del. Det är därför nödvändigt med insatser för dem som även i ett mycket gott konjunkturläge har särskilt svårt att få ett arbete. Det gäller bl.a. många arbetslösa med utländsk bakgrund och arbetshandikappade. Det förhöjda anställningsstöd som införs fr.o.m. den 1 oktober 1999 bör på ett avgörande sätt öka de långtidsinskrivnas möjligheter att få ett reguljärt arbete.

För olika grupper som under en längre period stått utanför den reguljära arbetsmarknaden kan särskilda insatser behövas. Det kan t. ex. gälla äldre arbetslösa som bor på orter med svag lokal arbetsmarknad. Förtidspensionering eller utförsäkring måste förhindras. Regeringen kommer därför att se över hur insatserna för de mest utsatta grupperna kan effektiviseras så att berörda arbetssökande genom egna insatser, kompetensutveckling och praktik, kan öka sina möjligheter att komma tillbaka på den reguljära arbetsmarknaden eller utveckla egen verksamhet. Det handlar således om att stödja den arbetssökande på ett sådant sätt att hon/han på nytt kan få och klara ett reguljärt arbete. Regeringen återkommer till riksdagen i denna fråga under våren 2000. Som ett led i regeringens arbete med att förenkla det arbetsmarknadspolitiska regelverket presenteras ett utkast till ny struktur under anslaget A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Regel-förenklingarna skall innehålla tydliga arbetsmarknadspolitiska mål och tydliga rutiner för uppföljning/kontroll och utvärdering. Det förenklade regelverket skall bl.a. bidra till ökad flexibilitet och möjlighet till lokal variation. Det måste också finnas en öppenhet som förhindrar att oönskade inläsningseffekter uppstår.

Det är också viktigt att AMS även fortsättningsvis beaktar de regionala skillnaderna i systerutveckling och arbetslöshet vid fördelningen av de arbetsmarknadspolitiska medlen.

De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, främst arbetsmarknadsutbildningen, spelar en viktig roll för att öka de arbetslösas anställbarhet vilket är av stor betydelse för att de lediga platserna snabbt skall kunna tillsättas och för att upprätthålla arbets- och kompetenslinjen i arbetsmarknadspolitiken.

En förutsättning för att lyckas med detta är att arbetsmarknadspolitiken samverkar med olika parter på central, regional och lokal nivå. Där har t.ex. de regionala kompetensråden, som bildats under året, en viktig roll att fylla för att motverka uppkomsten av regionala flaskhalsar. Råden kommer att vara en av de viktigaste informationskällorna för de regionala och lokala utbildningsanordnarna i planeringen vid efterfrågad yrkesutbildning. Regeringen kommer att ge AMS och andra berörda myndigheter uppdraget att inhämta och sammanställa de regionala kompetensrådets synpunkter och råd på utbildningsinsatser strategiska för regionen, arbetsförmedlingens insatser och kompetensinsatser för redan anställda. De regionala kompetensråden skall utgå ifrån främst eventuella briststyrken och flaskhalsar både på kort och lång sikt som kan finnas i regionen. Myndigheterna skall vidare föreslå rutiner för hur de regionala kompetensrådets råd och synpunkter bäst kan tas tillvara i ordinarie verksamhet. Myndigheterna skall också inkomma med ett förslag på hur en kontinuerlig återkoppling mellan de regionala kompetensråden, myndigheterna och regeringen bäst kan utformas.

Under år 1998 avslutades försöksverksamheten med ökad lokal samverkan. Samverkan förekommer på många håll i landet, inte bara i de tidigare försökskommunerna. Mot bakgrund av de resultat utvärderingarna av försöksverksamheten visar och behovet av att lokal samverkan kommer till stånd i hela landet har regeringen inte för avsikt att bedriva någon ytterligare försöksverksamhet. Det viktiga nu är att samverkan förekommer i alla kommuner. Tillväxtavtalen och de nya regelförenklingarna kommer att underlätta detta.

I och med utgången av år 1999 avslutas försöksverksamheten med en friare användning av de arbetsmarknadspolitiska medlen i fem län. Erfarenheterna från försöksverksamheten tas nu tillvara vid utformningen av de nya förenklade reglerna.

Byggbranschen har varit inne i en djup lågkonjunktur under hela 90-talet men vänder nu uppåt om än från en låg aktivitetsnivå. Uppgången det senaste året har resulterat i bristsituationer inom vissa yrkesgrupper och i vissa regioner. Främst gäller det storstadslänen och universitetsstäderna samtidigt som arbetslösheten är hög i regioner där byggandet är i stort sett obefintligt. Detta gör frågan om hur geo-

grafisk rörlighet skall kunna stimuleras viktigt för att förhindra flaskhalsar inom byggsektorn.

Regeringen har för avsikt att i samråd med arbetsmarknadens parter diskutera förslag som leder till ökad rörlighet genom ökad möjlighet till pendling även på längre avstånd för vissa bristyrken.

OTA, som är en tillfällig åtgärd, fasas nu ut och det är viktigt att AMS i sin verksamhet särskilt prioriterar dem som inte längre kan placeras i åtgärden.

Regeringen har efter riksdagens beslut satsat 100 miljoner kronor under år 1999 för att stödja kommunerna i deras arbete med att skaffa fram feriearbete till ungdomar. Även i fortsättningen ser regeringen det som angeläget att de ungdomar som vill kan få ett feriearbete.

Näringsdepartementet har tillsatt en arbetsgrupp med syfte att se över arbetsmarknadsutbildningens organisation och effektivitet. I uppdraget ingår också att tydliggöra gränsdragningen mellan den reguljära utbildningen och arbetsmarknadsutbildningen. Gruppen skall lämna en slutrapport den 28 februari år 2000.

Näringsdepartementet har tecknat ett nytt avtal i fråga om SwIT:s IT-utbildningar med Industriförbundet som innebär en utökning från 10 000 till 11 000 utbildningsplatser och en förlängning av utbildningstiden till den 31 mars 2000 inom ramen för befintliga medel inom det nationella IT-programmet. Efterfrågan på utbildad arbetskraft inom IT-området är fortfarande stort och utrymmet för utökningen av antalet utbildningsplatser inom ramen för befintliga medel har skapats genom att SwIT lyckats minska de genomsnittliga utbildningskostnaderna. Näringsdepartementet avser att förhandla med Industriförbundet om möjligheten att utöka programmet med ytterligare ca 700 utbildningsplatser för arbetslösa inom den tidsram som nämnts ovan.

Regeringen föreslår vidare att 700 miljoner kronor avsätts för budgetåret 2000 för tillfälliga personalförstärkningar på arbetsförmedlingarna och arbetsmarknadsinstituterna. Av dessa medel skall 100 miljoner kronor användas under år 2000 för tillfälliga personalförstärkningar i storstadsregionerna för att särskilt stärka ställningen på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund. Medel för detta beräknas under anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

En avgörande faktor för att nå en ökad och hållbar tillväxt och sysselsättning är att ta tillvara alla människors resurser. Många med utländsk bakgrund saknar erfarenhet från svenskt arbetsliv och har varit inskrivna på arbetsförmedlingen under mycket lång tid. Därför har arbetsförmedlingen en mycket viktig roll att fylla utifrån ett integrationsperspektiv. Arbetsförmedlingarnas kontaktnät med arbetsgivare måste användas fullt ut för att ge personer som saknar erfarenhet av det svenska arbetslivet möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden.

Ett hinder för att få ett arbete kan vara bristande kunskaper i det svenska språket. Arbetsförmedlingen bör utifrån sitt kontaktnät med arbetsgivare samarbeta med kommunerna för att hitta praktikplatser där praktik är en integrerad del av svenskundervisning för invandrare (sfi). De extra personalresurserna som finns under budgetåret 2000 möjliggör för AMV att i samarbete med kommunerna förbättra tillgången på praktikplatser i samband med sfi-utbildning i såväl storstad som övriga landet.

Det är också av stor vikt att snabbt upprätta handlingsplaner för personer som saknar svensk arbetslivserfarenhet, och som därmed riskerar att bli långtidsarbetslösa. Arbetsförmedlingen och kommunen bör även i detta fall utveckla ett samarbete så att handlingsplaner kan upprättas t.ex. i slutskedet av sfi-utbildningen.

Ytterligare en möjlig väg för att integrera invandrare i arbetslivet är s.k. mentorprogram där arbetsgivare åtar sig frivilligt att agera mentor för personer med utländsk bakgrund och som saknar kontakter på och erfarenhet av den svenska arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen bör utifrån sina arbetsgivarkontakter i samarbete med kommunerna och parterna ta initiativ till att starta mentorprogram. Erfarenheter av mentorprogram finns att hämta från en rad olika projekt t.ex. projekt inom Europeiska socialfonden.

Regeringen föreslår att 100 miljoner kronor av arbetsmarknadspolitiska medel får användas under budgetåret 2000 för de lokala utvecklingsavtalen i storstadsregionerna (prop. 1997/98:165)

Likaså krävs insatser för att ta tillvara utbildning och erfarenheter som är förvärvade i andra länder. Regeringen kommer att initiera pilotprojekt för att införa ett system för valide-

ring av utländsk yrkeskompetens och yrkesutbildning. Vidare kommer regeringen att initiera en försöksverksamhet för att pröva nya sätt att förmedla arbete till arbetslösa invandrare.

Näringsdepartementet har också tagit initiativ till ett projekt som ur ett tillväxtperspektiv skall kartlägga och analysera hur kön, klass, etnisk tillhörighet, ålder, sexuell läggning och funktionshinder påverkar enskildas möjligheter på arbetsmarknaden och till företagande samt hur mångfald i näringslivet kan påverka tillväxten. Regeringen återkommer till riksdagen med förslag och ett samlat program för att bättre utnyttja mångfalden i arbetslivet.

Regeringen avser att i enlighet med vård- och omsorgskommissionens åtagande ge AMS i uppdrag att planera genom tidiga åtgärder för att utbilda personal från sektorer där övertalighet råder till arbeten inom vård och omsorg. Vidare bör AMS inom ramen för de ordinarie arbetsmarknadsmedlen genom särskilda insatser öka antalet invandrare som anställda inom vården och omsorgen, exempelvis genom att erbjuda i första hand arbetslösa invandrare ett program som innefattar yrkessvenska, praktik, utbildning, anställning och introduktion. Ledamöterna i vård och omsorgskommissionen har gemensamt gjort en utfästelse om att verka för att deltidsarbetslösheten bland vård och omsorgspersonal skall minska. Målet är att deltidsarbetslösheten skall minska med 50 procent, exempelvis från november 1999 till november 2000. Regeringen avser att kalla kommunförbunden och de fackliga organisationerna till möte i syfte att låta göra en gemensam analys av huruvida målet har uppnåtts per den 31 december år 2000.

I en konjunkturuppgång är det särskilt viktigt att motverka undanträngnings- och inlåsnings effekter i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Likaså är det nödvändigt att AMS fullföljer lönebidragsprojektet och förbättrar samverkan med Samhall AB så att effektiviteten i de särskilda insatserna för arbetshandikappade ökar.

Den ovan beskrivna förändringen är viktiga förutsättningar för att regeringens mål om 80 procents sysselsättningsgrad år 2004 och det långsiktiga målet om full sysselsättning skall kunna uppnås.

Regeringen anser att de övergripande målen för AMV även för budgetåret 2000 skall vara att:

- hålla nere vakanstiderna för lediga platser,
- minska långtidsarbetslösheten,
- motverka långa tider utan reguljärt arbete.

Regeringen eftersträvar att verksamhetsmålen för AMV skall vara tydliga och mätbara. Målförankringen och uppföljningen har förbättrats de senaste budgetåren. Regeringen avser också att fortsätta arbetet med att vidareutveckla styrningen och uppföljningen av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten samt att stärka den regionala och lokala samverkan inom ramen för de regionala tillväxtavtalen. Regeringen kommer också överlag att lägga allt större tonvikt vid uppföljning och utvärdering.

I detta sammanhang vill regeringen understryka betydelsen av att AMS på olika sätt säkerställer att redovisningen och uppföljningen av olika insatser blir av sådan kvalitet att verksamheten går att följa och utvärdera. Detta gäller särskilt de otraditionella insatserna.

RRV:s granskning av AMV:s årsredovisning, utvecklingen av utgifterna under anslagen Arbetsmarknadspolitiska åtgärder och Särskilda åtgärder för arbetshandikappade samt de preliminära utvärderingarna av den friare användningen av de arbetsmarknadspolitiska medlen, har tydliggjort att det finns brister i internkontrollen och styrningen inom AMV liksom oklarheter i AMS roll som chefsmyndighet. AMS är chefsmyndighet och har ansvar för att de arbetsmarknadspolitiska anslagen används enligt de riktlinjer och de intentioner som statsmakterna har beslutat. Detta ställer stora krav på AMS som chefsmyndighet. Det gäller såväl planering, genomförande och uppföljning av den bedrivna verksamheten, som att redovisningen är av sådan att verksamheten går att följa upp och utvärdera.

Regeringen överväger nu om det finns anledning att vidta åtgärder för att ännu klarare tydliggöra AMS roll som chefsmyndighet i syfte att tydliggöra och säkerställa styrningen av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Regeringen återkommer till riksdagen i denna fråga under våren 2000.

3.4 Anslag

A1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Tabell 3.7 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	4 207 365	Anslags-sparande	155 021
1999	Anslag	4 189 814	Utgifts-prognos	4 344 835
2000	Förslag	4 527 565		
2001	Beräknat	3 874 237 ¹		
2002	Beräknat	3 932 324 ²		

¹ Motsvarar 3 815 012 tkr i 2000 års prisnivå

² Motsvarar 3 810 912 tkr i 2000 års prisnivå

Anslaget är avsett för att betala kostnaderna för personal och lokaler samt andra förvaltningskostnader vid Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), länsarbetsnämnderna, arbetsförmedlingarna samt arbetsmarknadsinstitutet (Ami). Under anslaget redovisas också IAESTE-praktik samt de avgiftsfinansierade verksamheterna vid Arbetslivstjänster och Aske kursgård. I slutet av budgetåret 1998 var drygt 11 100 årsarbetare anställda inom Arbetsmarknadsverket (AMV), varav ca 9 200 på arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitutet. Antalet årsarbetare har minskat med drygt 400 jämfört med samma period år 1997.

Resultatredovisning

AMV har under ett flertal år fått använda medel för arbetsmarknadspolitiska åtgärder för tillfälliga personalförstärkningar. Regeringen har bedömt att dessa är en förutsättning för att upprätthålla kvalitet i förmedlingsarbetet i tider med hög arbetslöshet. Under budgetåret 1998 har AMS fått använda 600 miljoner kronor under anslaget samt 250 miljoner kronor under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för tillfälliga personalförstärkningar. AMS beräknade att medlen motsvarade ca 2 700 heltidsarbetande vid arbetsförmedlingarna och arbetsmarknadsinstitutet.

En viktig grund för att hävda arbets- och kompetenslinjen i arbetsmarknadspolitiken är att förmedlingarna kontrollerar att de arbetsökande står till arbetsmarknadens förfogande.

Regeringen har därför betonat vikten av att förstärka arbetsförmedlingens kontrollfunktion. Under budgetåret 1998 avsattes 14 miljoner kronor av förvaltningsmedlen för AMS tillsyn av arbetslöshetsförsäkringen samt för AMS verksamhet i samband med överklagande av beslut om arbetslöshetsersättning eller medlemskap i arbetslöshetskassa.

AMS är beredskapsmyndighet med funktionsansvar för funktionen Arbetskraft och disponerar därför medel under utgiftsområde 6 Totalförsvaret för ersättning till utbildning av frivilliga försvarsorganisationer. Målet är att verksamheten inom funktionen skall bedrivas så att totalförsvarets behov av arbetskraft kan tillgodoses under höjd beredskap. AMV har samma uppgifter i krig och kris som under fredstid. Genom genomförda beredskapsåtgärder klarar funktionen detta mål och beredskapsförmågan bedöms vara god.

IAESTE-praktik

The International Association for Exchange of Students for technical Experience (IAESTE) är ett utbytesprogram som skall medverka till att tekniker får en bättre internationell kompetens. IAESTE hanteras av Svenska EU programkontoret. Under budgetåret 1997 har Sverige mottagit drygt 100 utländska studenter och sänt ut drygt 100 svenska studenter. Under budgetåret 1998 sände Sverige ut 120 studenter och tog emot drygt 130.

Yrkesinriktad rehabilitering (Ami)

AMS har lämnat en återrapportering om yrkesinriktad rehabilitering inom AMV den 17 augusti 1999. Av den framgår bland annat att AMS föreslår att verksamheten fortsättningsvis skall benämnas arbetslivsinriktad rehabilitering och vara ett eget tjänsteområde inom arbetsförmedlingen, tillsammans med platsförmedling och yrkesvägledning. AMS vill byta namn på Ami till Arbetsförmedling - med lämplig undertitel. Arbetshandikappade skall därtill även fortsättningsvis vara en prioriterad grupp inom den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Vidare skall särskilda resurser inom Ami (Ami-S) finnas kvar och hållas samman regionalt. Slutligen har AMS föreslagit att resultatet av Ami:s verksamhet skall mätas efter omsättning till arbete och utbildning för arbetshandikappade och kompletteras med kundundersökningar.

*Arbetslivstjänster (ALT)***Tabell 3.8 Yrkesinriktad rehabilitering uppdragsverksamhet Arbetslivstjänster**

Tusental kronor

		Intäkter	Kostnad	Resultat
1998	Utfall	155 000	153 000	1 000
1999	Prognos	158 000	157 000	1 000
2000	Budget	150 000	149 000	1 000

ALT erbjuder företag och myndigheter arbetslivsinriktad rehabilitering och insatser för att förebygga utslagning i arbetslivet. Målet för verksamheten är att medverka till att personer som står utanför arbetslivet skall kunna gå tillbaka till sitt tidigare arbete eller få ett annat arbete. ALT har haft en omsättning på 155 miljoner kronor under budgetåret 1998. Kostnaderna för verksamheten, som främst utgörs av konsulternas löner, har uppgått till 152 miljoner kronor. Resultatet för verksamheten har varit en miljon kronor.

Under budgetåret 1998 har 5 000 personer fått del av ALT:s tjänster, vilket är en minskning med 1 300 personer jämfört med 1997.

AMS har utrett organisationsformerna för ALT som resulterat i att verksamheten blir kvar inom länsarbetsnämndernas arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Alternativet i utredningen var att ALT skulle organiseras i en fristående organisation med egen ledning direkt under generaldirektören och utanför länsorganisationen.

*Aske kursgård***Tabell 3.9 Aske kursgård**

Tusental kronor

		Intäkter	Kostnader	Resultat
1998	Utfall	18 600	18 474	126
1999	Prognos	12 550	16 805	-4 255
2000	Budget	19 500	20 000	-500

Verksamheten vid Aske kursgård är avgiftsfinansierad. Resultatet uppgick under budgetåret 1998 till 126 000 kronor. Det motsvarar en procent av omsättningen. Aske har ett ackumulerat överskott som vid utgången av år 1998 uppgick till 7,6 miljoner kronor. Överskottet används bl.a. för att täcka inkomstbortfall under en ombyggnadsperiod. Det ackumulerade överskottet får användas i verksamheten.

Slutsatser

Under ett flertal år har AMV kunnat använda medel för tillfälliga personalförstärkningar i tider med hög arbetslöshet. De tillfälliga medlen har inneburit att fler handläggare har kunnat avsätta mer tid för den individuella servicen men också för kollektiva insatser, t ex. jobbsökaraktiviteter. I takt med det förbättrade arbetsmarknadsläget bör dessa medel reduceras. Regeringen bedömer att det finns ett fortsatt stort behov även under år 2000 av tillfälliga personalförstärkningar för att kvalitén i förmedlingsarbetet ska kunna öka. Det kan t ex ske via förbättrad individuell vägledning, ökade företagskontakter, effektivare matchning av lediga platser och arbets sökande. Regeringen har därför beräknat 700 miljoner kronor under anslaget för tillfälliga personalförstärkningar vid arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut, under år 2000. Det är 150 miljoner kronor mindre än innevarande budgetår. Dessutom skall 100 miljoner kronor av medlen användas för att särskilt stärka ställning på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund.

Regeringen anser med hänsyn tagen till det resultat som AMS redovisat från granskningen av arbetslöshetskassorna att det är angeläget att AMS ytterligare intensifierar insatserna för att skärpa tillsynen. För innevarande budgetår 1999 har regeringen beräknat att 14,5 miljoner kronor skall användas för detta ändamål. Tillsynen finansieras helt genom arbetsmarknadsavgifter från och med den 1 januari 1998 (prop. 1996/97:107, bet. 1996/97:AU13, rskr. 1996/97:236). Regeringen föreslår för budgetåret 2000 att 14 650 000 kronor får användas för tillsyn.

Regeringen avser att återkomma till AMS vid ett senare tillfälle när det gäller den yrkesinriktade rehabiliteringen.

AMS, CSN, RFV och Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO) har ett samarbetsprojekt. Detta syftar till att utveckla system, metoder och rutiner för att förbättra underlaget för beslut om ersättning enligt regelverken inom respektive myndighets område samt till att förhindra att ersättning utgår samtidigt ifrån flera ersättningssystem. Projektet påbörjades under år 1997 och genomförs med stöd av de medel regeringen avsatt för att stärka kontrollfunktionen inom staten. Efter ansökan har projektet under året beviljats ytterligare

medel, 1 410 000 kr, för utvecklande av de tekniska lösningarna och implementeringen av dessa.

AMS är under innevarande programperiod för EG:s strukturfonder administrativ myndighet för Europeiska socialfondens mål 3. AMS är vidare fondansvarig myndighet för hela Socialfonden i Sverige, med undantag för vissa Interreg II A-program. Uppgiften innebär bl.a. att AMS svarar för rekvisition av socialfondsmedel från EG-kommissionen och utbetalning av dessa medel inom strukturfondsprogrammen. Programperioden omfattar åren 1995-1999, men projektverksamhet och utbetalningar beräknas fortgå in på år 2000 respektive år 2001.

Inför nästa programperiod för EG:s strukturfonder, vilken omfattar åren 2000-2006, planerar regeringen vissa organisatoriska förändringar. Dessa förändringar, som redovisas närmare under anslaget Europeiska socialfonden m. m. för perioden 2000-2006, innebär bl.a. att ett separat sekretariat inrättas inom AMV för administration av det nya mål 3 och gemenskapsinitiativet Equal. AMS skall vidare vara utbetalningsansvarig myndighet för dessa program.

Regeringen beräknar, med ledning av underlag från en utredare, kostnaderna för AMS arbete med socialfondsprogrammen till totalt ca 130 miljoner kronor. De ökade utgifterna under anslaget uppgår därvid till 87 miljoner kronor, vilket bör finansieras genom en minskning av dels anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder med 75 miljoner kronor, dels anslaget Europeiska socialfonden m.m. för perioden 1995-1999 med 12 miljoner kronor. Det sistnämnda beloppet avser förvaltningsmedel som tidigare år har anslagits för Svenska EU-programkontorets arbete med mål 4, Adapt och Employment. Hänsyn har vid beräkningarna tagits till tidigare höjd ram under anslaget för arbetet med Socialfonden inom AMV och till att medel kommer att avsättas inom ramen för programbudgetarna till s.k. tekniskt stöd som får täcka vissa administrativa kostnader.

Anslaget har minskats med 150 000 kronor från år 2000 som förts över till det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet uppförda anslaget B 2 Ekobrottsmyndigheten. Medlen skall användas till utgifter i samband med att Ekobrottsmyndigheten tar över EU-bedrägeridelegationens uppgifter. Vidare be-

räknas inom ramen för anslaget 1 100 000 kronor för administration av IAESTE.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringar. Anslaget har tillförts med 155 miljoner kronor.

Tabell 3.10 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	4 189 814
Pris och löneomräkning	35 915
Justering av premier	155 082
Beslut inkl. förslag	146 754
Förslag 2000	4 527 565

Sammanfattande medelsberäkning

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 4 527 565 000 kronor för budgetåret 2000. För budgetåret 2001 och 2002 har anslaget beräknats till 3 874 237 000 respektive 3 932 324 000 kronor.

A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Tabell 3.11 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	21 266 071 ¹	Anslags-sparande	685 972 ²
1999	Anslag	21 564 114 ²	Utgifts-prognos	22 000 000
2000	Förslag	19 590 591		
2001	Beräknat	20 363 692		
2002	Beräknat	20 639 969		

¹ I beloppen ingår ej utgifter från det äldre anslaget 1995/96 X A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder där utfallet var 497 mkr avseende medel som i huvudsak disponeras av Boverket för bostadsinvesteringar m.m. Ingående reservation för innevarande budgetår uppgick till 312 mkr och utgifterna beräknas till 37 mkr. Ej intecknade medel skall föras bort från anslaget.

² Inklusive beslut på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositi o-nen 1999. Anslagssparandet beräknas att förbrukas under år 1999 inom ramen för den pågående IT-utbildningen i SwIT:s regi.

Utbetalningarna under anslaget avser utgifter för konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder, yrkesinriktad rehabilitering och utbildning i företag. Från anslaget utbetalas

även utgifter för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget Europeiska socialfonden m.m. för perioden 1995-1999 samt Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006 avseende mål 3. Närmare 60 procent av utgifterna beräknas avse försörjning av deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller yrkesinriktad rehabilitering i form av utbildningsbidrag (aktivitetsstöd) och resterande del i huvudsak köp av arbetsmarknadsutbildning. Utgifterna under anslaget påverkas därför till största delen av omfattningen på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och den yrkesinriktade rehabiliteringen, av bidragsnivåerna, samt av hur stor del av deltagarna som har rätt till arbetslöshetsersättning. Utbildningsbidraget motsvarar den arbetslöshetsersättning deltagarna skulle haft om de varit öppet arbetslösa. Deltagare som ej är berättigad till arbetslöshetsersättning erhåller 103 kronor per dag i utbildningsbidrag. Anslaget kan efter beslut av länsarbetsnämnden användas för medfinansiering av regionala tillväxtavtal för insatser som ryms inom ramen för de arbetsmarknadspolitiska reglerna och med utgångspunkt från de mål och prioriteringar som finns uppsatta för arbetsmarknadspolitiken.

För budgetåret 1998 anvisades 21 649 miljoner kronor under anslaget. På regeringens förslag fattade riksdagen beslut på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 minskades anslaget med 800 miljoner kronor på grund av att antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller yrkesinriktad rehabilitering bedömdes bli lägre än beräknat (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99:FiU11, rskr. 1998/99:48). Av anslaget har 250 miljoner kronor använts för tillfälliga personalförstärkningar vid arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut i enlighet med riksdagens beslut om statsbudgeten för budgetåret 1998 (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:AU1, rskr. 1997/98:125). Anslagssparandet från budgetåret 1998 beräknas komma att förbrukas under år 1999 och avser utgifter för SwIT:s IT-utbildningar.

Riksdagen anvisade för innevarande budgetår 21 961 miljoner kronor. Regeringen har utifrån bedömningen att behovet av konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder och yrkesinriktad rehabilitering har minskat jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för budgetåret 1999 fört bort 981 mil-

joner kronor från anslaget. Därutöver har regeringen fört bort ytterligare 200 miljoner kronor avseende en teknisk justering av anslaget med anledning av att AMV för budgetåret 1998 bytt redovisningsprincip vilket det närmare redogjorts för under inledningen till verksamhetsområdet. Vidare har riksdagen på regeringens förslag på tilläggsbudget till statsbudgeten beslutat att minska innevarande års anslag ytterligare med 397 miljoner kronor (prop. 1998/99:100, yttr. 1998/99:AU3y, bet. 1998/99:FiU27, rskr. 1998/99:249).

Effekterna av den minskade medelstilleddningen i kombination med den höga medelsförbrukningen under det första halvåret har inneburit att omfattningen av arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskar under hösten. Detta ställer stora krav på AMV att genom prioriteringar och omfördelningar av resurser uppnå målsättningen att inom ramen för arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring motverka utförsäkringar. Regeringen följer noggrant utvecklingen vad gäller antalet utförsäkrade och finner det oacceptabelt att antalet utförsäkringar skulle öka på grund av brist på arbetsmarknadspolitiska medel.

Regeringen bedömer också att AMS under innevarande budgetår kommer att behöva utnyttja i stort sett hela sin anslagskredit trots den kraftigt minskade omfattning på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Bakgrunden till detta är främst att AMV köpt arbetsmarknadsutbildning i mycket större omfattning än tidigare. Därutöver har de genomsnittliga utbildningsbidragen stigit till följd av att färre ungdomar, vilka i allmänhet har en lägre ersättning, deltagit i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Samtidigt har åtgärden offentligt tillfälligt arbete för äldre arbetslösa (OTA), där deltagarna förutom utbildningsbidrag får en stimulansersättning på 45 kr per dag, haft en större omfattning än beräknat under innevarande år.

Anslaget belastas från och med år 1999 med statlig ålderspensionsavgift.

Redovisning av statlig ålderspensionsavgift

Tabell 3.12 Redovisning av statlig ålderspensionsavgift

Miljoner kronor	Totala utgifter	Utbildningsbidrag	Ålderspensionsavgift
2000	19 591	12 203	1 222
2001	20 364	12 279	1 229
2002	20 640	12 476	1 249

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Regeringen har i inledningen till verksamhetsområdet redogjort för den arbetsmarknadspolitiska verksamhetens resultat. Någon redovisning av detta sker därför inte under anslaget.

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder löper i normalfallet under sex månader. Det innebär att åtaganden under anslaget medför kostnader för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att för år 2000 besluta om åtagande under anslaget som medför framtida utgifter. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget under år 2000 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter om högst 14 000 000 000 kronor under åren 2001-2003.

Slutsatser

Tillfälliga personalförstärkningar år 2000

AMV får under budgetåret 1999 använda 850 miljoner kronor för tillfälliga personalförstärkningar. Regeringen föreslår att 700 miljoner kronor avsätts för budgetåret 2000 och att detta beräknas under anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader. Av dessa medel skall 100 miljoner kronor användas för tillfälliga personalförstärkningar i storstadsregionerna för att särskilt stärka ställningen på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund. Förslaget påverkar inte ramen för utgiftsområdet.

Bristyrkesutbildning för redan anställda

I syfte att snabbt motverka flaskhalsar på arbetsmarknaden skall arbetsmarknadsutbildningen på försök kunna riktas till redan anställda under år 2000. AMV skall tillsammans med de regionala kompetensråden definiera de bristyrkesutbildningar som kan vara aktuella. Högst 130 miljoner kronor av den ordinarie arbetsmarknadsutbildningen får användas till redan anställda. Anställda som genomgår en bristyrkesutbildning skall under utbildningstiden kunna få aktivitetsstöd i form av utbildningsbidrag.

Skillnaden i utbildningsnivå mellan de arbetslösa och den arbetskraft som efterfrågas har ökat under senare år. En stor del av de arbetssökande är lågutbildade medan bara en liten del av de lediga platserna utgörs av mindre kvalificerade arbeten. Detta leder till både brist på arbetskraft och till en hög arbetslöshet. Genom att stimulera till ökad kompetens av anställda går det att snabbare svara upp mot arbetslivets kompetensbehov än vad som är möjligt med arbetsmarknadsutbildning i sin nuvarande utformning. Det är viktigt att tillgången på arbetskraft inte blir en hämmande faktor för en framtida ökning av sysselsättningen och för att uppnå regeringens sysselsättningsmål. Det är av stor vikt att arbetsgivarna kan erhålla den arbetskraft de behöver för bibehållande av nuvarande produktion samt för ökad tillväxt. Genom att låta redan anställda få ökade möjligheter att förbättra sin kompetens genom utbildning kommer också de arbetslösa ges möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. Regeringen föreslår därför en försöksverksamhet inom en ram på 130 miljoner kronor under anslaget med bristyrkesutbildning för anställda. Det bör ingå i de regionala kompetensrådets uppgifter att tillsammans med länsarbetsnämnden definiera de bristyrkesutbildningar som behöver upphandlas för att regionerna skall fortsätta att utvecklas.

Förslaget påverkar inte ramen för utgiftsområdet och bör gälla under år 2000.

Regelförenklingar

I vårpropositionen för år 1999 aviserade regeringen att det arbetsmarknadspolitiska regelverket skulle reduceras väsentligt och fokuseras på arbetsmarknadspolitikens huvuduppgifter. Trots de regelförändringar som genomförts under senare år återstår ett

stort antal arbetsmarknadspolitiska åtgärder och i vissa fall präglas regleringen av en hög detaljeringsgrad som lämnar ett begränsat utrymme för flexibla lösningar. I det omfattande arbete som gjorts av länen i samband med utarbetandet av de regionala tillväxtavtalen har ett flertal förslag inkommit om regelförändringar/regelförenklingar. Dessa förslag har regeringen analyserat och de återfinns i många stycken i det som presenteras nedan.

Regeringen anser att arbetsmarknadspolitiken i högre grad skall styras genom att riksdag och regering utformar ett tydligt och överblickbart regelverk (lagar och förordningar), anger prioriteringar, ställer upp tydliga och uppföljningsbara mål och anvisar medel. Reglerna för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, som föreslås benämnas arbetsmarknadspolitiska program, bör utformas så att de bidrar till att uppfylla de nationella målen för arbetsmarknadspolitiken. De skall anpassas till den enskildes behov och de lokala förutsättningarna och möjliggöra samverkan med andra aktörer som arbetsgivare, arbetsmarknadens parter, försäkringskassan, kommuner samt utbildningsväsendet. Förenklingen av regelsystemen bör bygga på följande principer:

- Regelverket skall säkerställa konkurrensneutralitet, rättssäkerhet samt minimera undanträngning och inlåsnings effekter.
- Regelverket utformas så att träffsäkerheten av de statliga insatserna ökar. De skall öka den arbetslöses möjligheter till reguljär sysselsättning.
- Antalet program (åtgärder) bör reduceras. Program med i princip samma syfte bör föras samman. Inom varje enskilt program bör det finnas enhetliga, stränga och transparenta regler med ett större utrymme för flexibla lösningar än i dag. Undantag och särregler bör så långt som möjligt undvikas.
- Regelsystemet bör vara så utformat att regering och riksdag kan besluta om nya satsningar eller en förändrad inriktning av insatserna inom ramen för detta nya system utan att nya särregler behöver byggas upp.
- Vikten av en väl utformad redovisning av hur medlen använts och vad de lett till bör betonas.
- Regler om särskilda insatser för arbetshandikappade samlas i ett program.

De arbetsmarknadspolitiska programmen (vid sidan om platsförmedling, vägledning och yrkesinriktad rehabilitering som inte är reglerade i detalj) bör omfatta i huvudsak följande (sju) områden:

- Arbetsmarknadsutbildning
- Arbetspraktik
- Anställningsstöd
- Start av näringsverksamhet
- Geografisk rörlighet
- Projekt
- Särskilda insatser för arbetshandikappade

Programområden

- I programområdet arbetsmarknadsutbildning bör främst den traditionella arbetsmarknadsutbildningen regleras.
- I programområdet arbetspraktik bör arbetspraktiken regleras. Regelverket skall tydliggöra att arbetspraktiken skall användas för utsatta grupper och i vägledningssituationer.
- I programområdet anställningsstöd ingår det allmänna anställningsstödet och det nyligen beslutade förstärkta anställningsstödet.
- I programområdet start av näringsverksamhet bör starta- eget- bidrag regleras.
- I programområdet geografisk rörlighet bör flyttningssubventionerna, där vissa förenklingar nyligen har genomförts, ingå liksom de rese- och övernattningskostnader, som i dag kombineras med åtgärderna och regleras i förordningen om arbetshjälpmedel m.m. eller betalas med otraditionella medel.
- I programområdet projekt kan bl.a. utvecklingsinsatserna för ungdomar som riskerar att bli långtidsarbetslösa, samverkansprojekt med kommuner och andra aktörer inom arbetsmarknadspolitiken och samt andra typer av projekt som i dag benämns otraditionella regleras.
- Inom programområdet särskilda insatser för arbetshandikappade bör bl.a. regler för lönebidrag, offentligt skyddat arbete, och de särskilda merkostnader som uppstår när arbetshandikappade deltar i program och får ett arbete regleras, dvs möjligheterna till arbetsbiträde, arbetshjälpmedel och näringshjälpmedel

som i dag regleras i förordningen om arbetshjälpmedel m.m.

Insatser inom de olika programmen skall kunna kombineras för att uppnå önskvärd effekt. Det bör därmed fortsatt vara möjligt att kombinera t.ex. arbetsmarknadsutbildning med arbetspraktik. Det nya arbetsmarknadspolitiska regelverket kommer även fortsättningsvis kunna användas i samarbete för insatser inom EU:s mål 3.

Gällande individens finansiering under aktiviteten menar regeringen att huvudprincipen liksom i dag bör vara att den enskilde som deltar i ett program har ersättning i form av aktivitetsstöd/utbildningsbidrag. Det finns av effektivitets- och förenklingskäl anledning att åter aktualisera en översyn av administrationen av aktivitetsstöd, som för närvarande hanteras av tre parter; AMV, a-kassorna och försäkringskassorna.

Regeringen avser att under våren år 2000 återkomma med ett förslag till förändringar i regelverket i anslutning till översynen av tillämpningen av regelverket för arbetslöshetsförsäkringen.

Datortek/aktivitetscenter

Datortek/aktivitetscenter bedrivs i dag i nära samverkan och utifrån lokalt utformade avtal mellan länsarbetsnämnderna och kommunerna. Kommunerna ansvarar i princip för lokaler och annan utrustning än datorer och programvara som anskaffats och ägs av AMV. Länsarbetsnämnderna svarar i allmänhet för huvuddelen av investeringar i utrustning och utbildningsmaterial samt vanligen för de programansvarigas lönekostnader. En person får delta i datortek/aktivitetscenter i högst tre månader och andelen utbildning i datateknik är bestämd till halva åtgärdstiden.

AMS har i skrivelse den 18 juni 1998 föreslagit en vidareutveckling av datorteksamheten. Förslaget bygger på en rapport som AMS utarbetat tillsammans med Svenska Kommunförbundet. Regeringen ser positivt på den utveckling av datortek/aktivitetscenter som beskrivs i skrivelsen, även om det finns anledning att framhålla att mycket av det som föreslås redan i dag är möjligt att göra inom ramen för befintliga regler. Av skrivelsen framgår att rollfördelningen mellan länsarbetsnämnd och kommun i vad som kan beskrivas

som ett delat huvudmannaskap behöver bli tydligare.

Regeringen avser därför att göra åtgärden mer flexibel och rollfördelningen mellan länsarbetsnämnd och kommun mer tydlig enligt följande. En utgångspunkt är det arbete med regelförenklningar som pågår i Regeringskansliet.

Verksamheten skall liksom i dag bedrivas i nära samverkan mellan länsarbetsnämnderna och kommunerna. En enklare administration och ett tydligare huvudmannaskap ger större möjligheter att förbättra kvaliteten i verksamheten. Detta främjas om kommunerna jämte träningen i datateknik och ansvaret för lokalerna där verksamheten bedrivs också svarar för själva datautrustningen. Ett första led i detta tydligare huvudmannaskap är att samarbetsavtalen utformas med förutsättningen att datorer och annan datateknisk utrustning fortsättningsvis upphandlas och underhålls av kommunen i stället för av länsarbetsnämnden. Ett andra led är att äldre, befintlig datateknisk utrustning övergår i kommunens ägo. Med den mer tydliga rollfördelningen behövs egendomen inte längre i statlig ägo. Den kan därmed, genom försäljning eller byte, överlåtas till de kommuner som så önskar, i enlighet med de ekonomiadministrativa bestämmelser som gäller för statlig verksamhet, under former som säkerställer krav på affärsmässighet. Av samarbetsavtalen bör arbetsförmedlingens roll i verksamhetens projektdel framgå tydligt liksom arbetsförmedlingens ersättning till kommunen.

Eftersom grundläggande kunskaper i informationsteknik blir nödvändiga inom allt fler yrkesområden och målgrupperna för verksamheten har breddats sedan åtgärden infördes anser regeringen att det finns anledning ge verksamheten en mer flexibel utformning. Hur stor del av tiden deltagarna skall ägna åt utbildning i datateknik respektive arbetsmarknadsinriktade projekt bör avgöras utifrån vad som i det enskilda fallet framstår som lämpligt, med utgångspunkt i deltagarens individuella handlingsplan och andra relevanta omständigheter. Detsamma bör gälla hur omfattande i tid varje placering i datortek/aktivitetscenter skall vara. Den nu gällande hälftindelningen mellan dataträning och arbetsmarknadsinriktade projekt och tidsgränsen om tre månader i åtgärden framstår som naturliga utgångspunkter även i fortsättningen, men bör kunna

frångås vid behov. Även fortsättningsvis skall det vara möjligt att använda personer i arbetspraktik som handledare.

Regeringen föreslår därför att länsarbetsnämnderna fr.o.m. 1 januari år 2000 får avgöra hur omfattande i tid varje placering i dator-tek/aktivitetscenter skall vara. Anvisningarna får dock vara längst 6 månader. Även hur stor del av tiden deltagarna skall ägna åt utbildning i datateknik respektive arbetsmarknadsinriktade projekt skall avgöras utifrån vad som är lämpligt i det enskilda fallet. Förslaget påverkar inte ramen för utgiftsområdet och bör gälla från den 1 januari 2000.

Förslaget innebär inga utgiftsökningar och påverkar inte ramen för utgiftsområdet.

Förstärkt anställningsstöd

Riksdagen godkände våren 1999 ett förslag i den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1998/99:100) om att den arbetsmarknadspolitiska åtgärden anställningsstöd från och med den 1 oktober 1999 skulle förlängas och förstärkas för svaga grupper på arbetsmarknaden. Förstärkningen av anställningsstödet syftade till att underlätta för personer som varit arbetslösa mycket lång tid att komma in på den reguljära arbetsmarknaden. Regeringen anser nu att det finns skäl att ytterligare förstärka anställningsstödet genom att utvidga den krets av arbetslösa personer som kan komma i fråga för det förstärkta anställningsstödet. Regeringen föreslår därför att den som varit arbetslös eller deltagit i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd och varit anmäld vid arbetsförmedlingen i minst 24 månader skall kunna komma i fråga för det förstärkta anställningsstödet. Förändringen föreslås träda i kraft 1 januari 2000. Motsvarande tid enligt de beslut som gäller i dag är 36 månader. Förslaget påverkar inte ramen för utgiftsområdet men statsbudgetens inkomstsida enligt tabell 2.3 Skatteavvikelser.

Sammanfattande medelsberäkning

Vid medelsberäkningen för år 2000 har regeringen tagit hänsyn till riksdagens beslut i anledning av den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1998/99:100, bet. 1998/99:FiU20, rskr. 1998/99:256) samt de under anslaget ovan beskrivna förslagen. Med anledning av att anställningsstödet omvandlas från ett bidrag till en kreditering av arbetsgivanas skattekonto

minskas anslaget med 1 150 miljoner kronor år 2000 och med 1 250 miljoner kronor i beräkningen av anslaget från år 2001. Vidare beräknas anslaget minska med 103 respektive 93 miljoner kronor åren 2001 och 2002 för en del av medfinansieringen för kompetensutvecklingsstatsningen som sker under anslaget Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006. Därutöver minskas anslaget med 2,5 miljoner kronor åren 2000-2002 för det ökade stödet för kooperativ utveckling under det under utgiftsområde 24 Näringsliv uppförda anslaget A 3 Stöd till kooperativ utveckling. För att öka utrymmet för fler lönebidrag under anslaget Särskilda åtgärder för arbetshandikappade minskas anslaget med 30 miljoner kronor från år 2000. Slutligen har anslaget minskats under år 2000 med 55 miljoner kronor för att kompensera att inkomsterna på inkomstitel 2524 Finansieringsbidrag för arbetspraktik blivit lägre än tidigare beräknat. Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 19 590 591 000 kronor för budgetåret 2000. För år 2001 beräknar regeringen utgifterna under anslaget till 20 363 392 000 kronor och för år 2002 beräknas utgifterna till 20 639 969 000 kronor.

A3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade

Tabell 3.13 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	6 291 867	Anslags-sparande	304 931
1999	Anslag	6 745 092 ¹	Utgifts-prognos	6 700 000
2000	Förslag	6 828 941		
2001	Beräknat	6 880 053		
2002	Beräknat	6 917 548		

¹ Inklusivt beslut på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1999, då 90 mkr tillfördes anslaget. Regeringen har den 31 mars 1999 beslutat att hela anslagssparandet samt därutöver 290 mkr skall föras bort med anledning av förändrade redovisningsprinciper för anslaget.

Anslaget är avsett för lönebidrag, statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA), kostnader för vissa otraditionella insatser för arbetshandikappade, bidrag till arbets hjälpmedel m.m. till personer med funktionshinder, utgifter för utveckling av ny teknik och datorbaserade arbets hjälpmedel för personer med funktionshinder samt för särskild expertmedverkan i sådana ärenden, sär-

skilt introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS) samt viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget Europeiska socialfonden för perioden 1995-1999 och anslaget Europeiska socialfonden för perioden 2000-2006. Anslagets utgifter styrs främst av omfattningen av lönebidrag och OSA samt av den genomsnittliga bidragskostnaden för dessa stödformer.

Syftet med de åtgärder som finansieras under anslaget är att arbetssökande personer med arbetshandikapp skall ges samma möjligheter att delta i arbetslivet som personer utan ett arbetshandikapp.

Lönebidrag och OSA kan lämnas till arbetsgivare som anställer personer med arbetshandikapp. Bidrag till arbetshjälpmedel m.m. lämnas för arbetsplatsanpassningar för personer med funktionshinder, arbetsbiträde, vissa resekostnader och för näringshjälp, som är ett särskilt kompletterande bidrag för personer med funktionshinder som startar företag. SIUS-verksamheten ger möjlighet att anställa en särskild stödperson, som skall hjälpa personer med funktionshinder in i arbetslivet. De otraditionella medlen syftar till att öka möjligheterna för arbetssökande med svåra och oftast bestående funktionshinder att få arbete.

Budgetåret 1998 anvisades 6,6 miljarder kronor på statsbudgeten under anslaget. Med anledning av en förändrad redovisningsprincip för anslaget, se inledningstext under verksamhetsområdet, stannade dock utgifterna vid ca 6,3 miljarder kronor. Om förändringen inte skett skulle AMS ha överskridit anslaget med 300 miljoner kronor, vilket berodde på en mycket hög omfattning av och ökade styckkostnader för åtgärderna under år 1998. Av medelsförbrukningen gick 97 procent till lönebidrag och OSA. Lönebidraget är den dominerande åtgärden. Resterande utgifter bestod främst av arbetshjälpmedel m.m.

Omfattningen av lönebidrag och OSA har under våren stigit betydligt över regeringens målsättning för år 1999. Regeringen bedömer därför att AMS kommer att behöva utnyttja 250 miljoner kronor av anslagskrediten för budgetåret 1999.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Arbetslösheten för personer med arbetshandikapp har i stort varit oförändrad mellan de första åtta månaderna åren 1998 och 1999 samtidigt som arbetslösheten har minskat med cirka tio procent för samtliga sökande under samma period. Särskilda åtgärder för arbetshandikappade, som lönebidrag och OSA, är viktiga insatser för att arbetshandikappade skall kunna få del av det gynnsamma konjunkturläget i samma omfattning som för andra grupper. Under första halvåret 1999 fick 35 procent av personer med arbetshandikapp som fick arbete ett sådant med hjälp av lönebidrag.

Omfattningen av de särskilda åtgärderna för arbetshandikappade ökade kraftigt under år 1998. Omfattningen var 2 000 personer fler i åtgärderna än regeringens målsättning för 1998. I snitt var 55 000 personer per månad anställda med lönebidrag, varav 39 procent kvinnor och 61 procent män, och i OSA, varav 21 procent kvinnor och 79 procent män, under året. Det kan jämföras med i snitt 51 100 året innan. Av dessa utgjorde ca 90 procent anställningar med lönebidrag. Under första halvåret 1999 fanns i genomsnitt 56 500 personer per månad anställda i åtgärderna. Stora insatser från arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsinstituterna i kombination med det gynnsamma konjunkturläget har gjort det möjligt för fler arbetshandikappade att få anställning med lönebidrag. Dock har anslagsförbrukningen varit oacceptabelt hög.

Den genomsnittliga bidragsnivån uppgick till 60 procent av den bidragsgrundande lönekostnaden år 1998, de allmännyttiga organisationerna exkluderade. Det skall jämföras med regeringens krav på en genomsnittlig bidragsnivå på högst 58 procent för år 1998. Under första halvåret 1999 uppgick den motsvarande nivån till 60,5 procent. Regeringens krav för år 1999 är högst 60 procent, exklusive de allmännyttiga organisationerna. Styckkostnaderna i lönebidrag och OSA har ökat från 9 700 kronor till 10 100 kronor per månad mellan åren 1997 och 1998.

Utvecklingen under de senaste åren har medfört att allt fler personer är anställda med lönebidrag inom den privata sektorn. Bidragen i den privata sektorn är något lägre. Nära varannan, eller 43 procent, i anställning med lö-

nebidrag arbetade inom den privata sektorn under år 1998 jämfört med 34 procent år 1994. Ungefär en tredjedel (30 procent) arbetade inom allmännyttiga organisationer 1998. De resterande arbetade inom kommuner, landsting och stat.

Lönebidrag kunde fram till och med år 1998 beviljas arbetsgivare som anställde en person med arbetshandikapp som, vid personalminskningar eller omstruktureringar, bedömdes bli långtidsarbetslös och löpa risk att slås ut från arbetsmarknaden. Regeringen medgav att högst 500 personer fick omfattas av sådant bidrag under år 1998. Ca 30 miljoner kronor betalades ut för ändamålet under år 1998 och omfattade drygt 200 personer.

Vidare har än så länge minst tio arbetsledare börjat i projektet Kulturarvs- IT (prop. 1998/99:1). De första arbetshandikappade beräknas anställas vid årsskiftet 1999/2000.

Effektivisering av medelsförbrukningen

På regeringens uppdrag påbörjade AMV ett treårigt lönebidragsprojekt under år 1998 (prop. 1996/97:150). Projektet syftar bl.a. till att utveckla metoder, kompetens samt uppföljnings- och utvärderingsinsatser för att förbättra och effektivisera hanteringen av lönebidrag. Samtliga län är involverade i projektet, som slutredovisas i början av år 2001.

I juli 1999 har regeringen därutöver lämnat ett uppdrag åt ESV att utveckla prognoser och uppföljning av anslaget tillsammans med AMS. Slutredovisningen kommer att ske i januari 2000.

Kvinnor i lönebidrag

AMS har den 17 augusti 1999 lämnat en rapport som visar att män i lönebidrag har en högre bidragsgrundande lönekostnad än kvinnor, vilket även framkom i LOSAM-utredningen (SOU 1997:5). Kvinnorna arbetar dock deltid i mycket större omfattning än männen och efter korrigering för tjänstgöringsgrad minskade skillnaden till cirka 200 kronor per person och månad. I uppdraget uppmanades AMS även att lämna förslag på hur fler kvinnor skall kunna få del av lönebidraget. Inom AMV pågår ett fortlöpande arbete med att öka medarbetarnas kunskap om kvinnors och mäns situation på arbetsmarknaden genom bland annat utbildningar, kartläggningsarbeten och informationsprojekt.

SIUS

SIUS-verksamheten, som ger stöd och introduktion för gravt arbetshandikappade, permanentades den 1 juli 1998. Cirka 780 arbetslösa har omfattats av verksamheten under 1998, varav 500 har tillkommit under året. Vid utgången av år 1998 fanns 100 SIUS-konsulenter anställda.

Otraditionella medel

För otraditionella insatser för personer med arbetshandikapp avsattes högst 50 miljoner kronor för budgetåret 1998 respektive 1999. Totalt 39 miljoner kronor förbrukades år 1998. Under första halvåret 1999 förbrukades 15 miljoner kronor. En tredjedel av alla projekt har varit samverkansprojekt, där AMV har samarbetat med försäkringskassan, kommunen, landstinget och/eller Samhall AB. En fjärdedel av alla projekt har varit metodutvecklingsprojekt. Därtill har även funnits IT-projekt, kultur-IT-projekt, företagsförlagda projekt, arbetskooperativ och övriga projekt.

Arbetshjälpmedel

Kostnaderna för arbetshjälpmedel uppgick till 150 miljoner kronor för år 1998, vilket motsvarar förbrukningen för år 1997.

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Beslut om särskilda insatser för arbetshandikappade kan som längst omfatta en tidsperiod på 3 år. Det innebär att åtagande under anslaget medför kostnader för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att för år 2000 besluta om åtagande under anslaget som medför framtida utgifter. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget under år 2000 att ingå ekonomiska förpliktelser på högst 6 700 000 000 kronor under åren 2001-2003.

Slutsatser

AMS har inte lyckats nå målet om högsta genomsnittlig bidragsnivå i anställningar med lönebidrag. Den fick inte överstiga 58 procent av bidragsgrundande lönekostnad, exklusive de allmännyttiga organisationerna. Utfallet blev 60 procent. AMS har dock uppnått den omfattning av särskilda åtgärder för arbetshandi-

kappade som var målsatt, men på grund av en för hög bidragsnivå har detta skett genom en oacceptabelt högt utnyttjande av anslagskrediten. Detta är inte tillfredsställande. Regeringen ser därför med oro på konsekvenserna av den höga anslagsförbrukningen 1998.

Regeringen anser att uppföljningen av otraditionella medel för personer med arbetshandikapp bör förbättras.

Regeringen har ytterligare velat förbättra situationen på arbetsmarknaden för personer med arbetshandikapp. Riksdagen har därför, efter förslag från regeringen, beslutat att anvisa ytterligare 90 miljoner kronor under anslaget på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 (prop. 1998/99:100, yttr. 1998/99:AU3y, bet. 1998/99:FiU27, rskr. 1998/99:249). Regeringen föreslår därtill riksdagen att ytterligare 30 miljoner kronor anvisas under anslaget från år 2000. De ökade utgifterna finansieras genom att anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskas med motsvarande belopp.

Under år 2000 bör minst 56 000 personer i genomsnitt per månad ha en anställning med lönebidrag eller OSA. Den genomsnittliga bidragsnivån skall uppgå till högst 60 procent av den bidragsgrundande lönekostnaden för samtliga arbetsgivare förutom för allmännyttiga organisationer.

Sammanfattande medelsberäkning

Vid medelsberäkningen för år 2000 har regeringen tagit hänsyn till riksdagens beslut i anledning av den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1998/99:100, bet. 1998/99:FiU20, rskr. 1998/99:256) samt de under anslaget ovan beskrivna förslagen. Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 6 828 941 000 kronor för budgetåret 2000. För år 2001 beräknar regeringen utgifterna under anslaget till 6 880 053 000 kronor och för år 2002 beräknas utgifterna till 6 917 548 000 kronor.

A4 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 1995-1999¹

Tabell 3.14 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
1998	Utfall	1 713 082		1 199 279
1999	Anslag	1 840 484		2 300 000
2000	Förslag	1 242 563		
2001	Beräknat	128 344		
2002	Beräknat	0		

¹ Anslaget har tidigare benämnts Europeiska socialfonden m.m.

Under detta anslag redovisas utbetalningarna från Europeiska socialfonden för programperioden 1995-1999. Utbetalningarna avser delfinansiering av insatser inom ramen för strukturfondsmålen 2, 3, 4, 5b och 6 samt gemenskapsinitiativen. Från anslaget bekostas vidare den statliga medfinansieringen av mål 4 och insatser av mål 4-karaktär inom mål 6.

AMS och berörda länsstyrelser vad avser vissa INTERREG II-program är utbetalningsansvariga myndigheter för Socialfonden i Sverige. För administrationen av programmen svarar ett större antal myndigheter.

Sverige har för programperioden från Socialfonden tilldelats totalt ca 750 miljoner ecu inklusive indexuppräknning, vilket motsvarar ca 6 400 miljoner kronor. Beslut om nya projekt inom de olika strukturfondsprogrammen får fattas till och med år 1999, medan projektverksamhet och utbetalningar beräknas fortgå in på år 2000 respektive år 2001. Nästkommande programperiod redovisas under anslaget Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006.

Mål 3 och mål 4 samt gemenskapsinitiativen Employment och Adapt omfattas av enbart Socialfonden medan övriga program delfinansieras av flera fonder. En övergripande redovisning avseende samtliga strukturfondsprogram under innevarande programperiod lämnas inom utgiftsområde 19.

Mål 3 syftar under programperioden till att slussa in ungdomar på arbetsmarknaden, bekämpa långtidsarbetslöshet och stödja personer som riskerar att utestängas från arbetsmarknaden. De svenska mål 3-insatserna är inriktade på kompetensutveckling, skapande av sysselsättning genom datorstekens aktivitetscentra, vägledning och rådgivning, utveckling av små och medelstora företag samt hjälp

till egen företagarkerksamhet. Ett jämställdhetsperspektiv skall genomsyra insatserna. Mål 3 administreras av AMS. I varje län finns en regional kommitté som tillsammans med länsarbetsnämnden svarar för genomförandet av programmet. I de regionala kommittéerna ingår bl.a. företrädare för organisationer och myndigheter.

Mål 4 syftar till att ge erforderlig kompetensutveckling till anställda som hotas av arbetslöshet till följd av strukturella förändringar. Målgruppen är anställda i små och medelstora företag samt offentligt anställda i vård och omsorg. Det svenska mål 4-programmet, även kallat Växtkraft Mål 4, är inriktat på att förändra arbetsorganisationen för att därigenom stärka de anställdas och företagens konkurrenskraft. Av dem som omfattas av kompetensutvecklingen skall hälften vara kvinnor. Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling är ansvarig myndighet för programmet som genomförs i samarbete med regionala partnerskap, i vilka bl.a. arbetsmarknadens parter och andra organisationer ingår.

Gemenskapsinitiativet Employment har till syfte att genom olika utvecklingsprojekt öka jämställdheten på arbetsmarknaden samt förbättra möjligheterna till arbete för arbetshandikappade, utsatta grupper och ungdomar. Gemenskapsinitiativet Adapt syftar till att genom utvecklingsprojekt underlätta för anställda att klara arbetsmarknadens förändrade krav, skapa nya arbetstillfällen och stärka företagets konkurrensförmåga. De två gemenskapsinitiativen är transnationella, vilket innebär att projekten genomförs i partnerskap med liknande projekt i minst två andra medlemsländer. Svenska EU-programkontoret administrerar programmen.

För år 1998 redovisas under anslaget ett ackumulerat anslagssparande om totalt 1 199 miljoner kronor, vilket motsvarar 57 procent av budget. Anslagssparandet förklaras till en del av att uppbyggnaden av strukturfondsverksamheten var mer tidskrävande än vad som kunnat förutses, vilket har påverkat omfattningen av vissa av programmen under tidigare år. Andelen in-tecknade socialfondsmedel är emellertid nu mycket hög, totalt ca 93 procent per april 1999. Även utbetalningstakten ligger på en hög nivå. Det första halvåret 1999 har totalt 1 314 miljoner kronor betalats ut från anslaget vilket utgör 71 procent av budget. Re-

geringen beräknar med ledning av AMS prognos att totalt 2 300 miljoner kronor kommer att betalas ut från anslaget. Detta innebär att anslagssparandet delvis kommer att tas i anspråk.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Från programmets start i juli 1995 till och med april 1999 har totalt 152 000 personer deltagit i mål 3-projekt, varav 53 000 personer under år 1998. Av samtliga deltagare är 53 procent kvinnor och 47 procent män. Antalet projekt uppgår till totalt 1 700 och hälften av dessa har varit särskilt inriktade mot målgruppen långtidsarbetslösa. Ungefär en fjärdedel av projekten har utgjorts av projekt för unga, medan motsvarande andelar avseende arbetshandikappade och invandrare är 15 respektive 6 procent. De olika målgrupperna överlappar dock varandra.

Kommunerna har bedrivit en tredjedel av samtliga projekt, därefter följer företag och allmännyttiga organisationer. En sjättedel av projekten har anordnats av statliga myndigheter, huvudsakligen AMV. Dessa projekt är emellertid deltagarmässigt större än andra. Vidare ingår arbetsförmedlingen som samarbetspartner i mer än hälften av mål 3-projekten.

Av de för mål 3 avsatta socialfondsmedlen för programperioden som helhet, totalt ca 3 100 miljoner kronor, har per juni 1999 samtliga medel in-tecknats genom beslut och ca 78 procent utbetalats till projektanordnarna. En uppföljning görs inom AMV i syfte att använda de medel som kvarstår efter slutredovisningen av genomförda projekt till beslut om nya mål 3-projekt.

Mål 3 skall pröva nya vägar inom arbetsmarknadspolitiken. Stor uppmärksamhet har därför ägnats uppgiften att identifiera och sprida goda exempel för genomförande i ordinarie verksamhet. Bl.a. har rapporten Projekt att lära av tagits fram och ett flertal konferenser anordnats.

Övervakningskommittén för mål 3 har upphandlat oberoende utvärderingar av programmet. I den senaste utvärderingsrapporten, vilken avlämnades i juni 1999, konstateras att de uppsatta målen i programmet har uppnåtts på en övergripande nivå, bl.a. vad avser inrikt-

ningen på de mest utsatta grupperna. Mål 3 skall omfatta de personer som står längst från arbetsmarknaden. Analysen visar dock inte på någon större skillnad i detta avseende jämfört med ordinarie arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Enligt utvärderarna har mål 3 till övervägande del som avsetts omfattat nyskapande insatser - nya metoder, arbetssätt och aktörer - vilka till viss del återförts till ordinarie verksamhet. En jämförelse har gjorts mellan mål 3 och ordinarie arbetsmarknadspolitiska åtgärder med avseende på andelen deltagare som erhållit arbete. Jämförelsen visar på ett något sämre resultat för mål 3. Däremot anser merparten av de deltagare som har erfarenhet av ordinarie arbetsmarknadspolitiska åtgärder att mål 3-insatserna har varit bättre eller lika bra som dessa. Deltagarna anser också att de har haft inflytande på innehållet i och genomförandet av projekten. Sammanfattningsvis anser utvärderarna att framtida programinsatser bl.a. i högre grad bör koncentreras till de mest marginaliserade målgrupperna. Dessutom bör programmålen vara tydligare liksom målen för jämställdhetsarbetet. Vidare bör enligt utvärderingen centrala och regionala myndigheter ta ett mer aktivt ansvar för att sprida och återföra uppnådda resultat av projekten.

De svenska mål 4-programmet har under åren 1998 och 1999 fått ett fortsatt stort gensvar ute i landet. Dessutom har programmet på EU-nivå erhållit ett mycket gott omdöme. Från programmets start i juni 1996 till och med juni 1999 har ca 16 500 företag beviljats stöd för steg 1-insatser, dvs. analys av kompetensbehovet och utarbetande av en handlingsplan i företaget. Dessa företag har totalt 285 000 anställda, varav 49 procent kvinnor och 51 procent män. Under samma period har totalt 11 600 beslut, varav 5 000 under år 1998, fattats om stöd till steg 2-insatser som innebär genomförande av kompetensutvecklingen av anställda i enlighet med handlingsplanerna.

Av de för programperioden tillgängliga bidragsmedlen för mål 4, vilka utgörs av lika delar socialfondsmedel och statlig medfinansiering - totalt ca 3 100 miljoner kronor, har ca 97 procent in-tecknats genom beslut per juni 1999. De utbetalda medlen uppgår till ca 56 procent av de tillgängliga bidragsmedlen.

Arbetet inom mål 4 har kännetecknats av ett mycket aktivt partnerskap. Det väl fungerande samarbetet mellan Svenska EU-programkontoret och de regionala partnerska-

pen är en väsentlig förklaring till programmets framgång. De regionala partnerskapen har haft ett stort inflytande på genomförandet av mål 4 vilket tydligt återspeglas i resultaten av programmet.

Övervakningskommittén har upphandlat oberoende utvärderingar av mål 4, av vilka den senaste avlämnades i juni 1999. I denna utvärderingsrapport påpekas att genomförandeorganisationen i allt väsentligt har fungerat tillfredsställande och att den har haft ett stort förtroende hos såväl parter som målgrupper. Intentionen att nå ut till de små och medelstora företagen, med arbetsställen som har 1-49 anställda, har fullföljts. En mycket stor andel, upp till 97 procent, av steg 1-projekten slutförs vilket enligt utvärderarna måste anses som ett anmärkningsvärt gott resultat. Mål 4-projekten har i allmänhet präglats av en hög ambitionsnivå och stor aktivitet hos de anställda. Ett tydligt mönster kan skönjas av att ju större de anställdas delaktighet har varit desto högre blir graden av rapporterade positiva effekter av insatserna. Till de brister som noteras av utvärderarna hör att informationen till kommunerna om mål 4 inte har genomförts på ett systematiskt sätt, trots att programmets inriktning passar väl in på de förändringar som sker inom offentlig sektor, i detta fall vården och omsorgen. Vidare har det på vissa håll i landet funnits svårigheter att definiera målgruppen inom vård om omsorg. För ett bättre genomslag inom denna sektor krävs enligt utvärderarna bl.a. en mer utvecklad kunskap inom partnerskapet om de specifika villkor som gäller inom vård och omsorg. Det är även väsentligt att fler representanter för den offentliga sektorn involveras i genomförandet av insatserna.

Gemenskapsinitiativen Employment och Adapt har under programperioden omfattat totalt 120 respektive 55 projekt. Per juni 1999 har i båda programmen ca 97 procent av socialfondsmedlen in-tecknats genom beslut. Andelen utbetalda medel uppgår till ca 71 procent inom Employment och till ca 45 procent inom Adapt.

Arbetet med Employment och Adapt har under det senaste året koncentrerats på spridning av resultat och s.k. mainstreaming med sikte på mål 3 respektive mål 4 och ordinarie verksamhet. På EU-nivå har medlemsstaterna samarbetat kring gemensamma teman för att dra slutsatser av resultaten i Employment och Adapt. Målsättningen är att vidareutveckla

strategier och metoder som bl.a. skall kunna ha betydelse för den europeiska sysselsättningsstrategin och för den kommande programperioden för Socialfonden.

Övervakningskommittén har upphandlat oberoende utvärderingar av de två gemenskapssinitiativen. I den senaste utvärderingsrapporten för Employment, vilken omfattar slutet av programperioden, konstateras att målen för programmet har uppnåtts på ett övergripande plan. Programmet har tydliga drag av nyskapande insatser och projekten har utgått från de enskilda individernas behov. Däremot har förankringen hos de lokala parterna fungerat mindre väl. Det transnationella arbetet har ofta haft en positiv inverkan på projektresultaten. Bland dessa resultat, som kan utgöras av bl.a. nya metoder och organisatoriska lösningar, finns det ett antal som det är väsentligt att ta till vara. Utvärderarna konstaterar dock brister i arbetet med att sprida och återföra projektresultaten till ordinarie verksamhet. En utvärderingsrapport för Adapt lämnas under hösten 1999.

Slutsatser

Regeringen bedömer liksom tidigare att genomförandet av mål 3, mål 4, Employment och Adapt på många sätt har varit framgångsrikt. I de fyra programmen har till och med juni 1999 mellan 97 och 100 procent av socialfondsmedlen in-tecknats genom beslut. Sammantaget med redovisade utbetalningsnivåer, som kan betecknas som höga respektive tillfredsställande, tyder detta på att Sverige vid avslutningen av programmen kommer att ha uppnått ett högt utnyttjande av de tillgängliga medlen.

Såväl mål 3 som mål 4 har genomförts i samarbete med regionala partnerskap. Härvid har i synnerhet partnerskapen inom mål 4 enligt regeringens uppfattning inneburit en förnyelse av samarbetsformerna på regional och lokal nivå. De positiva erfarenheterna av dessa partnerskap har varit en av grunderna för utarbetandet av de s.k. tillväxtavtalen. Det är angeläget att också bygga vidare på dessa erfarenheter under programperioden 2000-2006.

Övervakningskommittéerna har under programperioden upphandlat ett flertal oberoende utvärderingar av programmen. De senaste utvärderingarna visar enligt regeringens mening

på att de övergripande målen i programmen har uppnåtts i väsentlig grad.

Regeringen redovisar under anslaget Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006 den planerade organisationen för det nya mål 3 och Equal under nästa programperiod. Regeringens avsikt är att den nya organisationen, som inrättas inom AMV, från och med år 2000 även skall svara för avslutandet av mål 3, mål 4, Adapt och Employment.

Regeringen har vid beräkningen av anslaget tagit hänsyn till AMS prognos för utbetalningarna av socialfondsmedel under åren 2000 och 2001. Dessutom ingår medel för den statliga medfinansieringen av mål 4 och insatser av mål 4-karaktär inom mål 6. Vidare har hänsyn tagits till det redovisade förslaget som innebär att 12 miljoner kronor av tidigare beräknade medel under anslaget skall överföras till anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader. Beloppet motsvarar de medel som under föregående år anvisats för vissa administrativa kostnader vid Svenska EU-programkontoret, för bl.a. mål 4.

Sammanfattande medelsberäkning

Regeringen förslår med hänsyn till det ovanstående att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1 242 563 000 kronor för budgetåret 2000.

För budgetåret 2001 beräknas anslaget till 128 344 000 kronor. Verksamheten för den innevarande programperioden avslutas under år 2001 varför inga utbetalningar beräknas ske från anslaget därefter.

A5 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000 - 2006

Tabell 3.15 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Förslag	Beräknat
2000	641 000 ¹	
2001		1 663 000
2002		1 663 000

¹ Nytt anslag.

Under detta anslag skall utbetalningarna från Europeiska socialfonden för programperioden 2000-2006 redovisas. Utbetalningarna skall avse delfinansiering av insatser inom de nya

strukturfondsmålen 1, 2 och 3 samt gemenskapsinitiativet Equal. Från anslaget skall även statlig medfinansiering av en satsning på kompetensutveckling inom mål 1 och mål 3 bekostas.

Mål 3 och Equal omfattas av enbart Socialfonden, medan mål 1 och 2 delfinansieras av flera strukturfonder. En övergripande redogörelse för den nya programperioden inom strukturfonderna lämnas inom utgiftsområde 19.

Allmänna rådet har den 21 juni 1999 antagit förordningar avseende programperioden 2000-2006, bl.a. Rådets förordning (EG) nr 1260/1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna och Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 1262/1999 om Europeiska socialfonden. EG-kommissionen har därefter fastställt riktlinjer för programarbetet för bl.a. mål 3 liksom indikativa medelsramar. Den indikativa medelsramen för mål 3 i Sverige uppgår till 720 miljoner euro, vilket motsvarar ca 6 100 miljoner kronor, för programperioden 2000-2006. Därutöver tillkommer en årlig indexuppräknings av beloppet, samt den s.k. resultatreserven som motsvarar 4 procent av ramen. Resultatreserven skall fördelas av EG-kommissionen i nära samråd med medlemsstaten under år 2004 utifrån uppnådda resultat i strukturfondsprogrammen.

Regeringens överväganden

Slutsatser

De nuvarande strukturfondsmålen 3 och 4 skall under programperioden 2000-2006 ersättas av ett nytt mål 3 inom Europeiska socialfonden. Mål 3, som skall omfatta insatser för såväl arbetslösa som anställda, skall stödja genomförandet av den europeiska sysselsättningsstrategin och de årliga riktlinjerna för sysselsättningen. Regeringen tillkallade den 10 juni 1999 en särskild utredare med uppdrag att bl.a. ta fram förslag till ett samlat programdokument för mål 3. Utredaren skall avlämna sitt förslag senast den 10 september 1999. Förslaget skall remissbehandlas och beredas inom regeringskansliet. Regeringen avser att lämna ett programförslag för mål 3 till EG-kommissionen senast i slutet av oktober 1999.

En av grunderna för regeringens ställningstaganden avseende inriktningen av det nya

mål 3 har utgjort det i februari 1999 avlämnade utredningsbetänkandet Utveckling av mänskliga resurser - Förslag till inriktning av nya mål 3 inom EG:s strukturfonder (SOU 1999:23). Detta tidigare utredningsbetänkande har remissbehandlats, varvid remissinstanserna i allmänhet har redovisat en positiv syn på den föreslagna inriktningen av programmet. Enligt regeringens mening bör det nya mål 3-programmet omfatta redan anställda, egenföretagare och arbetslösa. Den sistnämnda gruppen skall ha tyngdpunkten på de personer som har svårast att få eller behålla en förankring på arbetsmarknaden. Individernas behov skall relateras till den omgivande arbetsmarknaden, tillväxtpolitiken samt den framtida arbetsmarknaden. Följande insatsområden är då aktuella: stöd till analyser som skall leda till utveckling av arbetsorganisationen i små och medelstora företag, stimulanser till kompetensutveckling av anställda i små och medelstora företag, stöd till utbildning av anställda i kombination med vikariat och praktik m.m. för arbetslösa, stöd till insatser för att integrera invandrare på arbetsmarknaden, stöd till insatser för personer som står långt från arbetsmarknaden och som behöver särskilt stöd för att motiveras att delta i reguljär utbildning etc., jämställdhetsinsatser och ramprogram för mindre projekt av lokal karaktär, främst inom den s.k. sociala ekonomin, som överensstämmer med mål 3-programmets inriktning.

Regeringen har i vårpropositionen aviserat att satsningen på kompetensutveckling för anställda, vilken omfattas av de två förstnämnda insatsområdena, skall genomföras under åren 2000-2002. Satsningen, som bör finansieras till hälften vardera av socialfondsmedel och statlig medfinansiering, bör uppgå till totalt 400 miljoner kronor under år 2000 och 1000 miljoner kronor per år under åren 2001 och 2002. Dessutom förutsätts medfinansiering av arbetsgivarna inom ramen för trepartssamverkan. De angivna beloppen inkluderar kompetensutveckling av anställda inom ramen för mål 1. Utgångspunkten för satsningen skall vara det förslag som arbetsgruppen för kompetensutveckling i arbetslivet lämnade under hösten 1999.

Den nationella medfinansieringen av de insatser inom mål 3 som riktar sig främst till arbetslösa avses ske huvudsakligen inom ramen för anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Gemenskapsinitiativet Equal skall syfta till att i transnationellt samarbete främja nya metoder för att motverka all slags diskriminering och ojämlikhet i anknytning till arbetsmarknaden. Programmet skall omfatta såväl arbetssökande som anställda och bygga vidare på erfarenheter av de nuvarande gemenskapsinitiativen Employment och Adapt. Kommissionen planerar att i slutet av år 1999 fastställa riktlinjer för medlemsstaternas programarbete. Medlemsstaterna skall därefter inom fyra månader överlämna förslag till programdokument till EG-kommissionen. Enligt en sådan tidplan skulle Equal-programmet kunna starta under andra halvåret 2000. Regeringen avser att under hösten 1999 lämna uppdrag för framtagandet av ett förslag till programdokument för Equal i Sverige. Förslaget bör enligt regeringens mening vara utformat så att Equal väsentligt kan bidra till en ökad mångfald i arbetslivet.

För genomförandet av mål 3 och Equal skall ett separat sekretariat inom AMV inrättas. Sekretariatet skall ha särskilda beslutsbefogenheter och dess chef anställs genom beslut av regeringen. Sekretariatet skall vidare utgöra förvaltningsmyndighet för programmet enligt den definition av uppgiften som anges i artikel 9 n, Rådets förordning (EG) nr 1260/1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna. AMS skall vara utbetalningsansvarig myndighet för mål 3 och Equal. För mål 3 skall inom AMV skapas en ny regional organisation under sekretariatet inom dess beslutsområde. Den regionala organisationen skall ha sin utgångspunkt i den nuvarande organisationen för mål 4. Kompetensen hos den personal som nu arbetar inom verksamhet med anknytning till de innevarande programmen mål 3 och mål 4 samt Adapt och Employment skall tas till vara liksom engagemanget hos partnerskapen inom dessa program.

I det tidigare nämnda utredningsbetänkandet Utveckling av mänskliga resurser i arbetslivet - Förslag till inriktning av nya mål 3 inom EG:s strukturfonder (SOU 1999:23), togs också frågan om organisationen för mål 3 och Equal upp. Därvid diskuterades fyra olika alternativ för hur arbetet skall organiseras, varav ett alternativ ligger till grund för den beskrivna lösningen. Remissopinionen i frågan var mycket splittrad, bl.a. har föreslagits att en ny myndighet för mål 3 skall inrättas. Regeringen bedömer dock att den beskrivna organisa-

tionslösningen innebär en stark koppling till sakområdet samtidigt som förutsättningar ges för arbetsformer inom mål 3 och Equal som bäst tillgodoser kraven inom strukturfonderna, bl.a. avseende partnerskapens roll. Vidare kan de rutiner och system som byggts upp inom AMV för utbetalning och kontroll av socialfondsmedlen under innevarande programperiod tas till vara och vidareutvecklas.

Den nya organisationen bör även ha i uppdrag att sköta avslutandet av den innevarande programperiodens mål 3, mål 4, Adapt och Employment. Bemanningen av organisationen skall ske utifrån nuvarande förhållanden inom dessa program.

Som redovisats under anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader beräknar regeringen med ledning av underlag från mål 3-utredaren kostnaderna för det nya sekretariatet och dess regionala organisation samt AMS arbete med utbetalningarna till totalt ca 130 miljoner kronor.

Förslaget till organisation av mål 1 och 2, vilket redovisas inom utgiftsområde 19, innebär att utbetalningsansvaret för bl.a. socialfondsmedel inom dessa mål skall ligga på respektive förvaltningsmyndighet. I mål 1 skall förvaltningsmyndigheterna utgöras av länsstyrelserna i Jämtlands och Norrbottens län. Regeringen avser att för mål 2 inrätta en i princip liknande organisation.

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Verksamheten inom strukturfondsprogrammen är av långsiktig karaktär och omfattar bl.a. fleråriga projekt. Åtaganden under anslaget kan således medföra kostnader för kommande budgetår. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000 ingå ekonomiska förpliktelser under anslaget som innebär utgifter om högst 2 400 miljoner kronor under åren 2001-2008. Beloppet omfattar ca en femtedel av den preliminärt beräknade totala socialfondsramen och viss nationell medfinansiering. Den exakta ramen för hela Socialfonden i Sverige under den nya programperioden fastställs först under år 2000 i samband med EG-kommissionens godkännande av programdokumenten för mål 1, mål 2 och Equal. Endast ramen för mål 3 är i nuläget känd.

Tabell 3.16 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

<i>Tusental kronor</i>			
	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0	2 400 000	3 137 000
Nya förpliktelser	2 400 000	2 400 000	2 400 000
Infriade förpliktelser ¹	0	-1 663 000	-1 663 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	2 400 000	3 137 000	3 874 000
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	2 400 000	3 137 000	3 874 000

¹ Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser

Sammanfattande medelsberäkning

Regeringen föreslår med hänsyn till det ovanstående att riksdagen anvisar ett raman-slag om 641 000 000 kronor för budgetåret 2000. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas utgifterna under anslaget till 1 663 000 000 kronor.

A6 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Tabell 3.17 Anslagsutveckling

<i>Tusental kronor</i>			
År	Utfall	Anslags-sparande	
1998	7 154		8 091
1999	Anslag 13 525	Utgifts-prognos	15 000
2000	Förslag 13 768		
2001	Beräknat 13 979	¹	
2002	Beräknat 14 200	¹	

¹ Motsvarar 13 768 tkr i 2000 års prisnivå

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) inrättades den 1 juli 1997.

IFAU:s uppgift är att främja, stödja och genomföra främst utvärderingsstudier av arbetsmarknadspolitiskt motiverade åtgärder och studier av arbetsmarknadens funktionssätt.

Under uppbyggnadsfasen under de första 18 månaderna har IFAU påbörjat sammanlagt 21 projekt och färdigställt och distribuerat fem forskningsrapporter. Forskningsresultaten publiceras i två rapporter, dels som fullständig rapport i form av working paper, dels som en

sammanfattande mer lättillgänglig publikation i form av en forskningsrapport. Färdigställda forskningsrapporter skickas till nationella och internationella tidskrifter för bedömning och publicering.

Under år 1998 har IFAU genomfört 28 seminarier i egen regi och personal från IFAU har deltagit i ett stort antal konferenser och workshops i Sverige och utomlands.

IFAU har även under år 1998 påbörjat ett samarbete med Rådet för arbetslivsforskning (RALF) och de båda myndigheterna kommer tillsammans att genomföra två konferenser under år 1999.

Från anslaget utbetalas kostnader för personal, projekt, lokaler och andra förvaltningskostnader vid IFAU. Anslagssparandet beror på att institutet varit inne i en uppbyggnadsfas samt att det beviljats bidrag till extern forskning som ännu inte inneburit utgifter. Anslagssparandet är intecknat genom beslut till projekt och kommer att betalas ut under åren 2000 och 2001.

Slutsatser

Det arbete inom arbetsmarknadspolitisk utvärdering som IFAU har inlett under åren 1997 och 1998 ligger väl i linje med de behov som riksdagen har påvisat för att öka kunskapen om arbetsmarknadspolitikens effekter. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder innebär en stor offentlig utgift och därför är det viktigt att följa upp och utvärdera åtgärdernas effektivitet.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensationen för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts med 176 000 kronor.

Tabell 3.18 Beräkning av anslaget för år 2000

<i>Tusental kronor</i>	
Anslag 1999	13 525
Pris och löneomräkning	67
Justering av premie	176
Förslag 2000	13 768

Sammanfattande medelsförbrukning

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 13 525 000 kronor för budgetåret 2000. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas utgifterna till 13 979 000 respektive 14 200 000 kronor.

A7 Bidrag till administration av grundbelopp till icke anslutna

Tabell 3.19 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagsnamn	Belopp	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
1998	Utfall	56 650		- 5 150
1999	Anslag	61 183		56 300
2000	Förslag	62 445		
2001	Beräknat	63 398 ¹		
2002	Beräknat	64 400 ¹		

¹ Motsvarar 62 445 tkr i 2000 års prisnivå

Från anslaget utbetalas vissa förvaltningskostnader i den kompletterande arbetslöshetskassan ALFA. Utgifterna avser dels administrationen av grundbeloppet för de icke anslutna och dels - under uppbyggnadsskedet budgetåren 1998-1999 om dessa kostnader inte täcks av anslutningsavgifterna - administrationen av ersättningen för dem som är anslutna till arbetslöshetskassan.

Under budgetåret 1998 har totalt 56 650 000 kronor betalats ut från anslaget. Beloppet inkluderar 5 150 000 kronor i anslagskredit. Därutöver har Arbetslöshetskassan ALFA erhållit 10 498 000 kronor av särskilda medel under anslaget A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder, varav 3 912 000 kronor inte har utnyttjats av arbetslöshetskassan och därför betalats tillbaka under år 1999.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

AMS har på regeringens uppdrag redovisat hur stor del av de tilldelade medlen som Arbetslöshetskassan ALFA använt för administrationen av grundbeloppet för icke anslutna respektive för administrationen av inkomstbortfallsersättningen samt gjort en

bedömning av om anslagsmedlen använts på ett ändamålsenligt sätt. Redovisningen har även innefattat AMS ställningstagande kring om de av arbetslöshetskassan planerade teknikinvesteringarna avseende dator- och telestöd är sådana nödvändiga kostnader som skall omfattas av anslaget och således till del betalas av staten.

AMS redovisning visar att Arbetslöshetskassan ALFA för budgetåret 1998 redovisat att kostnaderna för administrationen av de icke anslutna precis täckts av statsbidrag. För de anslutna har däremot intäkterna i form anslutningsavgifter varit 1 miljon kronor högre än kostnaderna, vilket inneburit att arbetslöshetskassan inte behövt utnyttja anslagsmedel för att finansiera administrationen av anslutna medlemmar. Även för år 1999 och kommande år beräknas arbetslöshetskassan kunna täcka sina kostnader för denna grupp med inbetalda anslutningsavgifter. Enligt AMS bedömning finns det inte något skäl att ifrågasätta medelsanvändningens ändamålsenlighet. Beträffande frågan om vissa teknikinvesteringar vid arbetslöshetskassan, anser AMS att det delvis, till 70-80 procent, rör sig om sådana nödvändiga kostnader som skall omfattas av anslaget. Sådana kostnader bör belasta anslaget från och med år 2000.

Drygt 11 000 personer har erlagt anslutningsavgift till arbetslöshetskassan under perioden januari-juni 1999, vilket motsvarar intäkter på cirka 7 miljoner kronor. Under budgetåret 1998 betalade arbetslöshetskassan ut inkomstrelaterad ersättning till 93 anslutna, medan 1 329 anslutna fick grundbeloppet. Grundbeloppet lämnades också till 61 000 icke anslutna personer.

Slutsatser

Regeringen bedömer att anslaget från och med budgetåret 2000 inte längre kommer att belastas av kostnaderna för administrationen av ersättningen för de anslutna till arbetslöshetskassan. Anslagsbeloppen från år 2000 har därför justerats med utgångspunkt från detta.

Tabell 3.20 Beräkning av anslaget för år 2000*Tusental kronor*

Anslag 1999	61 183
Pris och löneomräkning	416
Beslut inkl. förslag	846
Förslag 2000	62 445

Sammanfattande medelsförbrukning

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 62 445 000 kronor för budgetåret 2000. För budgetåret 2001 beräknas utgifterna under anslaget bli 63 398 000 kronor och för budgetåret 2002 64 400 000 kronor.

4 Arbetsliv

4.1 Omfattning

Arbetslivspolitikerna skall verka för en god och utvecklande arbetsmiljö där individer inte förslits, skadas eller slås ut från arbetslivet. Arbetslivspolitikerna har även till uppgift att öka kunskap och kompetens i och om arbetslivet. En central uppgift för arbetslivspolitikerna är att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män. Integrering av invandrare och insatser för att motverka diskriminering och utestängning på grund av funktionshinder, etnisk bakgrund eller sexuell läggning skall också prioriteras.

Arbetarskyddsverkets (AV) verksamhet skall bidra till att minska riskerna för ohälsa och olycksfall i arbetslivet och förbättra arbetsmiljön sett i ett helhetsperspektiv, det vill säga från såväl fysisk, psykisk som social och arbetsorganisatorisk synpunkt.

Rådet för arbetslivsforskning (RALF) initierar och finansierar forsknings- och utvecklingsarbete samt anslutande kunskapsförmedling för att bidra till utvecklingen av en god arbetsmiljö, en effektiv arbetsorganisation och en arbetsmarknad tillgänglig för alla.

Arbetslivsinstitutet (ALI) bedriver egen forsknings- och utvecklingsverksamhet och skall genom forskning, utbildning och utvecklingsprojekt bidra till en förnyelse av arbetslivet genom effektivare former för arbetsorganisation, en ökad tillgänglighet till arbetsmarknaden och en förbättrad arbetsmiljö.

Samhall AB har till uppgift att anordna, leda och samordna den verksamhet som bedrivs inom Samhallkoncernen vars syfte är att ge meningsfullt och utvecklande arbete åt personer med funktionshinder.

Arbetsdomstolen prövar mål i tvister om kollektivavtal och andra arbetstvister enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Den 1 maj 1999 startade Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) sin verksamhet. Ombudsmannens huvuduppgift är att se till att lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning efterlevs.

Inom verksamhetsområdet finns även myndigheterna Statens förlikningsmannarexpedition samt Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar (SNAU).

Inom verksamhetsområdet finansieras även Sveriges andel av kostnaderna för ILO:s verksamhet, avvecklingen av den tidigare myndigheten AmuGruppens outhyrda lokaler och bidrag lämnas till verksamheten vid Stiftelsen Utbildning Nordkalotten.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
5 534	5 377	5 553	5 435	5 450	5 474

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Arbetsgruppen för kompetensutveckling i arbetslivet lämnade i augusti 1998 en rapport till arbetsmarknadsministern. Rapporten innehåller ett förslag till trepartsöverenskommelse mellan regeringen och arbetsmarknadens parter om hur

en statlig stimulans till verksamhetsrelaterad kompetensutveckling skulle kunna utformas.

En särskild utredare har tillsatts med uppdrag att utarbeta ett förslag till ett samlat programdokument för Europeiska socialfondens mål 3 för åren 2000-2006. Enligt direktiven skall förslaget innehålla en stimulans till verksamhetsrelaterad kompetensutveckling med utgångspunkt i arbetsgruppens förslag. Förslaget lämnades den 10 september.

Arbetslivsdelegationen har i juni 1999 överlämnat slutbetänkandet *Individen och arbetslivet - perspektiv på det samtida arbetslivet kring sekelskiftet 2000* (SOU 1999:69) där delegationen har identifierat utvecklingstendenser inom arbetslivet och analyserat problemområden. Delegationens betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Samhall har varit föremål för översyn av Öhrlings Coopers & Lybrand AB samt av Riksrevisionsverket (RRV). RRV har aviserat att en slutrapport om Samhall AB och om anställning med lönebidrag skall läggas fram hösten 1999.

I september 1998 överlämnades Distansarbetsutredningens sitt betänkande (SOU 1998:115). Det innehåller en belysning av distansarbetet samt en redovisning av den reglering på olika områden som berör distansarbete och behovet av förändrad reglering genom lagstiftning eller avtal. I betänkandet lämnas förslag till ändring av 22 § i LAS (turordningskrets vid arbete i bostaden) och kommunalskattelagen (avdrag för bostadskostnad). Utredaren har lämnat vissa andra förslag bl.a. om utökad försöksverksamhet samt redovisat en checklista bl.a. till hjälp för parterna i distansarbetsförhållanden. Betänkandet har remissbehandlats och bereds nu vidare inom Regeringskansliet.

Formerna för lönebildning är enligt regeringens mening i första hand en fråga för arbetsmarknadens parter. Avtal är att föredra framför lagstiftning eftersom ett brett samförstånd mellan parterna skapar stabilitet och ger legitimitet åt träffade överenskommelser. Riksdag och regering har samtidigt ett övergripande ansvar för den samhällsekonomiska utvecklingen som går utöver det ansvar som parterna har för lönebildningen. Riksdag och regering kan ge goda förutsättningar för en lönebildning som positivt bidrar till samhällsutvecklingen.

I 1999 års ekonomiska vårproposition anmäldes att regeringen avsåg att återkomma under

hösten med en proposition till riksdagen om lönebildningen.

I propositionen kommer regeringen att redovisa sitt ställningstagande till de förslag som lämnats av Utredningen om ett förstärkt medlingsinstitut, vars slutbetänkande *Medling och lönebildning* (SOU 1998:141) överlämnades till regeringen i november 1998. Regeringen avser bl.a. att föreslå att ett medlingsinstitut med uppgift att dels medla, dels verka för en väl fungerande lönebildning inrättas. I 1999 års ekonomiska vårproposition anmälde regeringen också sin avsikt att i budgetpropositionen föreslå medel till det nya medlingsinstitutet.

I föreliggande proposition reserveras ett utrymme inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv för medlingsinstitutets verksamhet.

En arbetsgrupp har tillsatts inom Regeringskansliet för att fördjupa underlaget i arbetstidsfrågor. Arbetsgruppen skall under våren 2000 presentera bedömningar av konsekvenserna av olika arbetstidsförändringar samt lämna förslag till hur arbetet med arbetstidsfrågan bör bedrivas vidare. Gruppen skall löpande inhämta synpunkter från arbetsmarknadens parter och i sina förslag och bedömningar fästa vikt vid att de inte försvårar för parterna att lösa arbetstidsfrågan i kollektivavtal.

I augusti 1998 överlämnade Utredningen om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder (FUDA), sitt slutbetänkande *Främjandelagen - en översyn* (SOU 1998:107). Betänkandet innehåller förslag dels till lag om åtgärder för att främja anställning av vissa arbetssökande, dels till lag om varsel vid driftsinskränkning. Betänkandet har remissbehandlats och bereds nu vidare inom Regeringskansliet.

Förändringar

Under perioden budgetåren 1995/96-98 har myndigheterna på arbetslivsområdet omfattats av regeringens sparkrav bl.a. på utgifter för statlig konsumtion (prop. 1994:95:100, bil.11). De minskade resursramarna har bl.a. lett till personalminskningar, i vissa fall lokalförändringar och andra administrativa förändringar, men samtidigt till ett effektivare resursutnyttjande och tydligare prioriteringar inom verksamheterna.

Inom verksamhetsområdet har AV genomfört de mest omfattande förändringarna, främst

genom att Yrkesinspektionens distriktsindelning den 1 juli 1995 minskades från 19 till 11 distrikt. Därigenom har vissa samordningsvinster liksom en effektivare lokalanvändning kunnat uppnås. Anpassningen till de nya villkoren har inte medfört att verksamheternas produktivitetsutveckling har minskat.

De nya målen för myndigheterna har bl.a. bidragit till att samarbetet på regional nivå har ökat. Satsningen på forskarstationer runt om i landet som Arbetslivsinstitutet påbörjade år 1997 har fortsatt. Under år 1998 etablerades forskningsstationen Tjänsteforum i Söderhamn genom ett avtal mellan Rådet för arbetslivsforskning och högskolan i Gävle. Också Yrkesinspektionens samarbete med myndigheterna inom socialförsäkringsadministrationen har utvecklats. Tillsynen på rehabiliterings- och arbetsanpassningsområdet har stärkts ytterligare.

Den 1 maj 1999 trädde nya lagar mot diskriminering i arbetslivet i kraft. De innebär förbud mot diskriminering på grund av sexuell läggning respektive funktionshinder. Samtidigt har en ny myndighet inrättats, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO). En övergripande utgångspunkt för diskrimineringslagstiftningen har varit att varje person som söker eller innehar en anställning skall ha rätt att bedömas utifrån sina personliga egenskaper och förutsättningar att utföra arbetet. Den nya lagstiftningen och de möjligheter den ger HomO och Handikappombudsmannen att motverka diskriminering skall också ses som ett led i regeringens strävan mot ökad mångfald i arbetslivet. Om människors skilda erfarenheter och kompetens bättre kan tas till vara ökar förutsättningarna för en fortsatt god tillväxt. Det är också en viktig förutsättning för att målet om 80 procents arbetskraftsdeltagande år 2004 skall kunna uppnås.

Förslag som syftar till att förtydliga arbetsgivarens ansvar att tillhandahålla företagshälsövård har förelagts riksdagen. En ändring av arbetsmiljölagen (1977:1160) samt av vissa bestämmelser om ersättningar för läkarvård och sjukgymnastik avses träda i kraft den 1 januari 2000.

Kompetensutveckling i arbetslivet

Regeringen föreslår att 1,35 miljarder kronor år 2000 och 1,15 miljarder kronor årligen fr o.m år 2001 avsätts i form av reducerad skatt för att stimulera kompetensutveckling i arbetslivet. Syftet är att stimulera till kontinuerlig individuell kom-

petensutveckling i arbetslivet vilket kan öka individens möjligheter att välja och byta arbete. Ett system för individuell kompetensutveckling i arbetslivet skulle därmed kunna öka anställbarheten och tryggheten i arbetslivet.

Formerna för kompetensutveckling i arbetslivet får övervägas i särskild ordning. Regeringen avser att ge en utredare i uppdrag att föreslå hur kompetensutvecklingen kan utformas..

EU-frågor

Den 1 maj 1999 trädde Amsterdamfördragets ändringar i EG-fördraget i kraft, vilket bl.a. innebar att beslutsförfarandet när det gäller rättsakter på arbetsmiljö- och arbetsrättsområdet ändrades. Beslut om rättsakter skall numera fattas i enlighet med det s.k. medbeslutandeförfarandet av rådet och EU-parlamentet gemensamt. Vidare har i fördragstexten numera avtalet om socialpolitik inarbetats. Konsultationsförfarandet med de europeiska arbetsmarknadsparterna och möjligheterna till avtal på europeisk nivå är därmed numera fördragsbundna.

Inom arbetslivsområdet har rådet fattat följande beslut avseende direktiv m.m. under 1999:

- Rådet har slutligt antagit ett direktiv om en andra ändring av rådets direktiv 90/394/EG om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för carcinogener i arbetet.
- Rådet har fattat beslut om tre direktiv avseende de sektorer och verksamheter (transportsektorerna och läkare under utbildning) som inte omfattas av EG:s arbetstidsdirektiv 93/104/EG. Rådet har slutligt antagit ett rådsdirektiv om genomförande av ett avtal om arbetstid för sjömän, vilket har ingåtts av de europeiska arbetsmarknadsparterna på sjöfartsområdet. Rådet har antagit gemensam standpunkt avseende förslag till två parlaments- och rådsdirektiv, det ena avser ändring av direktivet 90/104/EG och det andra tillämpningen av bestämmelserna om arbetstidens längd för sjömän ombord på fartyg som anlöper gemenskapens hamnar.
- Rådet har, med upphävande av ett tidigare beslut (70/532/EEG) antagit ett nytt beslut om inrättande av den ständiga sysselsättningskommittén.

För närvarande behandlas följande förslag till direktiv i rådsarbetet.

- Förslag till ett arbetsmiljödirektiv om fysikaliska agens (vibrationer).
- Förslag till en andra ändring av rådets direktiv 89/655/EEG om säkerhet och hälsa vid användning av arbetsutrustning i arbetet. Förslaget avser krav på byggnadsställningar, stegar och liknande utrustning.
- Förslag till ett direktiv om arbetstagarinflytande i Europabolag
- Förslag till ett parlaments- och rådsdirektiv om minimikrav för förbättring av arbetstagarernas säkerhet och hälsa när de kan utsättas för fara orsakad av explosiv atmosfär.

Ett förlikningsförfarande, mellan rådet och parlamentet i enlighet med medbeslutandeförfarandet enligt artikel 251 i EG-fördraget, har inletts vad avser förslaget till ett nytt direktiv om arbete i explosiv atmosfär.

Medicinska kontroller och andra integritetsfrågor i arbetslivet

Regeringen avser att inom kort tillsätta en utredning för att se över skyddet av den personliga integriteten i arbetslivet framförallt när det gäller drogtestar i arbetet, användningen av persondatorer, elektronisk post och internet i arbetet. Utredaren kan även ta upp andra integritetsfrågor på områden där skyddet för den personliga integriteten i arbetslivet kan vara allvarligt hotat. Utredaren skall beakta det i april 1996 överlämnade betänkandet Medicinska undersökningar i arbetslivet (SOU 1996:63).

Europeiska företagsråd

I departementspromemorian Ds 1999:41 föreslås ändringar i lagen (1996:359) om europeiska företagsråd. Lagändringarna genomför bestämmelser i rådsdirektivet 97/74/EG om att utvidga rådets direktiv 94/45/EG om inrättandet av ett europeiskt företagsråd eller ett förfarande i gemenskapsföretag och grupper av gemenskapsföretag för information till och samråd med arbetstagare, till att avse även Storbritannien. Regeringen avser att överlämna en proposition i frågan till riksdagen under hösten.

Prioriteringar

Arbetslivspolitikerna skall verka för en god och utvecklande arbetsmiljö där individer inte förlits, skadas eller slås ut från arbetslivet. Ett sam-

band som kan konstateras är att företag med flexibel organisation generellt bättre förmår utnyttja och utveckla medarbetarnas kompetens. Ansvar och arbetsuppgifter är mer delegerade till produktionspersonalen i flexibla arbetsorganisationer. Det kan också konstateras att arbetsställen med en flexibel arbetsorganisation är mer produktiva, har bättre arbetsförhållanden samt en större förmåga till fortsatt förändring än arbetsställen med mindre flexibel organisation (enligt NUTEK:s rapport B1996:06 Towards flexible organisations).

En viktig förutsättning för ökad sysselsättning och tillväxt är en fortsatt hög prioritering av insatser för en god arbetsmiljö, integrering av arbetsmiljöarbetet med verksamheten i övrigt, liksom av insatser mot faktorer i arbetsmiljön som ger upphov till skador och funktionsnedsättningar.

Arbete med innehåll och inflytande, ”det goda arbetet”, skall ge arbetstagarerna möjlighet till delaktighet och inflytande, till utveckling och ökad kompetens. Inte minst när efterfrågan på arbetskraft ökar, behövs insatser för att höja utbildnings- och kompetensnivån hos anställda såväl som arbetslösa för att undgå inflationsdrivande flaskhalsar på arbetsmarknaden. En god matchning mellan utbud och efterfrågan på kompetens är även en grundläggande förutsättning för näringslivets utveckling. Frågan om tillgång på kompetens blir därmed viktig i arbetslivspolitikerna.

En central uppgift för arbetslivspolitikerna är att bidra till ökad kunskap och kompetens i arbetslivet för att därigenom stimulera sysselsättning, tillväxt, förnyelse och ett utvecklande arbetsliv. Det är viktigt att individens kompetens stärks och svarar mot efterfrågan. Det är också av största vikt att FoU-arbetet inom arbetslivsområdet bidrar till ökad kunskap om och utvecklingen av en god arbetsmiljö, en effektiv arbetsorganisation och en arbetsmarknad tillgänglig för alla. Det är angeläget att den forskning som bedrivs i större omfattning sker i samarbete med näringslivet.

Forskning och utveckling liksom tillsyn bör även fortsättningsvis bedrivas i aktiv samverkan med regionala och lokala aktörer. Erfarenhetsutbyte mellan arbetslivets aktörer samt kunskapsöverföring mellan forskning och arbetsliv är av väsentlig betydelse för både arbetslivets utveckling och för att säkerställa relevansen i den forskning som utförs.

Målet är jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet. Skillnader i förutsättningarna för kvinnor och män skall beaktas liksom deras olika villkor i arbetslivet. Forskningen inom jämställdhetsområdet bör vidareutvecklas och ha fortsatt hög prioritet.

Målet är att arbetslivet skall präglas av integritet och mångfald. Invandrare besitter kompetens som inte utnyttjas i full utsträckning av näringslivet eller arbetslivet i stort. Det är en större del av de invandrare som flyttar till Sverige som har utbildning på akademisk nivå än bland svenskarna. Å andra sidan är även andelen med låg utbildning större än hos den infödda befolkningen. Med tanke på de krav som internationaliseringen medför är det av största vikt att arbetslivet bättre förmår utnyttja den internationella kompetens som finns hos inflyttade invånare.

Arbetsökande och arbetstagare skall ha rätt att slippa fördomsfullt eller kränkande bemötande i arbetslivet. Insatser för att motverka utslagningen från arbetslivet med systematiskt förebyggande insatser skall ha fortsatt hög prioritet. Möjligheterna för personer med funktionshinder att få och behålla ett arbete skall underlättas.

De nya arbeten som skapas skall präglas av goda utvecklingsmöjligheter och ekologisk hållbarhet. Regeringen har genom ett beslut i augusti 1998 bestämt att bl.a. Arbetarskyddsstyrelsen (ASS) skall vara en av de myndigheter som har ett särskilt sektoransvar för ekologisk hållbarhet. Arbetsrätten skall förena flexibilitet med trygghet och delaktighet i arbetslivet.

4.3 Resultatbedömning

4.3.1 De viktigaste statliga insatserna inom utgiftsområdet

De statliga insatserna syftar till att finna långsiktigt stabila lösningar, som främjar en god och hållbar samhällsutveckling med ett säkert och utvecklande arbetsliv. Insatserna inbegriper till exempel forskning och utveckling som skall bidra till en förnyelse av arbetslivet med effektiva arbetsorganisationer, en säker och utvecklande arbetsmiljö och en ökad tillgänglighet till arbetsmarknaden med lika villkor för kvinnor

och män. Effektiva tillsynsåtgärder på arbetsplatserna skall bl.a. bidra till att säkra företagens och förvaltningarnas interna styrning av hälso- och säkerhetsfrågorna. Vidare vidtas åtgärder avseende rehabilitering och integrering i arbetslivet av personer med funktionshinder samt åtgärder för att stärka arbetslösas ställning på arbetsmarknaden genom utbildning och kompetensutveckling.

4.3.2 Effekter av statliga insatser

I budgetpropositionen för år 1998 angavs att inriktningen av arbetslivspolitikerna särskilt skulle avse

- åtgärder för att få till stånd en god arbetsorganisation,
- att en helhetssyn på samhällsutvecklingen skall präglade omställningen till kretslopp och producentansvar,
- att hälso- och säkerhetsfrågorna måste säkras genom en kontinuerlig och systematisk intern styrning och kontroll i företagen och förvaltningarna.

AV har i sin tillsynsverksamhet prioriterat frågor om den interna kontrollen av arbetsmiljön på arbetsställen. Prioriterade riskområden har varit faktorer av stor betydelse för uppkomsten av besvär i rörelseorganen, allvarliga olycksfall, allergier samt psykiska belastningar. Verket har fortsatt att verka för att fler arbetsställen skall ha fungerande system för att integrera arbetsmiljöarbetet i den övriga verksamheten.

Samverkan mellan AV, socialförsäkrings- och arbetsmarknadsmyndigheterna, Socialstyrelsen och andra aktörer på området arbetsanpassning och rehabilitering har fortsatt att utvecklas, både i fråga om förebyggande insatser och rehabiliterande insatser för att människor skall kunna återgå i arbete.

Efter en nedåtgående trend under en lång rad av år har under 1998 en ökning skett av antalet anmälda arbetsskador och arbetssjukdomar. Ökningen av antalet fall av arbetssjukdom som lett till sjukskrivning är dramatisk - cirka 40 procent i förhållande till föregående år. Framst handlar det om besvär i rörelseorganen och psykiska belastningar.

Genom en ökad inriktning av forskningen mot arbetsorganisationsfrågor, ett effektivare tillsynsarbete bl.a. genom ett bättre samarbete

mellan myndigheter, en ökad kunskapsåterföring till näringslivet, andra myndigheter samt universitet och högskolor, ett bildande av nätverk och ett bättre informationsutbyte har verksamheten inom arbetslivsområdet sammantaget gett förbättrade förutsättningar för att forsknings-, utvecklingsresultat och tillsyn kan bidra till en positiv utveckling av arbetslivet. Det finns i dag ökade kunskaper om arbetsmarknadens funktionssätt och villkor och vad som till exempel orsakar segregation på arbetsmarknaden. Sådan kunskap är betydelsefull för att arbetslösheten skall kunna bekämpas, en hållbar samhällsutveckling främjas med säkra och utvecklande arbetsplatser och skapandet av nya jobb. Männs arbetsmiljö har blivit säkrare genom bl.a. effektivare internkontroll på arbetsställena, förebyggande åtgärder mot arbetsmiljörisiker och insatser av företagshälsovården samt genom kunskaper från olycksfallsforskningen. De funktionshindrades situation och möjligheter i arbetslivet och på arbetsmarknaden stärks, bl.a. genom ny lagstiftning mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder.

ASS har i en särskild rapport redovisat ett uppdrag angående ”Erfarenheter beträffande ohälsa och olycksfall betingade av olika stressfaktorer i arbetsmiljön och som kan ha sin grund i kvinnors och mäns olika villkor i arbetet” (Rapport 1998-09-29). Enligt rapporten har påfrestningarna inom arbetslivet i många avseenden ökat under de senaste åren både för kvinnor och män. Det finns skillnader i mäns respektive kvinnors arbetsmiljöförhållanden. Kvinnor utsätts rent generellt för större psykosociala påfrestningar i arbetslivet. Männen å andra sidan utsätts för större risker att råka ut för olycksfall och andra fysiska påfrestningar, t.ex. buller, som kan orsaka stressreaktioner. ASS anser att de skillnader som föreligger mellan kvinnor och män vad gäller risker, ohälsa och olycksfall i arbetslivet är viktiga att uppmärksamma i tillsynsarbetet. Inom AV används nu en ”Strategi för arbetet med kvinnors och mäns skilda arbetsförhållanden” i tillsynsverksamheten.

4.3.3 Slutsatser

Effektiviseringar och besparingar inom näringsliv och förvaltningar har medfört ökad produktivitet och ett högre resursutnyttjande. Samtidigt finns tecken på en ökad stress och ökad psykisk belastning i arbetslivet. Fasta anställningar har i

ökad utsträckning fått ge vika för olika typer av tillfälliga anställningar och konsult- och entreprenadverksamhet. Distansarbete ökar i omfattning. Detta innebär delvis förändrade och ökade krav på tillsynen av arbetsmiljön, bl.a. att ökad uppmärksamhet måste ägnas den psykosociala arbetsmiljön. Lösare anställningsformer, bemanningsverksamhet och liknande kan innebära en risk för att arbetsgivare inte på ett tydligt sätt känner ansvar för arbetsmiljön.

Fortsatta insatser för att integrera arbetsmiljöarbetet i styrningen och driften av verksamheten på arbetsplatserna för att få till stånd en väl fungerande internkontroll är av stor betydelse för att få sunda och säkra arbetsmiljöer för alla. Gemensamma strategier och insatser av arbetsmarknadens parter är viktiga för en positiv utveckling. Det är viktigt att kvinnors och mäns olika villkor i arbetslivet uppmärksammas och att fortsatta insatser görs för att få en ökad jämställdhet mellan kvinnor och män.

Arbetsrelaterad ohälsa orsakar stora samhälls-ekonomiska kostnader. Inriktningen skall vara att motverka utslagningen från arbetslivet med systematiskt förebyggande insatser. Åtgärder i form av arbetsanpassning och rehabilitering, arbetsorganisationsutveckling samt möjligheter till kompetensutveckling och långsiktigt lärande är väsentliga instrument för att skapa ett säkert och utvecklande arbetsliv. Genom att integrera arbetsmiljöarbetet i styrningen och driften av verksamheten ökar förutsättningarna för att skapa en god arbetsorganisation som främjar arbetstagarnas hälsa samtidigt som effektiviteten och produktiviteten kan öka.

4.4 Revisionens iakttagelser

RRV har anmält invändningar rörande de leasingavtal, som AV tecknat under budgetåret och menar att de borde ha redovisats såsom finansiell leasing. Om leasingavtalet redovisats som finansiellt hade den av regeringen fastställda låneramen överskridits vilket har föranlett även en invändning mot myndighetens förvaltning. Regeringen avser att efter diskussion med AV och RRV åstadkomma ett klarläggande av frågan för att därefter föreslå AV de åtgärder som detta kan ge anledning till.

RRV hade även invändningar angående SNAU:s årsredovisning 1998. Redovisade kostnader i resultaträkningen och utgifterna i

anslagsredovisningen avser år 1997. Verksamhetens kostnader för 1998 har inte bokförts. Om kostnaderna för 1998 hade redovisats riktigt skulle anslaget ha överskridits. Regeringen förutsätter att SNAU beaktar de invändningar som framkommit i RRV:s granskning och kommer att bevaka att lämpliga åtgärder vidtas.

Övriga årsredovisningar från myndigheter under utgiftsområdet har lämnats utan invändningar eller kommentarer av RRV.

4.5 Bedömning av personalkonsekvenser

Regeringen föreslår i det följande medel till ett nytt, förstärkt medlingsinstitut, som avses ersätta Statens förlikningsmannarexpedition. Regeringen återkommer senare i höst med förslag om den närmare utformningen av den nya myndigheten.

B1 Arbetarskyddsverket

Tabell 4.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	369 942	Anslags-sparande	42 535
1999	Anslag	376 133	Utgifts-prognos	412 533
2000	Förslag	392 685		
2001	Beräknat	398 226 ¹		
2002	Beräknat	401 667 ²		

¹Motsvarar 392 285 tkr i 2000 års prisnivå.

²Motsvarar 389 585 tkr i 2000 års prisnivå.

Arbetarskyddsverket (AV) består av Arbetarskyddsstyrelsen (ASS) och Yrkesinspektionen (YI).

AV har till uppgift att se till att arbetsmiljö- och arbetstidslagstiftningen efterlevs. Verket skall vidare utarbeta och sprida information i syfte att förbättra arbetsmiljön. AV skall även övervaka att tobakslagstiftningen efterlevs inom arbetsmiljöområdet. Verket har också ansvar för viss tillsyn enligt miljöbalken i fråga om bekämpningsmedel och genetiskt modifierade mikroorganismer.

ASS är central förvaltnings- och tillsynsmyndighet för arbetsmiljö- och arbetstidsfrågor, utom i fråga om fartygsarbete, chefsmyndighet för YI. ASS meddelar föreskrifter och allmänna

råd på arbetsmiljöområdet och ansvarar även för officiell statistik över arbetsskador och arbetsmiljö (inklusive Informationssystemet för arbetsskador, ISA). ASS har till uppgift att i samverkan med andra myndigheter och organisationer främja företagshälsovårdens utveckling.

YI är regional tillsynsmyndighet på arbetsmiljö- och arbetstidsområdet och är uppdelad på tio distrikt.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

De övergripande målen för AV:s verksamhet är att

- minska riskerna för ohälsa och olycksfall i arbetslivet samt
- förbättra arbetsmiljön ur ett helhetsperspektiv det vill säga från både fysisk, psykisk, social och arbetsorganisatorisk synpunkt.

Under den period som omfattar budgetåren 1995/96 t.o.m. 1998 har AV till följd av statliga besparingskrav sänkt sina kostnader med 57 miljoner kronor och minskat antalet årsarbetskrafter med cirka 16 procent. Samtidigt har anspråken på verksamheten ökat genom att nya uppgifter tillkommit.

YI:s tillsynsverksamhet har påverkats genom att omfattande förändringar i arbetslivet lett till nya typer av arbetsmiljöproblem. Detta har bl.a. medfört att varje inspektion i genomsnitt tar väsentligt mer tid i anspråk än vad som gällde för 10–15 år sedan. Bl.a. har arbetsorganisatoriska aspekter fått ökad betydelse när det gäller att förebygga ohälsa och olycksfall. Detta gäller inte minst ifråga om skador på grund av besvär i rörelseorganen och psykiska belastningar. Som framgått i avsnitt 4.3 är detta områden där problemen snabbt ökar.

Verkets uppgifter har utökats som en följd av EU-medlemskapet. Exempelvis kräver insatser för marknads kontroll och produktsäkerhet ökade resurser. Även deltagande i expertgrupper och andra EU-initierade ärenden ställer ökade anspråk. Ett annat område som krävt betydande resursinsatser är det europeiska standardiseringsarbetet. I tillsynsverksamheten har tillämpningen av det s.k. Seveso II-direktivet om allvarliga kemikalieolyckor inneburit nya uppgifter.

De riskområden som AV prioriterat i tillsynsverksamheten de senaste åren har gällt faktorer i arbetsmiljön som har stor betydelse för uppkomsten av besvär i rörelseorganen, allvarliga olycksfall, allergier och annan överkänslighet samt psykiska belastningar. Av YI:s arbetsställebesök har nästan 60 procent inriktats mot dessa områden.

Antalet arbetsgivare som har interna system för att integrera arbetsmiljöarbetet i verksamheten (internkontroll) har ökat budgetåret 1998 jämfört med året innan. Skillnader finns mellan företag av olika storlek. Ökningen gäller främst företag med minst fem anställda. Bland arbetsställen med färre än fem anställda bedöms situationen vara i stort sett oförändrad.

ASS samverkar aktivt med AMS, Socialstyrelsen och Riksförsäkringsverket för en effektivare användning av tillgängliga resurser inom rehabiliteringsområdet. Samverkan sker bl.a. i den s.k. Ceasargruppen, där även Landstings- och Kommunförbundet ingår. Socialstyrelsen har i juli 1998 på regeringens uppdrag lämnat en läges-rapport om denna samverkan. YI medverkade i 28 olika samverkansprojekt. För att underlätta samverkan mellan YI och försäkringskassorna har AV utsett särskilda kontaktpersoner för olika försäkringskassakon-tor. Alla YI-distrikt har upprättat samverkansavtal med nästan alla lokala försäkringskassor. Samverkan handlar om allt från gemensamma inspektioner till olika former för informations- och erfarenhetsutbyte samt gemensam information till arbetsgivare.

Det är fortfarande mindre vanligt att försäkringskassan rapporterar till YI om brister i hanteringen av arbetsanpassning och rehabilitering på arbetsställena. Kontakterna har försvårats av neddragningar på kassorna. Ett annat hinder är att långa väntetider i sjukvården ger långa handläggningstider i rehabiliteringsärenden.

ASS har kommit in med redovisningar av nedan angivna uppdrag:

- metoder/system för uppföljning av internkontroll av arbetsmiljön respektive arbetsanpassning och rehabilitering,
- inventering av utvärderingsbehov,
- erfarenheter beträffande ohälsa och olycksfall betingat av olika stressfaktorer i arbetsmiljön som kan ha sin grund i kvinnors och mäns olika villkor i arbetslivet,
- besparingskrav på statlig konsumtion.

Tabell 4.3 Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Informationsverksamhet m.m., tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt-kostnad)
Utfall 1998	67 000	82 000	-15 000
Prognos 1999	67 000	67 000	0
Budget 2000	62 000	62 000	0

Enligt regleringsbrevet skall intäkterna i den avgiftsfinansierade delen av den särskilda informationsverksamheten täcka kostnaderna under perioden 1998–2000. Övergången till avgiftstäckning har inneburit svårigheter. De tre senaste budgetåren har gett negativt resultat. För 1998 blev underskottet 15 miljoner kronor. Ett särskilt program för att få ekonomin i balans arbetas fram för närvarande. Målet är balans vid ingången till år 2001.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) har i sin revisionsberättelse för år 1998 en invändning som gäller ett avtal om leasing av tjänstebilar. Avtalet har redovisats som operationellt. Enligt RRV borde det ha redovisats såsom finansiell leasing, eftersom en väsentlig del av eventuella ekonomiska risker och förtjänster kommer att bäras av AV. Konsekvensen blir att AV enligt RRV redovisar anläggningstillgångar och långfristiga skulder till ett för lågt belopp. Om avtalet redovisats som finansiellt hade AV överskridit den av regeringen fastställda låneramen med cirka 3 miljoner kronor.

Från AV:s sida har redovisats ett expertutlåtande från Rolf Rundfelt, ledamot av Redovisningsrådet. Han anser att avtalet skall betecknas som operationellt. RRV har genmält att verket helt följt Redovisningsrådets rekommendationer och finner inte skäl att ändra sin bedömning. AV har därefter redovisat ytterligare en skrivelse från Rolf Rundfelt som stöder AV:s tolkning.

Regeringen avser att efter diskussion med AV och RRV åstadkomma ett klarläggande av frågan för att därefter föreslå AV de åtgärder som detta kan ge anledning till.

Slutsatser

Regeringen bedömer att AV:s verksamhet har haft en inriktning som mycket väl svarar mot målen i regleringsbrevet.

Med hänsyn till de kostnader som arbetsbetingad ohälsa medför för individer och samhälle och till arbetsmiljöns betydelse för ett utvecklande arbetsliv anser regeringen att stor vikt bör läggas vid tillsynen av arbetsmiljön. Detta gäller inte minst mot bakgrund av den alarmrande ökningen med 40 procent under 1998 enligt preliminära uppgifter från ISA, av främst arbetssjukdomar som lett till sjukskrivning på grund av besvär i rörelseorganen och psykiska belastningar.

AV har en central roll i arbetsmiljöarbetet. Detta gäller även i fråga om Sveriges deltagande i utvecklingen på arbetsmiljöområdet inom EU. Regeringen anser det väsentligt att Sverige fortsättningsvis har denna roll. Motsvarande gäller deltagandet i internationellt och europeiskt standardiseringsarbete.

AV har sedan år 1992 bedrivit ett samarbete med främst de baltiska staterna för att stödja deras utveckling på arbetsmiljöområdet. Arbete pågår med att utvidga detta samarbete till andra öst- och centraleuropeiska länder. Regeringen anser att det är viktigt att AV fortsätter detta arbete.

Regeringen föreslår att AV:s anslag förstärks med 600 000 kronor med hänsyn till de nya uppgifter som kommer att åläggas AV genom lagen (SFS 1999:678) om utstationering av arbetstagarare. Regeringen föreslår därför att riksdagen anvisar 392 685 000 kronor till AV för budgetåret 2000. Den nämnda förstärkningen bör finansieras genom en varaktig omföring från anslaget B3 Forskning, utveckling och utbildning m.m. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas utgifterna under anslaget till 398,2 respektive 401,7 miljoner kronor.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 13 604 000 kronor.

Tabell 4.4 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	376 133
Pris- och löneomräkning	2 648
Justering av premier	13 604
Överföring från anslaget B3	600
Bottenbudgetering av lokaler år 2000	-300
Förslag 2000	392 685

B2 Arbetslivsinstitutet

Tabell 4.5 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	220 429	Anslags-sparande	22 012
1999	Anslag	145 733	Utgifts-prognos	127 000
2000	Förslag	155 396		
2001	Beräknat	157 774 ¹		
2002	Beräknat	160 269 ²		

¹ Motsvarar 155 396 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 155 396 tkr i 2000 års prisnivå.

För budgetåret 1998 omfattar anslaget Arbetslivsinstitutets (ALI) förvaltnings- och verksamhetskostnader. Kostnaderna för bidrag och uppdrag belastar anslaget B3 Forskning, utveckling och utbildning m.m. Kostnader för forskning, utveckling och utbildning belastar båda anslagen. Från och med budgetåret 1999 förändras kostnadsfördelningen och inriktningen mellan de två anslagen. Detta innebär en renodling av anslagen där anslaget B2 Arbetslivsinstitutet enbart skall täcka institutets förvaltningskostnader och anslaget B3 Forskning, utveckling och utbildning m.m. kostnaderna för forskning, utveckling och utbildning.

I enlighet med 8 § budgetlagen beslutade regeringen år 1999 att föra bort 10 000 000 kronor från anslaget B2 Arbetslivsinstitutet. Regeringen beslutade även att år 1999 föra bort 5 000 000 kronor från anslaget B2 Arbetslivsinstitutet till UO 24 anslag A2 Småföretagsutveckling. Anslagssparandet för budgetåret 1998 uppgick till 22 012 000 kronor. I enlighet med 11 a § anslagsförordningen (1996:1189) beslutade regeringen under år 1999 om engångsindragning av 10 000 000 kronor på anslagssparandet. ALI disponerar därmed 12 012 000 kronor av anslagssparandet per den 31 december 1998.

ALI är en forsknings- och utvecklingsmyndighet med uppgift att bedriva och främja forskning, utveckling och utbildning inom områdena arbetsmarknad, arbetsorganisation och arbetsmiljö/-hälsa. Institutet skall samverka med näringsliv, fackliga organisationer, myndigheter, vetenskapliga institutioner, universitet och högskolor i och utanför Sverige.

ALI skall också bedriva och främja en långsiktig kunskaps- och kompetensuppbyggnad samt bidra till informations- och kunskapsöverföring inom arbetslivsområdet. Den forskning institutet bedriver skall vara mångvetenskaplig och äga relevans för problem och utvecklingstendenser i arbetslivet. Inom sitt område skall institutet verka för en ökad jämställdhet mellan kvinnor och män.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Under sina första år har institutet genomgått stora förändringar för att uppnå regeringens mål om ökad tyngdpunkt på de frågor som är relevanta för dagens arbetsliv. En viktig utgångspunkt för förändringarna har varit att skapa förutsättningar för mångvetenskapliga möten och långsiktig samverkan mellan olika discipliner.

ALI har under året haft ett kunskaps- och erfarenhetsutbyte med andra myndigheter, vetenskapliga institutioner, universitet och högskolor i Sverige och utomlands. Under året har ALI också börjat förbereda den europeiska konferensen, Work Life 2000, som skall hållas i januari 2001. Den kommer att ta upp frågor rörande arbetslöshet och vad som utmärker ett gott arbetsliv.

Kunskaps- och erfarenhetsspridning sker inom ramen för forsknings- och utvecklingsarbetet. Institutets informationsverksamhet skall utvecklas för bättre kunskapsspridning mot institutets olika målgrupper. Under året har antalet publikationer, arrangerade konferenser, expertuppdrag och internationella samarbetsprogram ökat jämfört med tidigare år. Efterfrågan på kopior och lån från institutets bibliotek ligger på samma nivå som föregående år. Däremot har användningen av arbetslivsbibliotekets databas Arblin via Internet ökat jämfört med tidigare år.

Arbetet med uppföljnings- och kvalitetssystem ges hög prioritet, och insatser för att förstärka institutets förmåga till analys, planering och utvärdering av verksamheten pågår.

Arbetslivsinstitutet är en av de aktörer med forsknings- och utvecklingsverksamhet som granskas i en pågående utredning om hur näringsdepartementets myndigheter bättre kan organiseras med hänsyn till deras bidrag till innovationssystemet och därmed till samhällsutveckling och tillväxt.

Slutsatser

Det är regeringens bedömning att den utveckling som sker inom arbetslivets område nödvändiggör en viss förskjutning av inriktning och angreppssätt inom den arbetslivsinriktade forskningen. Arbetet med att skapa förutsättningar för mångvetenskapliga möten och långsiktig samverkan mellan olika discipliner bör fortsätta. Liksom insatser för att förstärka institutets förmåga till analys och planering samt utvärdering av verksamheten bör göras. Vidare bör utveckling av former och kontaktvägar för kunskaps- och erfarenhetsspridning ges fortsatt hög prioritet.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 155 396 000 kronor för budgetåret 2000. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas utgifterna till 157,8 miljoner kronor respektive 160,3 miljoner kronor.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkring. Anslaget har tillförts 8,36 miljoner kronor.

Tabell 4.6 Beräkning av anslaget för 2000

<i>Tusentals kronor</i>	
Anslag 1999	145 733
<i>Minskat anslag</i>	- 1 299
<i>Pris- och löneomräkning</i>	2 602
<i>Justering av premie</i>	8 360
Förslag 2000	155 396

B3 Forskning, utveckling och utbildning m.m.

Tabell 4.7 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	196 470	Anslags-sparande	258 886
1999	Anslag	295 780	Utgifts-prognos	425 000
2000	Förslag	308 585		
2001	Beräknat	310 466 ¹		
2002	Beräknat	323 296 ²		

¹Motsvarar 304 438 tkr i 2000 års prisnivå.

²Motsvarar 310 438 tkr i 2000 års prisnivå.

Anslaget som disponeras av ALI avser medel för bidrag och uppdrag inom arbetslivsområdet samt viss forskning, utveckling och utbildning.

I enlighet med 8 § budgetlagen beslutade regeringen år 1999 att föra bort 25 000 000 kronor från anslaget B3 Forskning, utveckling och utbildning m.m.. Ingående anslagssparande för år 1999 uppgick till 255 569 000 kronor varav 138 000 000 kronor är ackumulerad anslagsbehållning och avser intecknade men ännu ej utbetalda medel.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Uppbyggnaden av långsiktigt inriktade forsknings- och utvecklingsverksamheter i samarbete med regionala och lokala aktörer inom arbetslivsområdet har planerats och påbörjats. Verksamheterna kommer att utvecklas vidare under kommande år. Som ett led i arbetet med att utöka de regionala verksamheterna invigdes under år 1998 ett tvärvetenskapligt forskningscentrum för belastningsskador i Umeå. Dessutom har regionala forsknings- och utvecklingsverksamheter påbörjats under år 1998 i Östersund i samverkan med Mitthögskolan. Liknande verksamheter är under uppbyggnad i Norrköping, Göteborg och Trollhättan samt i Malmö. De regionala etableringarna är centrala i institutets verksamhet. Avsikten är att insatserna skall koncentreras till ett urval av regioner och att verksamheten skall bedrivas i samverkan med berörda högskolor, forskningsprogram samt andra statliga och kommunala organisationer. Samarbetet är avsett att medverka till en förstärkning av forsknings- och utvecklingsinsatserna för arbetslivet i dessa regioner. Samarbetet bedöms också bidra till

bättre förutsättningar för mångvetenskaplighet och för förmågan att fånga in och underlätta bedömningen av vilka de relevanta framtidsfrågorna är.

Dessutom har regionala nätverk initierats för arbetsskapande åtgärder och regional utveckling i Bergslagen, Söderhamn och Gnosjö. Nätverken har till uppgift att utveckla en modell för att bredda basen för ekonomiska initiativ och att utveckla näringslivet och sysselsättningen i regionen.

Som tidigare beskrivits har omfattande organisatoriska förändringar genomförts i syfte att stärka mångvetenskaplighet och inriktning mot relevanta forskningsområden. Institutet har därmed ökat fokuseringen på de frågor som rör relationer och strukturer på arbetsmarknaden samt samspelet mellan arbetsorganisatoriska och arbetshälsorelaterade frågor. Mer medel har i förhållande till föregående år avsatts till verksamhetsområdena arbetsmiljö och arbetsmarknad. Fördelningen framgår av nedanstående tabell:

Tabell 4.8 Fördelning av bidrag på områden

Tusentals kronor

	Arbetsmarknad	Arbetsorganisa-tion	Arbetsmiljö
1997	34 699	91 901	174 700
1998	56 393	86 621	204 656

De projekt som har initierats under året inom arbetsmarknadsområdet har inriktats mot; "svensk modell i förändring", "arbetsrätt i EU-perspektiv", "IT, innovationer och nya jobb" samt "integrations- och segregationsmekanismer". Då forskningsprojekt ofta är fleråriga till sin karaktär och därmed inte alltid visar resultat samma år som de initieras är det svårt att redovisa några resultat av denna forskning.

I syfte att stimulera en positiv utveckling avseende arbetsorganisationsrelaterad frågor har institutet initierat ett antal forsknings- och utvecklingsprojekt. Några av dessa är Gnosjöprojektet och Högscoleprojektet. Gnosjöprojektet syftar till att fyra, för Gnosjötrakten, stora företag skall på ett systematiskt sätt lära deras underleverantörer bättre arbetsmetoder för att kvalitets- och leveranstidssäkra dem. Syftet med Högscoleprojektet har varit att stödja högskolornas lärande i kunskapsbildning i samverkan med praktiker i omgivningen. Dessa nätverk har på olika sätt inneburit att särskilt små och medelstora företag har blivit delaktiga i regionhögskolornas forsk-

nings- och utvecklingsarbete. Under budgetåret 1998 har tre större forsknings- och utvecklingsprogram som ALI bedriver kommit in i ett avslutande skede. Det gäller LÖV-programmet om lönebildning, arbetsvärdering och löneskillnader mellan kvinnor och män, Sjukvårdens arbetsmiljö och Service i förändring. Under kommande år beräknas antalet utvecklingsprojekt som bedrivs i institutets regi att minska i antal, till förmån för färre men större regionala program.

Institutet har bedrivit en omfattande forskning om besvär och sjukdomar som är relaterade till fysisk och psykisk belastning på arbetsplatserna. Basen för forskningsverksamheten är studier kring mekanismer bakom dessa belastningsskador. Forsknings- och utvecklingsarbetet inom området har gett kunskaper om hur arbetsplatser tekniskt och organisatoriskt kan utformas för att förbättra anställdas förhållanden och minska risken för ohälsa och olycksfall.

Vid ALI bedrivs forskning om kvinnors villkor och hälsa i arbetslivet. Under år 1998 påbörjades bland annat programmet "Kön, arbete, hälsa", vars utformning vilar på en tvärvetenskaplig bas. Under året har institutet och Statistiska centralbyrån (SCB) fortsatt utvecklingsarbetet om mäns och kvinnors löner. Resultaten av arbetet visar att kvinnor fortfarande har lägre lön än män och att någon minskning av löneskillnaderna har inte skett under åren 1996 till 1997.

SAL TSA, Europaprogrammet om arbetslivsfrågor, har på allvar kommit igång med sin verksamhet under år 1998. Inom ramen för detta program har ALI tillsammans med LO, TCO, SACO och europeiska institutioner etablerat ett långsiktigt forsknings- och utvecklingssamarbete inom arbetslivsområdet med fokus på problemorienterade insatser i ett europeiskt perspektiv.

Programmet spänner över arbetsmiljö-, arbetsorganisations- och arbetsmarknadsområdena.

Förutom tidigare redovisade aktiviteter för kunskaps- och erfarenhetsspridning har en viktig del av kunskapsspridningen skett genom institutets utbildningsverksamhet. Denna verksamhet har riktat sig mot företagshälsovården men bedrivs också i samarbete med externa kursarrangörer och vänder sig då mot nyckelpersoner i arbetslivet. Inom Arbetslivsinstitutet pågår en satsning på forskarutbildning. Under 1998 inrättade ALI en särskild doktorandpool i syfte att koncentrera resurserna och förstärka insatserna för forskarutbildningen.

En stor del av anslaget avser bidrag till verksamheten med regionala skyddsombud, omfattande utbildnings- och informationsverksamheten som bedrivs av till exempel fackliga funktionärer samt till samverkan med arbetsmarknadens parter. Genom detta bidrag uppnås och bibehålls en betydande kompetensnivå vad gäller arbetsmiljö och arbetsmarknadsfrågor på landets arbetsplatser. Under året har ALI bedrivit en rad samarbetsaktiviteter med arbetsmarknadens parter. Erfarenheterna från detta talar för att fortsatta initiativ bör tas för att utveckla samarbetet med parterna i nya former där verksamhetens form och innehåll gemensamt kan diskuteras, utvecklas och utvärderas.

ALI har under år 1999 bemyndigats att besluta om medel för bidrag och uppdrag som medför utgifter för budgetåren 2000-2002 inom en ram som tillsammans med tidigare fattade beslut får uppgå till högst 250 miljoner kronor.

Tabell 4.9 Beslutsbemyndigande

Tusental kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 – beräknat
Utstående förpliktelser vid årets början	113 148	102 099	200 000	200 000	250 000
Nya förpliktelser	185 421	167 901	150 000	200 000	200 000
Infriade förpliktelser*	-196 470	-70 000	-150 000	-150 000	-200 000
Utstående förpliktelser vid årets slut	102 099	200 000	200 000	250 000	250 000
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	180 000	250 000	250 000	250 000	250 000

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Utvecklingen på arbetsmarknaden och arbetslivet har blivit alltmer sammansatt och komplex. Arbetsmiljö- och arbetsorganisationsarbetet har fått en allt vidare innebörd. Detta ställer ökade krav på helhetssyn och därmed på ett ökat samarbete mellan olika forskningsdiscipliner och verksamhetsfält inom arbetslivsforskningen. Det är därför regeringens bedömning att den förskjutning av inriktning och angreppssätt som nu fått genomslag inom den arbetslivsinriktade forskningen bör fortsätta. Erfarenhetsutbytet mellan arbetslivets aktörer samt kunskapsöverföringen mellan forskning och arbetsliv, och då särskilt på lokal och regional nivå, är av väsentlig betydelse för både arbetslivets utveckling och för relevansen i den forskning som utförs. Arbetet med samarbetsprogram och samarbetsprojekt samt de regionala verksamheterna bör ges en fortsatt hög prioritet.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 308 585 000 kronor för budgetåret 1999. För budgetåren 2000 och 2001 beräknas utgifterna till 310,5 miljoner kronor respektive 323,3 miljoner kronor.

Tabell 4.10 Beräkning av anslaget för 2000

Tusentals kronor	
Anslag 1999	295 780
Pris- och löneomräkning	2 340
Ökning av anslag	29 508 ¹
Omprioriteringar inom statsbudgeten m.m.	-19 043 ²
Förslag 2000	308 585

¹ Med anledning av tidigare engångsvisa indragningar av 1999 års anslag görs en justering av anslaget B3 för år 2000. Justeringen innebär en ökning av anslaget.

² Sänkningen innebär att anslaget B3 minskas med 12 043 000 kronor på grund av omprioriteringar mellan anslagen inom utgiftsområdet, varav 94 000 000 kronor går till anslaget B14 Medlingsinstitutet. 5 000 000 kronor förs över till anslaget A2 Småföretagsutveckling inom utgiftsområde 24. 2 000 000 kronor förs över till utgiftsområde 2 anslag A6 Statistiska centralbyrån.

B4 Rådet för arbetslivsforskning

Tabell 4.11 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor				
1998	Utfall	23 937	Anslags-sparande	4 367
1999	Anslag	26 463	Utgifts-prognos	27 000
2000	Förslag	28 322		
2001	Beräknat	28 755 ¹		
2002	Beräknat	29 210 ²		

¹ Motsvarar 28 322 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 28 322 tkr i 2000 års prisnivå.

Anslaget avser Rådet för arbetslivsforskning (RALF) förvaltningskostnader. Kostnaderna för forskning och utveckling inom rådets ansvarsområde behandlas under anslaget B 5 Finansiering av forskning och utveckling inom arbetslivsområdet.

RALF har till uppgift att initiera och finansiera forskning och utveckling samt anslutande kunskapsförmedling och därigenom bidra till utvecklingen av en god arbetsmiljö, en effektiv arbetsorganisation samt till en arbetsmarknad tillgänglig för alla. Rådet har byggt upp sin interna organisation kring tre olika program; arbetsmiljö, arbetsorganisation och arbetsmarknad. Inom varje område bedrivs forskning, utveckling och kunskapsspridning. Programstrukturen innebär dock inte någon definitiv gränsdragning mellan områdena vilket kan innebära att vissa frågor kan komma att hanteras inom flera programområden. Rådet skall även främja internationellt samarbete och erfarenhetsutbyte.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

RALF har under de senaste två åren lagt ned avsevärda resurser för att utveckla och förbättra myndighetens förmåga att hantera information om de projekt som beviljas stöd. Ett nytt projekthanteringssystem har förberetts och tagits i bruk vid årsskiftet 1998/99. Detta skall göra det möjligt för myndigheten att fortsättningsvis redovisa verksamheten för flera år, och därigenom i kommande årsredovisningar ge ett förbättrat underlag för regeringens bedömning av verksamhetens utveckling.

RALF är en av de aktörer med forsknings- och utvecklingsverksamhet som granskas i en pågående utredning om hur näringsdepartementets myndigheter bättre kan organiseras med hänsyn till deras bidrag till innovationssystemet och därmed till samhällsutveckling och tillväxt.

Slutsatser

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 28 322 000 kronor för budgetåret 2000. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas utgifterna till 28,8 miljoner kronor respektive 29,2 miljoner kronor.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkring. Anslaget har tillförts 1 714 tkr.

Tabell 4.12 Beräkning av anslaget för 2000

Tusentals kronor	
Anslag 1999	26 463
Pris- och löneomräkning	145
Justering av premier	1 714
Förslag 2000	28 322

B5 Finansiering av forskning och utveckling inom arbetslivsområdet

Tabell 4.13 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor				
1998	Utfall	217 407	Anslags-sparande	44 793
1999	Anslag	216 831	Utgifts-prognos	235 000
2000	Förslag	218 854		
2001	Beräknat	222 919 ¹		
2002	Beräknat	227 280 ²		

¹ Motsvarar 218 854 tkr i 2000 års prisnivå

² Motsvarar 218 854 tkr i 2000 års prisnivå

Anslaget avser medel för forskning och utveckling inom arbetslivsområdet. Anslaget disponeras av den medelsbeviljande myndigheten RALF. Myndighetens verksamhet och mål beskrivs under anslaget B 4 Rådet för arbetslivsforskning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Under år 1998 har bidrag beviljats till 346 FoU-projekt inom områdena arbetsmiljö, arbetsorganisation, arbetsmarknad och programövergripande projekt. Vid verksamhetsårets slut pågick 985 FoU-projekt med stöd av bidrag beviljade av rådet. Av dessa var 334 projekt inom arbetsorganisationsområdet. I allt större utsträckning har medel beviljats till områdena arbetsorganisation och arbetsmarknad. Största antalet beviljade projekt finns nu inom området arbetsorganisation.

Universitetet och högskolor är största mottagare av bidrag beviljade av rådet. Rådet samarbe-

tar aktivt med övriga forskningsfinansiärer. Vidare har rådet lagt en ökad vikt vid internationaliseringen av forsknings- och utvecklingsarbetet. Internationell bevakning sker också på uppdrag av rådet genom Sveriges tekniska attachéer (STATT).

Ett allt komplexare arbetsliv ställer ökade krav på att de forskningsinsatser som sker inom området bedrivs i projekt där mer än ett ämne eller en forskningsdisciplin är företrädda. Rådet redovisar att cirka 42 % av de beviljade projekten bedrivs utifrån ett sådant mångvetenskapligt perspektiv. Detta är en tydlig ökning jämfört med år 1997. Utöver dessa projekt tillkommer de centrumbildningar och forskningsinstitut som rådet stödjer och som till sin natur är mångvetenskapliga.

Drygt 20 procent av projektmedlen inom programmet arbetsorganisation har använts för utvecklingsprojekt. Många av projekten är inriktade på förändringsprocesser inom tillverkningsindustrin. Flera mycket stora utvecklingsprojekt är inriktade på skolan där Rådet utvecklar i samarbete med ett tjugotal skolor framtidens skolmiljöer och framtidens lagarbete inom skolan. Dessutom stödjer Rådet projekt inom områdena jämställdhet, kompetens- och lärandeprocesser samt visst stöd till samverkans- och nätverksprojekt. För att främja en långsiktig kunskapsuppbyggnad inom arbetslivsområdet stöder rådet fyra större s.k. centrumbildningar. Tre av dessa centrumbildningar bedriver tvärvetenskaplig forsknings- och utvecklingsverksamhet inom områdena arbetsorganisation och förändringsarbete. Dessutom stöder rådet verksamheten vid *Centre for Advanced Studies in Leadership* vid Handelshögskolan i Stockholm, som har sin tyngdpunkt i arbetsorganisationsfrågor. Under 1998 etablerades forskningsorganisationen Tjänsteforum i Söderhamn genom ett avtal mellan rådet och högskolan i Gävle.

Rådets program för arbetsmarknad har under året omfattat delprogrammen "arbetsmarknadens utveckling och reglering", "arbetsförmåga, rehabilitering och rätten till arbete" samt "att skapa nya jobb". Under 1998 har särskilt tre övergripande teman lyfts fram - utveckling av nya jobb och företag, flexibla anställningsvillkor i förening med arbetstids- och samsättningsfrågor samt mångfald och diskriminering i arbetslivet. Den största sammanhållna satsningen gäller FoU om nya jobb och företag. Vid årsskiftet 1998/99 bedrevs där ett tjugotal forskningsprojekt.

Vid utgången av 1998 stödde rådet ca 70 pågående FoU-projekt som behandlade frågor inom området jämställdhet och kvinnors villkor i arbetslivet. Vanliga forskningsteman är kvinnors arbete och hälsa, kvinnor och ledarskap, löneförhållanden samt maktförhållanden i organisationen.

I regleringsbrevet för 1998 anges en riktlinje om att 10 procent av projektmedlen skall användas till kunskaps- och erfarenhetsspridning. Resultatet av tillämpningarna av regleringsbrevet för år 1998 kommer att synas först i de forskningsprojekt som startar år 2000 och då i projektens slutskede.

Tabell 4.14 Beslutsbemyndigande

Tusental kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	160 000	313 000	400 000	420 000	420 000
Nya förpliktelser	252 000	269 000	215 000	195 000	195 000
Infriade förpliktelser*	-99 000	-182 000	-195 000	-195 000	-195 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	313 000	400 000	420 000	420 000	420 000
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	400 000	420 000	420 000	420 000	420 000

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Vid utgången av år 1998 var 313 000 000 kronor av den sammanlagda bemyndiganderamen in-tecknad. Från och med år 2000 räknar rådet med att hela den totala ramen, dvs 420 000 000 kronor, kommer att vara in-tecknad.

Slutsatser

Den ökade satsning på forsknings- och utvecklingsverksamhet som påbörjats inom områdena arbetsorganisation och arbetsmarknad bör genomföras i enlighet med myndighetens plan. Fortsatt hög prioritet ges vad gäller satsning på kunskaps- och erfarenhetsspridning.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 218 854 000 kronor för budgetåret 1999. För budgetåren 2000 och 2001 beräknas utgifterna till 222,9 miljoner kronor respektive 227,3 miljoner kronor.

Tabell 4.15 Beräkning av anslaget för 2000

Tusentals kronor

Anslag 1999	216 837
Pris- och löneomräkning	2 017
Förslag 2000	218 854

Riksdagen har på regeringens förslag i den ekonomiska vårpropositionen 1998 (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98:FiU 27, rskr. 1997/98:317) beslutat om ett utökat beställningsbemyndigande för anslaget som innebär att regeringen får fatta beslut inom en högsta ram om 420 000 000 kronor och som medför utgifter under en femårsperiod. För år 1999 har rådet fått följande bemyndigande att fatta beslut om åtaganden under respektive år.

B6 Bidrag till Samhall AB

Tabell 4.16 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	4 456 419	Anslags-sparande	0
1999	Anslag	4 262 419	Utgifts-prognos	4 262 419
2000	Förslag	4 262 419		
2001	Beräknat	4 262 419		
2002	Beräknat	4 262 419		

Samhall Aktiebolags uppgift är att anordna, leda och samordna koncernens verksamhet för att ge meningsfullt och utvecklande arbete åt personer med arbetshandikapp där behoven finns. Staten ersätter Samhall för de merkostnader som Samhall har i förhållande till andra affärsdrivande bolag i samma branscher, t.ex. för den anpassade arbetstakten, arbetet med övergångar, extra/särskilda stödinsatser, inte säger upp arbetshandikappade anställda och den geografiska spridningen.

Utgifterna på anslaget styrs främst av antalet anställda med arbetshandikapp.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Statens ersättning till Samhall uppgick till 4,5 miljarder kronor för budgetåret 1998. Koncernens övriga rörelseintäkter var 5,1 miljarder kronor under budgetåret. Lönekostnaden för arbetshandikappade anställda var 4,5 miljarder kronor och övriga rörelsekostnader 5,0 miljarder kronor, inklusive avskrivningar, för 1998. Revisionsberättelsen till bolagsstämman 1999 innehöll inga anmärkningar.

Inom psykiatrin genomfördes en stor reform i mitten av 1990-talet. Vidare skärptes reglerna för rätt till förtidspension fr.o.m. år 1997. Det kan inte uteslutas att dessa förändringar har bidragit till att öka målgrupperna för dem som är i behov av en plats i Samhall. Regeringen kan ännu inte bedöma om anställningar på ¼-tid kommer att bli särskilt omfattande med anledning av att personer med ¾-förtidspension skall kunna få anställning vid Samhall fr.o.m. den 1 januari i år (prop. 1998/99:1, UO10 anslag A5 Kostnader för sysselsättning av vissa förtidspensionärer).

De prioriterade grupperna inom Samhall, dvs. psykiskt sjuka, utvecklingsstörda och personer

med fler än ett handikapp, har särskilt svårt att få arbete. Bland intellektuellt och psykiskt arbetshandikappade fick 2,0 respektive 2,4 procent av de arbetssökande i sin handikappgrupp ett arbete, med eller utan arbetsmarknadspolitiskt stöd, under första halvåret 1999. Synskadade hade samma svårighet att få ett arbete som intellektuellt arbetshandikappade, men fick i större omfattning arbete utan stöd. Av samtliga arbetssökande arbetshandikappade fick 2,6 procent arbete under perioden, varav en tredjedel med hjälp av ett lönebidrag. Samtidigt bör dock nämnas att arbetslösheten har sjunkit för både intellektuellt och psykiskt funktionshindrade under senaste åren, från 3 900 personer i maj 1997 till 3 200 personer i maj 1999. Ännu finns ingen statistik över personer med fler än ett handikapp.

Utbildningsnivån för arbetshandikappade nyanställda i Samhall är mycket lägre än både genomsnittet hos arbetssökande vid arbetsförmedlingen och bland dem som får lönebidrag. Utbildningsnivån för gruppen har ökat något under de senaste åren, vilket borde skapa ökade möjligheter till övergångar från Samhall till annan verksamhet. År 1994 hade 60 procent av arbetshandikappade anställda i Samhall högst grundskoleutbildning. Fyra år senare hade andelen minskat till 55 procent.

Tabell 4.17 Verksamhetsmål och utfall för Samhalls verksamhet åren 1997-1999

	Målsättning	Utfall 1997	Utfall 1998	Utfall första halvåret 1999
Sysselsättningsvolym	Minst 31,9 miljoner arbetstimmar för personer med arbetshandikapp	32,2 miljoner	31,8 miljoner	16,4 miljoner
Prioriterade grupper (utvecklingsstörda, psykiskt sjuka och personer med fler än ett handikapp)	Minst 40 procent av nyrekryteringen skall ske från grupperna	45%	44%	41%
Övergångar	Minst 3 procent skall lämna Samhall till ordinarie arbetsmarknad	4%	4%	4%

Samhall klarade de verksamhetsmål som regeringen ställde upp för bolaget för 1998 med undantag för sysselsättningsmålet, som inte uppnåddes fullt ut. Samhall beräknas även nå upp till regeringens målsättningar för 1999, som är oförändrade sedan 1997.

Samhall hade 26 900 anställda med arbetshandikapp, varav 42 procent kvinnor och 58 procent män, i slutet av 1998. Antalet anställda var då drygt 400 fler än i slutet av 1997. Sysselsätt-

ningsvolymen, mätt i antal arbetstimmar, minskade dock något för 1998 på grund av ökad frånvaro, vilken också gällde för arbetsmarknaden i stort. Under 1998 rekryterades 2 300 arbetshandikappade anställda, vilket är ungefär dubbelt så många som året innan. Vidare skedde fyra av fem övergångar med hjälp av lönebidrag under 1998. Av dem som år 1997 gick till annan anställning, hade 38 procent använt sig av möjligheten att återgå till Samhall inom en tolv månadersperiod.

En utförlig redogörelse för Samhalls verksamhet och dess resultat framgår av regeringens skrivelse 1999 års redogörelse för företag med statligt ägande (1999/2000:20).

Samhall-verksamheten i Arboga

Regeringen beviljade Samhall sju miljoner kronor i december 1997 för att etablera en ny verksamhet i Arboga. Samhall lämnade in slutredovisningen den 1 april 1999. Verksamheten invigdes i november 1998. I april 1999 hade verksamheten 72 anställda med arbetshandikapp. Huvuddelen av dessa hade tidigare arbetat i Volvo-Aero AB. Under år 1999 väntas personalstyrkan utökas till 80 - 85 personer.

Övergångar från Samhall

AMS har den 17 augusti 1999 särskilt redovisat vilka insatser som görs för att öka antalet varaktiga övergångar från Samhall till reguljär arbetsmarknad. För det första har ombyttessökande från Samhall till den reguljära arbetsmarknaden en egen sökandekategori som gör att detta kan följas upp. AMV klargör därefter redan vid anvisningen till Samhall vad som är syftet med anställningen, vilket konkretiseras i en trepartsoverenskommelse. AMV och Samhall samarbetar även kring ökade kompetensutvecklingsåtgärder för anställda i Samhall, vilket ger ökade möjligheter för dem att lämna sin anställning i koncernen. AMV och Samhall arbetar därtill med kvalitetssäkring och rollfördelning i arbetet med övergångar.

RRV:s rapport Samhall - en effektiv åtgärd

RRV presenterade rapporten Samhall - en effektiv åtgärd (1999:18) i mars 1999. I rapporten konstaterades bland annat att en majoritet av de nyrekryterade från de prioriterade grupperna inte hade ett arbetshandikapp som överensstämde med kategoriseringen prioriterade grupper. Vidare bedömde RRV att tre av tio arbetshandikappade anställda i Samhall borde ha möjlighet att gå över till arbete utanför bolaget.

Rapporten har remissbehandlats och Näringsdepartementet har gjort en sammanställning av remissyttrandena (dnr N1999/6382/A). Av Samhalls respektive AMS remissvar framgår att de tillsammans vidtar en rad åtgärder för att i fortsättningen säkra att rätt målgrupper rekryteras till Samhall. De utvecklar bland annat ett gemensamt program för kvalitetssäkring av anvisnings-/rekryteringsprocessen samt reviderar det gemensamma samverkansdokumentet. De

kommer också att initiera diskussioner om bedömning och klassificering av prioriterade grupper.

När det gäller RRV:s synpunkter på övergångarna, kommer Samhall att bland annat att satsa på kompetensutveckling och personalutveckling för anställda arbetshandikappade samt på att utöka antalet arbetsledare.

Ett flertal remissinstanser har fört fram att Samhall bedriver en viktig verksamhet och att målgruppen för Samhall - arbetshandikappade med fokus på prioriterade grupper - bör vara kvar. De har även lämnat en rad kritiska synpunkter på hur Samhall fungerar i dag, bland annat när det gäller vilka arbetshandikappade som rekryteras till Samhall och vilka möjligheter det finns för arbetshandikappade att utvecklas inom företaget. Därtill har flera remissinstanser haft synpunkter på Samhalls expansion inom tjänsektorn. De har även ställt sig kritiska till RRV:s förslag att tre av tio arbetshandikappade anställda skulle kunna lämna Samhall för ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden, även om några instanser varit positiva till ett högre övergångsmål än de tre procent som gäller för 1999.

RRV återkommer med en rapport om de icke-konjunkturbundna åtgärderna för arbetshandikappade i slutet av hösten 1999. Den sammanfattar erfarenheterna som dragits från de två rapporterna om lönebidrag och Samhall.

Samhall AB:s bolagsordning

Riksdagen har i samband med Samhall AB:s ombildning till aktiebolag beslutat (prop. 1991/92:91, bet. 1991/92:AU16, rskr. 1991/92:249) att regeringen inte bör ge tillstånd att ändra i 3 och 4 §§ i Samhall AB:s bolagsordning utan riksdagens medgivande.

Av 3 § i Samhalls bolagsordning framgår att aktierna i Samhall inte ger rätt till utdelning. Med hänvisning till att Samhall ökat sin konkurrensutsatta verksamhet sedan ombildningen till aktiebolag 1992 och att en sådan reglering inte finns i övriga statliga bolagsordningar bör detta ändras. Av 4 § samma bolagsordning framgår att Samhall AB direkt eller genom dotterbolag skall bedriva produktion och försäljning av varor och tjänster inom ett flertal branscher som räknas upp. Med hänvisning till bolagets utveckling sedan början av 1990-talet bör denna paragraf revideras för att göras mer ändamålsenlig.

Slutsatser

Samhalls sysselsättningsmål år 2000

Regeringen anser att sysselsättningsmålet, d.v.s. att Samhallkoncernen skall erbjuda en minsta sysselsättningsvolym för arbetshandikappade anställda om 31,9 miljoner arbetstimmar, skall vara oförändrat för år 2000. Övriga mål för Samhalls verksamhet beslutas i samband med att regeringen skriver avtalet med Samhall AB i december 1999.

RRV:s rapport om Samhall

Regeringen har tagit del av RRV:s rapport och dess slutsatser. Regeringen anser att det är viktigt att rätt målgrupp rekryteras till Samhall. Regeringen ställer sig dock tveksam till den nivå på övergångar som RRV bedömt. Regeringen avser att återkomma i frågan när avtalet mellan Samhall och staten skrivs.

Vidare har regeringen tagit del av remissinstansernas svar på RRV:s rapport om Samhall. Regeringen har funnit att AMS och Samhall håller på att vidta åtgärder på de punkter som de har fått kritik för och stödjer dessa initiativ. Dessutom har Samhall påbörjat en större översyn av hela organisationen som kommer att träda i kraft den 1 januari 2000. Förändringen kommer dock inte att innebära att anställda med arbetshandikapp sägs upp. Regeringen kommer noga att följa utvecklingen och vid behov vidta ytterligare åtgärder efter det att RRV presenterar sin sammanfattande rapport om lönebidrag och Samhall.

Samhalls bolagsordning

Regeringen föreslår att Samhall AB:s aktier i fortsättningen skall kunna ge möjlighet till utdelning varför 3 § i bolagsordningen bör ändras. Vidare föreslår regeringen också att Samhall AB:s verksamhetsinriktning enligt 4 § i bolagsordningen i fortsättningen får ändras av bolagsstämman i syfte att få denna mer såväl ändamåls- som tidsenlig.

Som en konsekvens av detta föreslår regeringen att ändringar av 3 och 4 §§ i bolagsordningen för Samhall AB får beslutas av bolagsstämman utan riksdagens medgivande.

Sammanfattande medelsberäkning

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 4 262 419 000 kronor för budgetåret 2000. För budgetåret 2001 beräknar regeringen utgifterna under anslaget till 4 262 419 000 kronor och för

budgetåret 2002 beräknas utgifterna till 4 262 419 000 kronor.

B7 AmuGruppen AB

Tabell 4.18 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	4 933	Anslags- sparande	4 586
1999	Anslag	6 513	Utgifts- prognos	11 099
2000	Förslag	4 368		
2001	Beräknat	948		
2002	Beräknat	969		

De utgifter som belastar anslaget är avvecklingen av outhyrda lokaler, gällande de kontrakt som övertogs av AmuGruppen AB från myndigheten AMU-gruppen. Vad avser avvecklingskostnader skall, enligt ramavtalet som skrevs då bolaget bildades den 1 juli 1993 mellan staten och AmuGruppen AB, staten stå för 2/3 av hyreskostnaderna.

AmuGruppen AB bedriver arbetsmarknadsutbildning med tyngdpunkt på yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning och är ett statligt bolag. AmuGruppen AB bildades 1993 och tog från och med den 1 juli 1993 över den verksamhet som tidigare hade bedrivits inom myndigheten AMU-gruppen. (prop. 1992/93:152, bet. 1992/93:AU6, rskr. 1992/93:175)

B8 Arbetsdomstolen

Tabell 4.19 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	15 839	Anslags- sparande	1 522
1999	Anslag	16 061	Utgifts- prognos	17 437
2000	Förslag	17 920		
2001	Beräknat	18 188 ¹		
2002	Beräknat	18 468 ²		

¹ Motsvarar 17 920 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 17 920 tkr i 2000 års prisnivå.

Arbetsdomstolen prövar mål rörande kollektivavtal och andra arbetstvister enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister. För

domstolen gäller förordningen (1988:1137) med instruktion för Arbetsdomstolen.

Arbetsdomstolen är en specialdomstol som prövar arbetsrättsliga tvister, det vill säga tvister som rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Domstolens mål delas in i A- och B-mål. A-mål är de arbetsrättsliga tvister där domstolen är första och sista instans och B-mål sådana mål som avser överklagande av arbets-tvister som prövats i tingsrätt.

En jämförelse mellan budget och utfall budgetåret 1998 visar att Arbetsdomstolen förbrukade hela anslaget förutom 10 000 kr. Anslags-sparandet har därmed ökat till 1 522 000 kronor. Domstolen har liksom under år 1997, även periodvis haft vakanser under år 1998. I syfte att minska målbalansen har domstolen dock arbetat med en något större organisation än vad tilldelade medel i princip medgett, vilket väntas medföra att anslagssparandet kommer att förbrukas under budgetåret 1999.

Delårsrapporten för första halvåret 1999 visar att 8 541 000 kronor förbrukats och för hela året beräknas utgifterna uppgå till 17 437 000 kronor.

Arbetsdomstolen har i februari 1999 inkommit till regeringen med bl.a. en rapport om sin kompetensförsörjning samt en miljöredovisning. Vidare har Arbetsdomstolen redovisat åtgärder som vidtagits med anledning av det besparingskrav avseende offentlig konsumtion som ställts för perioden 1995/96–98.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

De övergripande målen för Arbetsdomstolen är att snabbt och effektivt, samt med iakttagande av höga krav på rättssäkerhet, avgöra arbetstvister som förs till domstolen samt leda rättsutvecklingen och främja en enhetlig rättstillämpning. Arbetsdomstolens verksamhetsmål för budgetåret 1998 var att fortsätta att minska handläggningstiderna samt att eftersträva en målbalans på högst 150–200 mål.

Årsredovisningen för budgetåret 1998 visar att den genomsnittliga handläggningstiden för det totala antalet avgjorda mål (även mål som har avskrivits efter återkallelse och mål där en förlikning kommit till stånd ingår) minskade något under år 1998 jämfört med år 1997. Handläggningstiden var cirka 7,5 månader för A-mål och drygt 6 månader för B-mål. Genomsnittlig

handläggningstid för mål som avgjorts efter dom eller särskilt uppsatt beslut har under det senaste året minskat med en månad till 10,5 månader för A-mål. För B-målen minskade handläggningstiden från 10,6 till 10,2 månader. Arbetsdomstolen eftersträvar en genomsnittlig handläggningstid på cirka 8 månader för A-mål och cirka 6 månader för B-mål.

Av de redovisade resultaten framgår att Arbetsdomstolen inte heller år 1998 kunnat uppnå den eftersträvalda målbalansen på 150–200 mål, även om en viss minskning skett. Även handläggningstiderna minskade något. Regeringen har i regleringsbrevet för budgetåret 1999 reviderat det verksamhetsmål som gäller målbalansen på så sätt att önskad nivå inte anges i siffror. Domstolen skall dock fortfarande eftersträva en låg målbalans. Vidare bör den genomsnittliga handläggningstiden minska. Samtidigt bör poängteras att handläggningen inte bara styrs av processuella regler utan också av parternas krav och önskemål, vilket påverkar handläggningstiden.

Arbetsdomstolen har vidtagit flera åtgärder i syfte att förkorta handläggningstiderna. Exempel på detta är att domstolen numera håller huvudförhandling fyra dagar i veckan i stället för tre dagar. Vidare har domstolen haft en något större bemanning än vad anvisade medel i princip har medgett.

Antalet inkomna mål och målbalansen var under år 1998 lägre än flera år tillbaka. Målbalansen minskade från 269 mål år 1997 till 241 år 1998. I stort kan dock sägas att både antal inkomna mål och målbalansen under de senaste åren har varit stabilt hög.

Slutsatser

De övergripande målen för Arbetsdomstolen bör ligga fast under budgetåret 2000. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 17 920 000 kronor för budgetåret 2000. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas utgifterna till 18 188 000 kronor respektive 18 468 000 kronor.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 746 000 kronor.

Tabell 4.20 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	16 061
Pris- och löneomräkning	1113
Justering av premier	746
Förslag 2000	17 920

B9 Statens förlikningsmannexpedition

Tabell 4.21 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	2 147	Anslags-sparande	575
1999	Anslag	2 402	Utgifts-prognos	2 432
2000	Förslag	603		
2001	Beräknat	0 ¹		

¹ Anslaget övergår till Medlingsinstitutet.

Statens förlikningsmannexpedition är central myndighet för det statliga förlikningsväsendet. Myndigheten förordnar förlikningsmän vid medlingar i arbetstvister mellan arbetsgivare och arbetstagare enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Förfarandet regleras i förordningen (1976:826) om medling i arbetstvister. Expeditionen ansvarar vidare för statistiken över arbetsinställelser i riket. För Förlikningsmannexpeditionen gäller också förordningen (1988:653) med instruktion för Statens förlikningsmannexpedition. Instruktionen reglerar expeditionens sammansättning och ärendenas handläggning.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Statens förlikningsmannexpedition har som mål att bidra till en fredlig lösning av arbetstvister och att medverka till att arbetsmarknadskonflikter bringas till ett så snabbt slut som möjligt.

De huvudsakliga faktorer som styr Förlikningsmannexpeditionens utgifter är antalet konflikter på arbetsmarknaden som kräver medlarinsatser samt hur omfattande medlingarna är. Antalet konflikter styrs i sin tur främst av hur många kollektivavtal som löper ut under året.

1998 års avtalsrörelse på den svenska arbetsmarknaden omfattade den allt övervägande delen av löntagarna. Flertalet avtal löper på tre år med det sista året uppsägningsbart. De flesta avtal tecknades innan de gamla avtalen löpt ut eller i nära anslutning till detta datum. 1998 års avtalsrörelse kom att påverkas på ett avgörande sätt av det i mars 1997 slutna s.k. Industriavtalet. Detta tillämpades för första gången i 1998 års förhandlingar. Redan under januari slöts avtal inom pappers- och massaindustri, det gemensamma metallavtalet och avtal inom den kemiska industrin. Dessa avtal kom att prägla den fortsatta avtalsrörelsen på ett gynnsamt sätt.

Trots att avtalsrörelsen 1998 berörde den större delen av arbetsmarknaden och ett förhållandevis stort antal tvister anmäldes till Förlikningsmannexpeditionen, blev avtalsrörelsen en av de lugnaste på mycket lång tid. Antalet tvister under året uppgick till 23. Antalet arbetsdagar som förlorades på grund av arbetskonflikter uppgick till 1 632, vilket är det lägsta antalet sedan 1960-talet.

En jämförelse mellan budget och utfall visar att Förlikningsmannexpeditionen inte förbrukade hela anslaget budgetåret 1998. Till budgetåret 1999 har Statens förlikningsmannexpedition överfört ett ackumulerat anslagssparande på 576 000 kronor, vilket utgör 24 procent av anslagsbeloppet för budgetåret 1998. Regeringen beslutade den 27 maj 1999 om medgivande för myndigheten att disponera även den del av anslagssparandet som överstiger tre procent av anslaget utan hinder av bestämmelserna i 11§ anslagsförordningen (1996:1189).

Regeringen avser att föreslå att ett nytt medlingsinstitut skall inrättas den 1 april 2000. Medlingsinstitutet skall ersätta Statens förlikningsmannexpedition, som därför bör avvecklas vid samma tidpunkt. Regeringen återkommer under hösten 1999 med en proposition till riksdagen om det nya medlingsinstitutets uppgifter och befogenheter samt om formerna för avvecklingen av Statens förlikningsmannexpedition.

Slutsatser

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 603 000 kronor till Statens förlikningsmannexpeditionens verksamhet för det första kvartalet av budgetåret 2000.

Tabell 4.22 Beräkning av anslaget 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	2 388 ¹
Pris- och löneomräkning	22
Överföring till anslag B14	-1 807
Förslag 2000	603

¹ Motsvarar 2 402 tkr i löpande pris för år 1999

B10 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar

Tabell 4.23 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	51	Anslags-sparande	17
1999	Anslag	56	Utgifts-prognos	56
2000	Förslag	57		
2001	Beräknat	58 ¹		
2002	Beräknat	59 ²		

¹ Motsvarar 57 tkr i 2000 års prisnivå.² Motsvarar 57 tkr i 2000 års prisnivå.

Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar (SNAU) avger utlåtanden i frågor som avser tillämpningen av lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar. I tvist mellan arbetstagare och arbetsgivare kan någon av parterna inhämta utlåtande från nämnden. Förordningen (1988:1140) med instruktion för Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar reglerar ärendenas handläggning.

Nämnden sammanträder endast då den skall lämna utlåtande i ett ärende. Det senaste åren har nämnden sammanträtt ett par gånger per år. Ordförande och sekreterare erhåller fast arvode. Övriga sex ledamöter får ersättning per sammanträdesdag. Utöver arvodes- och ersättningskostnader har nämnden endast små kostnader i form av reseersättning, brevporto m.m. Kammarkollegiet disponerar anslaget till SNAU och upprättar årsredovisning åt nämnden.

Regeringens överväganden

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) har haft invändning mot nämndens årsredovisning. Redovisade kost-

nader i resultaträkningen och utgifterna i anslagsredovisningen har avsett år 1997. Verksamhetens kostnader för 1998 har inte bokförts. Om 1998 års kostnader hade redovisats riktigt skulle anslaget ha överskridits. Utbetalningen av anslaget har alltså skett i efterhand och Kammarkollegiet har därmed utbetalat 1997 års medel under år 1998. RRV anser att utbetalningarna skall bokföras som verksamhetskostnader och belasta rätt redovisningsperiod. Regeringen förutsätter att SNAU beaktar de invändningar som framkommit i RRV:s granskning och kommer att bevaka att lämpliga åtgärder vidtas.

Slutsatser

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 57 000 kronor för budgetåret 2000. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas utgifterna till 58 000 kronor respektive 59 000 kronor.

Tabell 4.24 Beräkning av anslaget 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	56
Pris- och löneomräkning	1
Förslag 2000	57

B11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

Tabell 4.25 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	4 000 ¹	Anslags-sparande	-
1999	Anslag	7 229 ¹	Utgifts-prognos	7 229
2000	Förslag	7 229		
2001	Beräknat	7 229 ²		
2002	Beräknat	7 229 ³		

¹ Varav x tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1999.² Motsvarar x tkr i 2000 års prisnivå.³ Motsvarar x tkr i 2000 års prisnivå.

Stiftelsen Utbildning Nordkalotten drivs av Sverige, Finland och Norge enligt ett avtal från 1990. Stiftelsen är belägen i Övertorneå kommun. Stiftelsens uppdrag är att anordna arbetsmarknadsutbildning anpassad till de nordligaste delarna av länderna samt att utveckla och stärka det regionala samarbetet. Stiftelsen anordnar ut-

bildning inom områdena hantverk, service/turism, informationsteknik samt teknik/industri. Utbildningsplatserna köps av institutioner och företag - främst arbetsförmedlingar - i de tre länderna.

Till grund för verksamheten ligger bland annat en överenskommelse mellan länderna. Nuvarande avtal går ut i och med utgången av år 1999. Verksamheten regleras även i stadgar. Avtalet och stadgarna reviderades senast år 1998. I samband därmed åtog sig svenska staten att bidra till stiftelsens verksamhet med ett årligt belopp om 4 miljoner kronor för åren 1997 och 1998 samt med 3 miljoner för år 1999. Riksdagen beslutade på regeringens förslag till tilläggsbudget för budgetåret 1999 att bidragen till stiftelsen skall ökas med 4 miljoner kronor från år 1999 (prop.1998/99:100, yttr. 1998/99:AU3y, bet. 1998/99:FiU27, rskr. 1998/99:249) för är att säkerställa att antalet utbildningsplatser inte minskar, till följd av att stiftelsen pålagts mervärdesskatt.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Utöver statsbidraget finansieras stiftelsen verksamheten genom intäkter från kurs- och uppdragsverksamhet. Stiftelsens omsättning avseende utbildningar uppgick år 1998 till 46,5 miljoner kronor. Antalet årsanställda var 64 personer, i medeltal. Under året har ca 4 miljoner kronor av statsbidraget använts till åtgärder som kompetensutveckling, marknadsföring, elevsocial verksamhet samt produktutveckling. Från tidigare år balanserat statsbidrag har utnyttjats med ca 1,8 miljoner kronor. Enligt överenskommelsen mellan Finland, Norge och Sverige har länderna förbundit sig att köpa 50, 100 respektive 140 kursplatser per år under avtalsperioden 1997-1999. I genomsnitt har drygt 300 elever deltagit i utbildning inom ramen för de fasta platserna. Därutöver har ytterligare 150 personer fått utbildning.

IM-Gruppen i Uppsala AB har på regeringens uppdrag utvärderat verksamheten vid stiftelsen inför nästa avtalsperiod för åren 2000-2002. Resultatet av översynen har bland annat visat att utbildningarnas inriktning ansluter i begränsad utsträckning till näringslivets specialisering i Nordkalotten. Stiftelsen försöker i stället fånga upp de yrkesinriktningar som expanderar, vilket

förefaller vara en riktig strategi. Det finns under den senaste fyraårsperioden en tydlig tendens mot en förskjutning mot de mer teknikinriktade utbildningarna, såsom informationsteknik och industri/teknik. Detta har skett på bekostnad av framförallt ämnesområdet service/turism. Omfördelningen mellan olika ämnesområden anses dock vara naturlig och tyder på att man från skolans sida försöker att anpassa utbudet efter arbetsmarknadens krav.

De stora skillnaderna mellan de tre ländernas arbetsmarknadssituation avspeglar hur urvalet av elever går till i de olika länderna och synen på vilka som utgör målgruppen. Den största skillnaden återfinns mellan Norge och Finland. I det norska perspektivet utgörs stiftelsens målgrupp i första hand av långtidsarbetslösa och arbetslösa som på grund av sociala problem eller bristande grundutbildning har svårt att komma in på den reguljära arbetsmarknaden. I Finland däremot har man en relativt hög arbetslöshet, vilket leder till att det finns ett större urval till varje utbildningsplats. Sveriges situation är mellan dessa ytterligheter. Svenskarna antar huvudsakligen elever efter den tid de stått i kö.

Stiftelsen är organiserad med råd på olika nivåer med externa deltagare för att kunna påverka utbildningens sammansättning och innehåll. I dessa råd sker samråd mellan de olika nationella köparrepresentanter och representanter från stiftelsens ledning, eleverna och ämnesansvariga. Detta arbetssätt anses ha förutsättningar att fånga upp viktig information och utveckla innehållet i utbildningen på ett relevant sätt. Men det innebär också att köparna av utbildning finns inom stiftelsens organisation och därmed blir systemet tidskrävande och otydligt vad gäller rollfördelning. Styrelsens arbete fungerar i stort väl. Men detta att köparsidan finns representerade i styrelsen leder till intressekonflikt. Kritik framförs också vad gäller lämpligheten i att stiftelsens direktör och styrelsens ordförande ibland kan komma från samma land. När ett land innehar båda dessa poster kan detta leda till en alltför stor maktförskjutning åt ett håll.

Kvalitetsmässigt håller stiftelsen ungefär jämna steg med andra motsvarande utbildningsproducenter. Den generella bilden är att stiftelsen vad gäller resultat i form av placering i arbete är likvärdigt med andra jämförbara utbildningar i Sverige och Finland, medan man lyckas bättre än jämförbara norska utbildningar. Vidare har deltagarna i hög utsträckning fått arbete inom det yrkesområde som utbildningen syftade till. Inom

ämnesområdena teknik/industri samt informationsteknik har nästan alla elever fått arbete, det vill säga hamnat inom "rätt" ämnesområde. Även fullföljandegraden är hög. Detta innebär att nio av tio elever som påbörjade utbildningen också slutför den. Stiftelsen är dyrare än motsvarande nationella utbildningar. Generellt ligger stiftelsen 20 procent över det svenska riksgenomsnittet. Vid en jämförelse med AmuGruppens priser i Norrbotten är stiftelsens priser dock ungefär jämbördiga.

Följande rekommendationer lämnas för stiftelsens framtida verksamhet utifrån de resultat och resonemang som presenterats;

- En anpassad vision - trenationssamarbetet bör tydligt lyftas fram som ett dominerande kännetecken för stiftelsens verksamhet. Annars riskerar stiftelsen att tappa konkurrenskraft vid kostnadsjämförelser. Strävan kunde vara att till eleverna ge en yrkeskompetens anpassad till hela Norden.
- Förtydliga rollerna - genom trestatsöverenskommelsen arbetar stiftelsen i dag på en marknad med begränsad konkurrens, samtidigt som man försöker ingjuta marknadsmedvetenhet i organisationen. För att underlätta denna omställning är det viktigt att leverantörs- och köparrollerna är tydliga. Så är inte fallet idag. Stiftelsen bör därför ta upp en diskussion med köparsidan på olika nivåer om vad som är en lämplig engagemangsnivå i stiftelsens verksamhet.
- Verkställ de goda idéerna - viktigt att ledningen kontinuerligt driver och bevakar att de goda idéerna realiseras för att hålla hög kvalitet och aktualitet i utbildningen tex systemet med råd på olika nivåer.
- Förbättra den löpande uppföljningen - för att få information i resultat- och kvalitetsfrågor måste stiftelsen ha bättre uppföljningsverktyg än idag. Stiftelsen uppmanas att se över sina rutiner för uppföljning, eventuellt tillsammans med köparna i de tre länderna.
- Flexibilitet för olika elevers behov - viktigt att stiftelsen på alla nivåer har en hög organisations- och attitydmässig flexibilitet för att svara mot de skiftande behoven bland eleverna. Det finns all anledning att förvänta sig att de tre ländernas behov även fortsättningsvis inte kommer att vara identiska, eftersom ländernas ekonomier inte går alltigenom i takt. Det kommer även fortsättningsvis att vara heterogena elevgrupper, inte bara vad avser nationalitet, utan även vad avser studieförutsättningar
- Utbilda i entreprenörskap- många av dem som studerar på stiftelsen kommer att utöva sina yrkeskunskaper inom ramen för andra arbetsformer än traditionell anställning. Många av utbildningarna kräver att eleverna ska kunna driva verksamhet i form av eget företag. Därför bör stiftelsen utveckla företagarranknytningen i utbildningen samt utbilda eleverna om företagandets villkor i de tre länderna
- Ändra reglerna för ordförande-rotation - inför en alternativ lösning där direktören och ordföranden inte är från samma land. Om både direktören och ordföranden kommer från samma land blir inslaget för stort från detta land samtidigt som övriga medverkande länders inslag/intresse minskar.

Slutsatser

Regeringen stödjer utvärderingens rekommendationer och resonemang och anser det betydelsefullt att stiftelsen anpassar sin framtida verksamhet och inriktning därefter. Vidare kommer regeringen att initiera förhandlingar om en ny överenskommelse med ovanstående inriktning träffas mellan Sverige, Norge och Finland för åren 2000-2002.

Sammanfattande medelförbrukning

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 7 229 000 kronor för budgetåret 2000. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas utgifterna till 7 229 000 respektive år.

B12 Internationella avgifter

Tabell 4.26 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	22 422	Anslags- sparande	5 439
1999	Anslag	24 195	Utgifts- prognos	24 195
2000	Förslag	24 195		
2001	Beräknat	24 195		
2002	Beräknat	24 195		

Från anslaget betalas Sveriges andel av kostnaderna för ILO:s verksamhet.

Genom sin anslutning till Nationernas förbund blev Sverige år 1920 medlem av Internationella arbetsorganisationen (ILO). Sedan år 1946 är ILO FN:s fackorgan för sysselsättnings- och arbetslivsfrågor.

ILO:s främsta mål är att främja sysselsättning, förbättra arbets- och levnadsvillkor samt värna om fackliga fri- och rättigheter.

ILO:s beslutande församling, Internationella arbetskonferensen, antog i juni 1999 ett av den nye generaldirektören Juan Somavía framlagt förslag till arbetsprogram och budget för perioden 2000-01, omfattande totalt 715 miljoner schweizerfranc. ILO:s verksamhet under perioden skall främst inriktas på fyra strategiska mål: främjandet och genomförandet av grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet, ökade möjligheter för såväl kvinnor som män att finna en god sysselsättning och tryggad försörjning, ett mer omfattande och effektivt socialt trygghetssystem för alla samt främjande av trepartism och social dialog. Under varje strategiskt mål skall en rad centrala (InFocus) program genomföras, såsom främjandet av den år 1998 antagna deklARATIONEN om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet, det successiva avskaffandet av barnarbete, återuppbyggnad och investeringar i arbetskraftsintensiv verksamhet, ekonomisk och social trygghet, ökad sysselsättning genom utveckling av små företag, arbetarskydd, kunskapsutveckling och rehabilitering.

Över den reguljära budgeten finansieras ILO:s mötes-, norm-, utrednings-, forsknings- och publikationsverksamhet, ILO-sekretariatet i Genève (Internationella arbetsbyrån), de regionala och lokala kontoren och ett antal s.k. multidisciplinära team runt om i världen. ILO:s tekniska biståndsverksamhet finansieras till knappt 20 procent över den reguljära budgeten, i

övrigt genom frivilliga bidrag från medlemsländerna.

I Näringsdepartementet handläggs ärenden som rör förhållandet till Internationella arbetsorganisationen (ILO). För beredning av vissa ärenden som rör samarbetet med ILO finns den trepartiskt sammansatta ILO-kommittén.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Följande av ILO antagna beslut kommer senare att redovisas för riksdagen.

År 1996 höll ILO en särskild sjöfartskonferens. Konferensen antog sju nya sjöfartsinstrument, det vill säga en konvention (nr 178) och en rekommendation (nr 185) om tillsyn av sjömäns arbets- och levnadsförhållanden, en konvention (nr 179) och en rekommendation (nr 186) om rekrytering av och arbetsförmedling för sjömän, en konvention (nr 180) om sjömäns arbetstid och bemanning på fartyg och en rekommendation (nr 187) om sjömäns löner och arbetstid samt bemanning på fartyg samt slutligen ett protokoll till 1976 års konvention (nr 147) om miniminormer i handelsfartyg.

1997 års arbetskonferens antog en konvention (nr 181) och en rekommendation (nr 188) om privat arbetsförmedling, inklusive personaluthyrning, vilka ersätter 1949 års konvention om avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer, uppsagd av Sverige år 1992.

1998 års arbetskonferens antog en rekommendation (nr 189) om allmänna villkor för främjandet av sysselsättning i små och medelstora företag.

1999 års arbetskonferens antog en konvention (nr 182) och en rekommendation (nr 190) om förbud mot och omedelbara åtgärder för att avskaffa de värsta formerna av barnarbete.

På dagordningen för Internationella arbetskonferensen år 2000 står två nya ämnen, dels säkerhet och hälsa inom jordbruket, i syfte att år 2001 anta nya instrument, dels utveckling av mänskliga resurser: yrkesvägledning och yrkesutbildning, för s.k. allmän diskussion. År 2000 sker även slutbehandling av en ny konvention med kompletterande rekommendation som reviderar 1952 års konvention (nr 103) och rekommendation (nr 95) om skydd vid havandeskap och barnsövd.

Under perioden 1996-99 hade Sverige en nordisk plats på regeringssidan i ILO:s styrelse. Vid val till styrelsen i juni 1999 efterträdde Danmark Sverige enligt en fastställd nordisk rotationsordning. Inför varje styrelsemöte äger nordiskt samråd rum.

Slutsatser

Sveriges andel utgör 1.06 procent av ILO:s budget år 2000. Länder som betalar sin avgift tidigt under budgetåret får ett avdrag ett följande år genom ett så kallat incentive scheme. Efter avdrag är Sveriges medlemsavgift 3,6 miljoner schweizerfranc för år 1999, motsvarande knappt 20 miljoner kronor och 3,8 miljoner schweizerfranc för år 2000. Beloppet i kronor beror även på rådande valutakurs vid betalningstillfället.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 24 195 000 kronor för budgetåret 2000. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas utgifterna under anslaget till samma belopp.

B13 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning

Tabell 4.27 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Anslag	1 000	Utgifts- prognos	1230
1999	Anslag	1 000		
2000	Förslag	3 018		
2001	Beräknat	3 064 ¹		
2002	Beräknat	3 113 ²		

¹ Motsvarar 3018 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 3018 tkr i 2000 års prisnivå.

Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) inrättades efter att riksdagen antagit lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning.

HomO startade sin verksamhet den 1 maj 1999. Ombudsmannens huvuduppgift är att se till att lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning efterlevs. Ombudsmannen skall också enligt sin myndighetsinstruktion verka för att sådan diskriminering inte förekommer på andra områden i samhällslivet. Ombudsmannen skall genom

information och rådgivning öka kunskapen hos arbetsgivare och arbetstagare om diskriminering på grund av sexuell läggning. Efter samråd med Folkhälsoinstitutet skall ombudsmannen genom opinionsbildande insatser motverka och förebygga diskriminering på grund av sexuell läggning.

Ombudsmannen delar lokaler med Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) och samordnar också vissa kansliuppgifter med DO, som t.ex. telefonväxel, fax, arkivutrymme etc. Ombudsmannen har under år 1999 rekryterat en handläggare, vilket innebär att den samlade personalstyrkan uppgår till två personer. Vidare har HomO under år 1999 tillsammans med DO, Handikappombudsmannen och JämO producerat boken *Rekrytera utan att diskriminera* som är en handbok om diskrimineringslagarnas innebörd och om hur man undviker fallgropar som kan leda till lagbrott.

Regeringens överväganden

Ombudsmannens nuvarande anslag ger svårigheter att genomföra de uppgifter myndighetens instruktion fastställer. Regeringen föreslår, särskilt med hänsyn till att ombudsmannens uppgifter också innefattar diskriminering i samhällslivet i övrigt, en förstärkning av anslaget med 2 miljoner kronor och att riksdagen anvisar 3 018 000 kronor för budgetåret 2000. Anslagsökningen finansieras inom utgiftsområdet. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas utgifterna under anslaget till 3,1 miljoner kronor respektive budgetår.

Tabell 4.28 Beräkning av anslaget 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	1 000
Pris- och löneomräkning	18
Ökat resursbehov	2 000
Förslag 2000	3 018

B14 Medlingsinstitutet**Tabell 4.29 Anslagsutveckling***Tusental kronor*

2000	Förslag	11 250 ¹
2001	Beräknat	15 226 ²
2002	Beräknat	15 462 ³

¹ Verksamheten beräknas inrättas från den 1 april 2000.² Motsvarar 15 000 tkr i 2000 års prisnivå.³ Motsvarar 15 000 tkr i 2000 års prisnivå.

Som anmäldes i 1999 års ekonomiska vårproposition avser regeringen att återkomma till riksdagen under hösten 1999 med förslag om förändringar i ramarna för lönebildningen. Ett syfte med förslagen är att underlätta en utveckling som gör det möjligt att nå målet om 80 procents sysselsättningsgrad år 2004. I propositionen kommer regeringen att redovisa sitt ställningstagande till de förslag som lämnats av Utredningen om ett förstärkt medlingsinstitut, vars slutbetänkande Medling och lönebildning

(SOU 1998:141) överlämnades till regeringen i november 1998. Regeringen avser att föreslå bland annat att ett nytt förstärkt medlingsinstitut inrättas den 1 april 2000. I 1999 års ekonomiska vårproposition anmälde regeringen också sin avsikt att i budgetpropositionen för år 2000 föreslå medel till det nya medlingsinstitutet. Regeringen föreslår att ett ramanslag på 11 250 000 kronor anvisas för finansiering av det nya medlingsinstitutet. Beloppet är beräknat med utgångspunkt från att den nya myndigheten skall inrättas från den 1 april 2000. Finansiering sker genom att anslaget B9 Statens förlikningsmanexpedition minskas med 1 807 000 kronor, motsvarande kostnaden för expeditionens verksamhet från och med andra kvartalet år 2000. Resterande medel till Medlingsinstitutet finansieras genom en omförelse av medel från anslaget B3 Forskning, utveckling och utbildning m.m. inom utgiftsområde 14. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas medel för helt budgetår med 15,2 respektive 15,5 miljoner kronor.

5 Jämställdhet mellan kvinnor och män

5.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar samordningsansvar för jämställdhetspolitiken i stort och anslagen för Jämställdhetsombudsmannen (JämO) och särskilda jämställdhetsåtgärder.

5.2 Utgiftsutveckling

Tabell 5.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
35,9	33,4 ¹	50,4 ¹	30,4	30,7	30,9

¹ 3,4 miljoner kronor avser tidigare anslag C3 Bidrag till kvinnoorganisationer som nu redovisas under utgiftsområde 17.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Det pågår ett arbete inom alla politikområden för att nå målen för jämställdhetspolitiken. Frågor under andra departement som rör åtgärder för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män redovisas i huvudsak under respektive utgiftsområde.

JämO:s verksamhet visar goda resultat i förhållande till de beslut som riksdagen fattat om verksamhetens innehåll och inriktning. De ytterligare medel som JämO har tillförts, 5 miljoner kronor 1997 respektive 2 miljoner kronor 1999, har möjliggjort en effektivisering och rationalisering av verksamheten, som därmed har kunnat intensifieras.

Prioriteringar

Ett jämställdhetsperspektiv skall genomsyra alla delar av regeringens politik. Det innebär bl.a. att det åvilar varje departement att inom sina respektive ansvarsområden vidta åtgärder för att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetsliv och samhälle. Regeringen prioriterar arbetet med att utveckla arbetsätt som leder till att ett jämställdhetsperspektiv införlivas i det löpande planerings- och utvecklingsarbetet på alla sakområden.

Under hösten 1999 kommer regeringen att överlämna en särskild skrivelse till riksdagen med en redovisning av hur jämställdhetspolitiken har utvecklats hittills under mandatperioden. Där redogörs också för den fortsatta inriktningen av jämställdhetspolitiken.

5.3 Anslag

C1 Jämställdhetsombudsmannen

Tabell 5.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	14 082	Anslags- sparande	1 908
1999	Anslag	16 235	Utgifts- prognos	17 010
2000	Förslag	16 708		
2001	Beräknat	16 966	¹	
2002	Beräknat	17 238	²	

¹ Motsvarar 16 708 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 16 708 tkr i 2000 års prisnivå.

Från anslaget betalas kostnader för JämO med kansli och för Jämställdhetsnämnden.

De övergripande målen för JämO är att främja jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet och att verka för att jämställdhetslagens föreskrifter följs. JämO:s verksamhet bedrivs i form av information och rådgivning, uppföljning av kraven om aktiva åtgärder samt genom att myndigheten bistår arbetstagare och arbetssökande som anmäler överträdelse av förbudet mot könsdiskriminering.

De huvudsakliga faktorer som styr utgifterna på området är antalet anmälningar om könsdiskriminering respektive arbetsgivares bristande förmåga att leva upp till jämställdhetslagens krav på aktiva åtgärder. Vidare styrs utgifterna av JämO:s insatser för att följa upp lagens krav på aktiva åtgärder och för att fullgöra det informationsansvar som ålagts myndigheten.

JämO:s årsredovisning visar att resursförstärkningen gjort att JämO kunnat effektivisera och intensiviera sin verksamhet. En jämförelse mellan budget och utfall för år 1998 visar att JämO inte förbrukat hela anslaget (inklusive anslagssparandet från 1997). Det anslagssparande som fanns vid utgången av år 1998 förklaras främst av att tryckningen av en handbok om aktiva åtgärder inte hanns med under året. Prognosen för anslagsbelastningen under innevarande budgetår visar att årets anslag kommer att förbrukas. Dessutom kommer en del av det tidigare anslagssparandet att förbrukas.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

JämO:s årsredovisning visar goda resultat i förhållande till de beslut som riksdagen fattat om verksamhetens innehåll och inriktning. Informations- och opinionsbildningsarbetet har intensivierats, bl.a. genom att informationsmaterial har distribuerats till allt fler målgrupper. Insatser för tillsyn och uppföljning av om arbetsgivare uppfyller lagens krav på aktiva åtgärder och upprättande av jämställdhetsplan har ökat. Flera s.k. massgranskningar av jämställdhetsplaner har initierats och i samband härmed har kraftfulla informations- och rådgivningsinsatser genomförts.

Årsredovisningen visar på vissa förändringar avseende JämO:s resursanvändning. Procentuellt sett har området diskriminering och arbetsvärde-

ring minskat sin andel medan området information har ökat.

Myndigheten redovisar i första hand kvantitativa resultat av verksamheten. En del kvalitativa aspekter lyfts också fram, bl.a. när det gäller arbetsgivares jämställdhetsplaner. Effekter av jämställdhetsarbete är dock svåra att mäta i ett kort perspektiv. Den kvantitativa analysen visar att styckkostnaderna för avslutade diskrimineringsärenden har ökat i jämförelse med budgetåret 1997. I övrigt har det inte skett några större förändringar när det gäller styckkostnader.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

RRV har lämnat revisionsberättelse utan invändning. Regeringen anser det betydelsefullt att fortsätta den dialog som förs med JämO när det gäller att vidareutveckla uppföljningsbara mål för verksamheten.

Slutsatser

JämO har en central roll i arbetet för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet och för att se till att jämställdhetslagen följs. Den budgetförstärkning som JämO erhöll inför budgetåret 1997 har möjliggjort en lång rad satsningar för att myndigheten effektivare skall kunna medverka i jämställdhetsarbetet på arbetslivets område. Framför allt inom områdena information och opinionsbildning samt aktiva åtgärder har verksamheten intensivierats. Vidare har resurstillskottet betytt att driften av JämO:s verksamhet har kunnat rationaliseras. De ytterligare 2 miljoner kronor som JämO erhöll inför budgetåret 1999 har bidragit till att JämO har kunnat öka sina insatser när det gäller tillsyn över de delar av jämställdhetslagen som rör löneskillnader mellan kvinnor och män. Det är dock för tidigt att bedöma effekterna av denna resursförstärkning. JämO skall senast den 1 mars 2000 redovisa hur det ökade anslaget har påverkat myndighetens verksamhet.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 458 000 kronor.

Tabell 5.3 Beräkning av anslaget för 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	16 235
Pris- och löneomräkning	71
Justering av premier	458
Minskning enligt beslut	-56
Förslag 2000	16 708

För år 2000 förelås att anslaget beräknas till 16 708 000 kronor. För åren 2001 och 2002 beräknas utgifterna till 16,7 miljoner kronor respektive år.

C2 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tabell 5.4 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	1 076	Anslags-sparande	23 457
1999	Anslag	13 706	Utgifts-prognos	30 000
2000	Förslag	13 706		
2001	Beräknat	13 706		
2002	Beräknat	13 706		

Från anslaget betalas kostnader för särskilda jämställdhetsåtgärder som syftar till att främja jämställdhet mellan kvinnor och män.

Inom ramen för anslaget genomförs projektverksamhet och samlade satsningar m.m. för att främja utvecklingen mot jämställdhet på särskilt angelägna områden. Vidare prövas nya metoder och modeller i jämställdhetsarbetet. Dessa är de faktorer som huvudsakligen styr utgifterna under anslaget.

En jämförelse mellan budget och utfall för år 1998 visar att omkring 8 procent av anslaget förbrukats. Det beror på att regeringen i första hand har använt reservation från tidigare anslag för särskilda jämställdhetsåtgärder under femte huvudtitelns uppförda reservationsanslag G 2, Särskilda jämställdhetsåtgärder, från budgetåret 1995/96. Enligt prognosen för innevarande budgetår förväntas en större del av årets anslag förbrukas.

Regeringens överväganden

För år 2000 bör inriktningen fortsatt vara satsning på utvecklings- och förändringsarbete som syftar till att främja jämställdhet mellan kvinnor och män. Regeringen föreslår 13 706 000 kronor för budgetåret 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas utgifterna till 13,7 miljoner kronor respektive år.

6 Staten som arbetsgivare

6.1 Omfattning och ändamål

Området omfattar myndigheterna Arbetsgivarverket (AgV) och Statens pensionsverk (SPV). AgV är den statliga arbetsgivarorganisationen till vilken alla statliga myndigheter är anslutna. Även vissa icke-statliga arbetsgivare kan ansluta sig till organisationen. SPV är central förvaltningsmyndighet för frågor som rör den statliga tjänstepensioneringen och statens tjänstegrupplivförsäkring, allt i den utsträckning dessa frågor inte hör till någon annan myndighet. Både AgV och SPV är avgiftsfinansierade. För av AgV utförda stabsuppgifter till regeringen disponerar regeringen ett ramanslag (D 1).

Området omfattar även utgifter för pensionsförmåner, särskild löneskatt på pensionskostnader m.m.

6.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 6.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
8 059	8 143	7 739	7 758	7 784	7 906

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Anställda inom staten

Staten har för närvarande drygt 230 000 anställda (inkl. affärsverken), vilket motsvarar cirka 5 procent av alla anställda i Sverige. Av dessa är 58 procent män och 42 procent kvinnor. Drygt 8 procent av kvinnorna och drygt 3 procent av

männen arbetar deltid. Under åren 1999–2002 beräknas överslagsmässigt cirka 10 500 statsanställda avgå med ålderspension.

Trygghetsstiftelsen

Staten är tillsammans med de centrala arbetstagarorganisationerna på det statliga avtalsområdet stiftare av Trygghetsstiftelsen. Trygghetsstiftelsen är den organisation som enligt det statliga trygghetsavtalet bistår dem som är övertaliga och som ansvarar för användningen av de medel som parterna har avsatt för trygghetsåtgärder. Enligt vad regeringen inhämtat från Trygghetsstiftelsen har cirka 58 000 personer i staten sagts upp under tiden april 1990 – juni 1999. Därtill kommer cirka 3 200 personer som varit eller är föremål för förebyggande insatser utan att registreras som uppsagda. Antalet uppsagda under tiden juli 1998 – juli 1999 är ca 2 400.

Myndigheterna avsätter årligen 0,7 procent av lönesumman till Trygghetsstiftelsen. Denna avsättning grundar sig på en överenskommelse mellan parterna på det statliga avtalsområdet. Avsättningen motsvarar sammanlagt cirka 384 miljoner kronor per år. Trygghetsstiftelsens kapital uppgår för närvarande till cirka 1 077 miljoner kronor. Av detta belopp skall cirka 96 miljoner betalas ut enligt redan fattade beslut om trygghetsåtgärder. Den totala omfattningen av beräknade återstående kostnader för redan uppsagda kan uppskattas till cirka 430 miljoner kronor. Under 1998 utbetalades 386 miljoner kronor i stöd till övertaliga. En närmare redogörelse för Trygghetsstiftelsens verksamhet och resultat har lämnats i Regeringens skrivelse 1998/99:150 Årsredovisning för staten 1998.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Medelvärde av en utbetald statlig tjänstepension minskade kraftigt fr.o.m. 1999, när den allmänna pensionen höjdes på grund av regeringens beslut om att hela basbeloppet ska ligga till grund för beräkningen. Höjningen är i praktiken en återgång till de regler som gällde före 1993. Den övervägande delen av utbetalda pensioner är s.k. bruttopensioner, enligt ett äldre avtal. Bruttopension innebär att den statliga kompletteringspensionen sänks i motsvarande grad som den allmänna pensionen höjs. Denna förändring innebär att belastningen av anslaget D 2 minskar fr.o.m. 1999. (se vidare under D 2 Statliga tjänstepensioner)

Förändringar 1998 och 1999

Från och med år 1998 har en omläggning skett av finansieringen av avtalsförsäkringarna. I budgetpropositionen för 1999 (prop. 1998/99:1 utgiftsområde 14 sid. 93) informerade regeringen dels om att det fanns ett behov av ytterligare tekniska justeringar av anslagen för förvaltningsändamål med anledning av omläggningen, dels om att den såg vissa problem med den tillämpade modellen för premieberäkning. Regeringen uttalade att den därför avsåg att i budgetpropositionen för 2000 lägga fram förslag om sådana justeringar av anslagen. Nämnden för statens avtalsförsäkringar, som på regeringens uppdrag har utrett modellen, har funnit att nämnden kan genomföra sådana förändringar i modellen att de effekter som regeringen efterlyste uppnås. Med utgångspunkt i bland annat de föreslagna åtgärderna har regeringen i denna proposition företagit de aviserade ytterligare justeringarna av anslagen för förvaltningsändamål. En redogörelse för dessa justeringar finns även i volym 1: avsnitt 7.1 *Tekniska justeringar*.

De brister som påtalats av revisionen (avsnitt 6.4) påverkade även det underlag som låg till grund för regeringens justering av anslagen för förvaltningsändamål i budgetpropositionen för 1998. Dessa brister är den huvudsakliga förklaringen till de ytterligare justeringar av anslagen som företagits i denna proposition. Justeringarna uppgår sammanlagt till 5,0 miljarder kronor. Samtidigt beräknas de premier som myndigheterna skall betala för år 2000 och som skall tillföras inkomstteln 5211 Statliga pensionsavgifter

öka med 3,8 miljarder kronor i förhållande till år 1999.

Mål

- De statliga myndigheterna skall erbjudas stöd av hög kvalitet.
- En utvecklad och samordnad statlig arbetsgivarpolitik.

Prioriteringar

- Vidareutveckla systemet för uppföljningen av myndigheternas arbetsgivarpolitik.
- Följa upp och utvärdera systemet med premier för vissa avtalsstyrda anställningsförmåner som infördes den 1 januari 1998.

6.3 Resultatbedömning

Verksamhetsområdet är relativt begränsat. Resultatbedömningarna görs därför under anslagsavsnitten.

6.4 Revisionens iakttagelser

Regeringen konstaterar att RRV riktat invändning mot Statens pensionsverk. Som framgår av SPV:s årsredovisning har preliminära pensionspremier beräknats till ett för lågt belopp. Brister i ledningens interna styrning och kontroll har enligt RRV lett till väsentliga felbelopp i premierna. Iakttagelserna behandlas under anslagsavsnittet 6.7 Statens pensionsverk.

6.5 Anslag

D1 Stabsuppgifter vid Arbetsgivarverket

Tabell 6.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	1 253	Anslags-sparande	4 764
1999	Anslag	3 000	Utgifts-prognos	2 500
2000	Förslag	2 000		
2001	Beräknat	2 000		
2002	Beräknat	2 000		

De utgifter som belastar anslaget är bl.a. medlemsavgifter för de sammordiska institutionerna, utgivning av författningssamling (AgVFS), överklagandeärenden och AgV:s funktion enligt beredskapsförordningen. Under anslaget har också medel beräknats för sådana stabsuppgifter som regeringen kan komma att efterfråga hos Arbetsgivarverket (AgV) och som inte ingår i AgV:s ordinarie arbete.

Under budgetåren 1998 och 1999 har anslaget huvudsakligen belastats för ersättningar för överklagandeärenden och förhandlings- och utredningsuppdrag från regeringen.

Ingående balans på anslaget 1999 var 4 764 000 kronor. Regeringen har i beslut den 23 juni 1999 beslutat om indragning av 2,4 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Slutsatser

Som ett led i regeringens vidareutveckling av uppföljningen av myndigheternas arbetsgivarpolitik har AgV:s insamling och bearbetning av statistikuppgifter ökat. I och med att regeringen i prop. 1998/99:138 föreslagit att rätten att överklaga skälighetsbeslut enligt kollektivavtal och enligt tjänstledighetsförordningen tas bort, kommer denna stabsuppgift att utgå. Mot bakgrund av detta samt med beaktande av tidigare års utfall anser regeringen att nuvarande anslagsnivå bör sänkas med 1 miljon kronor.

D2 Statliga tjänstepensioner m.m.

Tabell 6.3 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	8 046 193	Anslags-sparande	- 120 489
1999	Anslag	8 140 000	Utgifts-prognos	7 733 511
2000	Förslag	7 755 800		
2001	Beräknat	7 781 600		
2002	Beräknat	7 903 600		

Anslaget avser utgifter för personalpensionsförmåner, särskild löneskatt på pensionskostnader m.m. Personalpensionsförmånerna styrs av kollektivavtal. Inkomsterna utgörs främst av de försäkringsmässigt beräknade premier som statliga arbetsgivare från den 1 januari 1998 skall betala (prop. 1996/97:1, bet. 1996/97:FiU1, rskr. 1996/97:53) och som redovisas under inkomstiteln Statliga pensionsavgifter. Inkomsterna på inkomstiteln kommer inte att överensstämja med utgifterna på anslaget. Detta beror på att de försäkringsmässigt beräknade premier som redovisas på inkomstiteln avser beräknade pensionskostnader för aktiv personal för ett visst år medan anslaget belastas med de pensioner som utbetalas samma år.

Regeringens överväganden

Slutsatser

Medelsbehovet för anslaget styrs främst av antalet förmånstagare, medelvärdet av den statliga kompletteringspensionen samt av basbeloppsförändringar. Löneutvecklingen har betydelse för nyutkomna förmånstörlek. Vad gäller utbetalda förmåner utom SJ visar utvecklingen, enligt Statens pensionsverks bedömning, under de senaste åren att antalet ökat fram till 1996, men minskat under 1997 och 1998 med 0,3 respektive 0,4 procent. Detta motsvarar 500 resp. 600 förmåner av totalt 175 200. Volymerna beräknas också minska med ca 500 förmåner årligen under de närmaste budgetåren.

Antalet utbetalda förmåner enbart vid SJ har minskat stadigt. Minskningen motsvarar cirka 2 procent årligen de senaste fyra åren eller ca 1 000 förmåner per år av SJ:s totalt i genomsnitt 40 500 utbetalda förmåner. För SJ har SPV därför utgått från att volymen kommer att minska i samma omfattning.

På grund av basbelopps- och lönehöjningar har medelvärdet av tjänstepensionerna med undantag för 1999 ökat under de senaste åren. För de närmaste åren (med år 1999 som utgångspunkt) har SPV antagit en årlig ökning av medelvärdet av tjänstepensioner i allmänhet med 0,5 procent och för SJ:s tjänstepensioner med 1 procent.

Under 1998 har kostnaden för pensionsersättningar ökat. Den förändring av kostnadsansvaret för pensionsersättningar som regeringen aviserade i budgetpropositionen för år 1997 har trätt i kraft från och med år 1999. Den ger inte effekt förrän år 2000, vilket innebär att ökningen i belastning på anslaget fortsätter under år 1999 och avtar de följande åren.

Utgifterna för grupplivförmåner har ökat mellan åren 1997 och 1998 på grund av att affärsverken fr.o.m. 1998 betalar premier och därmed belastar anslaget som avser grupplivförmåner.

Med ledning av ovanstående antaganden föreslår regeringen att anslaget för år 2000 blir 7 755 800 000 kronor. Anslaget för år 2001 har beräknats till 7 781 600 000 kronor och för år 2002 till 7 903 600 000 kronor.

6.6 Arbetsgivarverket

Arbetsgivarverket (AgV) omsatte budgetåret 1998 70 miljoner kronor. Omsättningen för 1997 var 69 miljoner kronor. AgV är till 99 procent avgiftsfinansierat, varav 93 procent hänför sig till medlemsavgifter. Medlemsavgiften beräknas som en andel av medlemmens (myndighetens) bruttolönesumma. Medlemsavgiften sänktes den 1 januari 1996 från 0,14 procent till 0,13 procent av respektive myndighets bruttolönesumma. Från den 1 januari 1998 sänktes avgiften ytterligare till 0,115 procent. Denna nivå gäller även för år 1999.

Driftskostnaden per årsarbetskraft har ökat över tiden. Detta beror på att antalet anställda har minskat samtidigt som AgV:s lokalkostnader fortfarande är höga. AgV sänker dock sina driftskostnader successivt genom rationaliseringsarbete inom den administrativa verksamheten. Ett lokalbyte sker under hösten 1999. Detta beräknas möjliggöra avgiftssänkning fr.o.m. år 2000.

Kyrkans skiljande från staten beräknas minska medlemsavgifterna med 1 miljon kronor från år 2000.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

AgV:s verksamhet budgetåret 1998 har präglats av den centrala avtalsrörelsen som på det statliga förhandlingsområdet upptog nästan hela första halvåret. Parterna enades i RALS 1998-2001 (Ramavtal om löner m.m. för arbetstagare hos staten m.fl.) om en ny avtalskonstruktion som ökar möjligheterna att genom lokal lönebildning bidra till ökad effektivitet. Bestämmelserna i avtalen bedöms leda till en dämpad utveckling av arbetskraftskostnaderna i nivå med övriga arbetsmarknaden. Lönestatistiken blev genom metodutveckling ett ännu bättre hjälpmedel för förhandlingsverksamheten.

Under året har nya former för sektorsverksamheten prövats framgångsrikt. Erfarenheterna är positiva av de försök som gjorts med aktiviteter riktade till samtliga myndigheter inom respektive sektor. Styrelsen har försöksvis utsett en särskild grupp, Centro, som består av åtta centrala myndigheter med regional organisation.

Genom en samverkan på arbetsgivar sidan kunde en hotande lokförarkonflikt hösten 1998 avvärjas utan några eftergifter.

AgV efterfrågar årligen, sedan 1993, medlemmarnas bedömning av sin verksamhet. Utgångspunkten inför undersökningen är de verksamhetsmål som formulerats av AgV och – i årets undersökning – ett antal specialfrågor om 1998 års avtalsrörelse. Av resultaten i 1998 års Servicebarometer kan man utläsa att medlemmarna visar stor tillfredsställelse med det arbete AgV utför.

Slutsatser

Utifrån årsredovisningen, Servicebarometer samt genomförda dialoger är regeringens bedömning att de prestationer som genomförts av AgV lett till en vidareutvecklad och mer samordnad statlig arbetsgivarpolitik.

6.7 Statens pensionsverk

Statens pensionsverk (SPV) är central förvaltningsmyndighet för frågor som rör den statliga tjänstepensioneringen och statens tjänstegrupp-livförsäkring. SPV svarar vidare för att myndigheter och andra arbetsgivare som är anslutna till

de statliga avtalsförsäkringarna påförs premieavgifter samt för att värdet av statens åtaganden i fråga om dessa försäkringar kan redovisas. SPV får utföra uppdrag åt myndigheter och andra uppdragsgivare under förutsättning att det är fråga om uppgifter som ligger nära verkets huvuduppgifter

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

SPV skall

- effektivt och korrekt hantera tillämpningen av den statliga tjänstepensioneringen och statens tjänstegrupplivförsäkring,
- genom Nämnden för statens avtalsförsäkringar (NSA) se till att de statliga myndigheterna fullgör sitt ekonomiska arbetsgivaransvar för finansieringen av den statliga tjänstepensionen, grupplivförsäkringen och personskadeförsäkringen samt för pensionsersättning enligt det statliga trygghetsavtalet.

Arbetet med att färdigställa försäkringsmodellen för den statliga tjänstepensionen har fortsatt under 1998. Huvuduppgiften har varit att utveckla system för beräkning av pensionsskulden och premier. Under året har också de första delarna av försäkringsmodellen införts.

Verksamheten, som är helt avgiftsfinansierad, har bedrivits inom två resultatområden.

Inom *resultatområdet Pension Statlig* administreras tjänstepensioner för statstjänstemän. SPV har ensamrätt på området. Det ekonomiska målet är full kostnadstäckning. I de premier som statliga arbetsgivare skall betala (se ovan under anslaget D2) ingår ersättning för SPV:s administration. Av årsredovisningen framgår att utfallet i stort sett sammanfaller med den budgettram som angavs i regleringsbrevet.

Ett av verksamhetsmålen är att öka effektiviteten, produktiviteten och säkerheten i verksamheten samt att förbättra servicen till statliga myndigheter, tjänstemän och pensionärer. Verksamhetens driftkostnader skall redovisas och jämföras med kostnader för motsvarande tjänster som utförs av andra aktörer på marknaden med liknande verksamhet. Jämförelser visar att SPV:s driftkostnader är låga.

Under hösten 1998 har en mätning av kundernas nöjdhet genomförts med hjälp av Statistiska centralbyrån (SCB). Över 300 myndigheter tillfrågades. För helhetsbedömningen erhöll SPV ett nöjdhetsindex (NKI) på 74 på en 100-gradig skala. SCB, som genomför liknande mätningar i andra branscher, anser att SPV:s NKI-värde är högt. I mätningen kan man dock utläsa skillnader i bedömningen av SPV mellan kunder i stora respektive små organisationer m.m.

Månadsvis görs en stickprovskontroll, där ett antal slumpmässigt utvalda ärenden kontrolleras. Stickprovsrutinens urval och antalet kontroller är totalt sett för litet, vilket innebär att det idag inte går att statistiskt säkerställa stickproven. En ny stickprovsrutin håller därför på att tas fram.

SPV hanterar återkrav av statliga fordringar som uppkommit genom felaktiga utbetalningar av pensionsförmåner. Felaktiga utbetalningar upptäcks bl.a. i månatliga och dagliga kontroller, som finns inbyggda i utbetalningssystemet eller genom att förmånstagare eller myndigheter meddelar sig med SPV.

Regeringen beslöt 1997 att SPV skall etablera en aktualiseringsverksamhet motsvarande cirka femtio arbetstillfällen under två år i Söderhamn. SPV skall därvid genomföra en totalaktualisering av pensionsunderlaget för alla statsanställda med pågående anställning. Hittills har produktionen dock endast nått en tredjedel av den nivå som erfordras för att slutföra uppdraget på två år. Orsakerna till detta är i huvudsak att kvaliteten på det från myndigheterna insända materialet kräver kompletteringar, att antalet anställda vid SPV är färre samt problem i anslutning till scanningen av dokumenten. SPV bedömer att etapp 1, totalaktualiseringen av pågående anställningar i Söderhamn kan avslutas den 31 december 2002 till en årsvis kostnad av 16 miljoner kronor.

Inom *resultatområdet Pension Försäkring* erbjuder SPV pensionsadministrativa tjänster till bolag och kommuner. Syftet är att SPV genom ökade volymer bättre ska kunna utnyttja sina resurser och sin kompetens och därmed hålla nere kostnaderna för hela SPV:s verksamhet. Verksamheten bedrivs i konkurrens med andra pensionsadministratörer. Priserna bestäms i förhandling mellan SPV och kunderna. Det ekonomiska målet är att generera ett verksamhetsutfall motsvarande minst 6 procent av verksamhetens intäkter. Av årsredovisningen framgår att utfallet avviker markant från den budgettram som angavs i regleringsbrevet. Orsak till detta är att kostnaderna för år 2000-anpassningen påver-

kar resultatet med cirka 9,4 miljoner kronor vilket förklarar det negativa resultatet. Verksamhetsresultatet exkl. dessa projektkostnader är drygt 4,9 miljoner kronor och ger en vinstmarginal på 6,2 procent. Omsättningen ligger cirka 1,5 miljoner kronor över föregående år, beroende bl.a. på ett nytt avtal med en större kund och högre intäkter av engångskaraktär, när engångsinlösen av pensionskulden skett. Kostnadsökningen på cirka 16 miljoner kronor beror främst på kostnader för år 2000- anpassning, utvecklingskostnader med anledning av ett nytt kommunalt pensionsavtal, förändrad kostnadsbild med anledning av ett nytt avtal med en kund samt kostnader för IT-omställning.

Statskontoret konstaterar i rapporten Skiftet till år 2 000 - Läget i myndigheter (1999:10) att SPV bedöms ha tillfredsställande grepp om läget vad gäller 2000-anpassningen.

Tabell 6.4 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1998 (varav tjänsteexport)	173 375	187 722	- 14 347
Prognos 1999 (varav tjänsteexport)	202 541	188 830	13 711
Budget 2000 (varav tjänsteexport)	215 100	208 950	6 150

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Regeringen konstaterar att RRV riktat invändning mot Statens pensionsverk. Som framgår av SPV:s årsredovisning har preliminära pensionspremier beräknats till ett för lågt belopp. Brister i ledningens interna styrning och kontroll har lett till väsentliga felbelopp i premierna.

Regeringen ser allvarligt på den av RRV riktade invändningen. Regeringen har erfarit att SPV bl.a. avser att vidta följande åtgärder:

- utvärdera såväl den ansvarsfördelning som gällt mellan SPV:s ledning och Nämnden för statens avtalsförsäkringar (NSA) som verksamhetens hantering av försäkringsmodellen för att se om ansvarsfördelningen och styrningen bör ändras och beräkningarna därmed kunna göras säkrare
- förbereda rekrytering av en chefaktuarie till SPV.

Slutsatser

Regeringen gör, med ledning av ovanstående redovisning, bedömningen att SPV utfört sina instruktionsenliga uppgifter.

Verksamhetsmålen har ej helt uppnåtts under året. Viss tveksamhet råder huruvida kvalitetsaspekten i effektmålen uppnåtts.

Mot bakgrund av RRV:s invändning är utgångspunkten att SPV:s kärnverksamhet skall prioriteras. Kompetens och kvalitet skall vara ledstjärnor i utvecklingen av kärnverksamheten. Regeringen vill särskilt peka på behovet av hög kvalitet i de grunduppgifter som är avgörande för bl.a. SPV:s prognos-, aktualiserings-, och premiieberäkningsverksamhet.

Regeringen har tillsatt en särskild utredare med uppdrag att se över exporten av statligt förvaltningskunnande. SPV kan komma att ha en roll inom tjänsteexporten, men det är naturligt att avvakta med denna verksamhet mot bakgrund av det lagda utredningsuppdraget.

Regeringen kommer genom en intensifierad dialog och en översyn av SPV:s regleringsbrev att noga följa utvecklingen av SPV:s verksamhet.

Regeringen kommer att ge SPV i uppdrag att genomföra ett systematiskt kvalitetsarbete.